II

(Πράξεις για την ισχύ των οποίων δεν απαιτείται δημοσίευση)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 17ης Ιουλίου 1996

σχετικά με διαδικασία δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 4064/89 του Συμβουλίου

(Υπόθεση IV/M.737 — Ciba-Geigy/Sandoz)

(Το κείμενο στη γερμανική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(97/469/ΕΚ)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας,

τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 4064/89 του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1989, για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (στο εξής: «κανονισμός για τις συγκεντρώσεις» [1]), και ιδίως το άρθρο 8 παράγραφος 2,

τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 57,

την απόφαση της Επιτροπής, της 2ας Μαΐου 1996, για την κίνηση της διαδικασίας στην προκειμένη περίπτωση,

Αφού συμβουλεύθηκε τη συμβουλευτική επιτροπή για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων [2],

Εκτιμώντας ότι:

(1) Η κοινοποίηση της 27ης Μαρτίου 1996 αφορά την προγραμματιζόμενη συγκέντρωση μεταξύ των επιχειρήσεων Ciba-Geigy AG (Ciba) και Sandoz AG (Sandoz), που εδρεύουν αμφότερες στη Βασιλεία, σε νέα ενιαία κοινή επιχείρηση με την επωνυμία Novartis AG (Novartis).

(2) Με την απόφαση της 18ης Απριλίου 1996, η Επιτροπή απαγόρευσε την ολοκλήρωση της κοινοποιηθείσας συγκέντρωσης δυνάμει του άρθρου 7 παράγραφος 2 και του άρθρου 18 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 4064/89 (κανονισμός για τις συγκεντρώσεις) μέχρι να εκδοθεί οριστική απόφαση επί του θέματος.

(3) Εξετάζοντας την κοινοποίηση η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η συγκέντρωση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού για τις συγκεντρώσεις και ότι υπάρχουν βάσιμες αμφιβολίες ως προς το συμβιβάσιμό της με την κοινή αγορά. Για το λόγο αυτόν η Επιτροπή, με απόφαση της 2ας Μαΐου, κίνησε τη διαδικασία του άρθρου 6 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του κανονισμού για τις συγκεντρώσεις

(4) Η συμβουλευτική επιτροπή συζήτησε επί του παρόντος σχεδίου απόφασης στις 2 Ιουλίου 1996.

I. ΤΑ ΜΕΡΗ

(5) Η Ciba παράγει βιολογικά και χημικά προϊόντα στους τομείς της υγείας, της γεωργίας και της βιομηχανίας.

[1] ΕΕ αριθ. L 395 της 30. 12. 1989, σ. 1· διορθωτικό στην ΕΕ αριθ. L 257 της 21. 9. 1990, σ. 13.
[2] ΕΕ αριθ. C 230 της 29. 7. 1997.

(6) Η Sandoz παράγει βιολογικά και χημικά προϊόντα στους τομείς της υγείας, της διατροφής, της γεωργίας και των δομικών κατασκευών.

II. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

(7) Η προγραμματιζόμενη μεταξύ των μερών σύσταση κοινής επιχείρησης αποτελεί συγκέντρωση κατά την έννοια του άρθρου 3 παράγραφος 1 στοιχείο α) του κανονισμού για τις συγκεντρώσεις. Οι Ciba και Sandoz σκοπεύουν να συγχωνεύσουν τις δραστηριότητές τους σε μία κοινή επιχείρηση με την επωνυμία Novartis. Στο πλαίσιο της ανταλλαγής μετοχών που θα ακολουθήσει, οι μέτοχοι της Sandoz θα λάβουν το 55 % των μετοχών της Novartis και οι μέτοχοι της Ciba το υπόλοιπο 45 %.

(8) Όπως αποφάσισαν τα μέρη, η συγκέντρωση δεν θα επεκταθεί σε τρεις τομείς. Ο τομέας εξειδικευμένων χημικών προϊόντων της Ciba (βιομηχανικής χρήσης), ο οποίος περιλαμβάνει υφαντουργικές χρωστικές ύλες, βελτιωτικά, χρωστικά και πολυμερή θα ανατεθεί σε κοινή επιχείρηση με επιμέρους θυγατρικές, της οποίας οι μετοχές θα εισαχθούν στο χρηματιστήριο και η οποία θα μεταβιβασθεί από τη Novartis στους μετόχους της. Κατά τα λεγόμενα των μερών, μετά τη μεταβίβαση αυτή δεν θα υπάρχουν πλέον επειρηματικοί δεσμοί μεταξύ της Novartis και της νέας μητρικής επιχείρησης. Κατά τα λεγόμενα των μερών ο κλάδος Mettler-Toledo της Ciba πωλήθηκε στις 2 Απριλίου 1996 στον αμερικανικό επενδυτικό όμιλο AEA MT Inc. Η πωλητήρια σύμβαση θα ολοκληρωθεί μετά την έκδοση των σχετικών αδειών από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Ο κλάδος Bau & Umwelt (χημικά δομικά προϊόντα) της Sandoz οργανώθηκε σε χωριστή εταιρεία χαρτοφυλακίου με την επωνυμία MBT Holding AG και πρόκειται να πωληθεί πριν ή μετά τη συγκέντρωση. Οι τρεις αυτοί τομείς πρέπει να θεωρηθούν ως τμήματα των συμβαλλομένων μερών κατά την έννοια του άρθρου 1 παράγραφος 2 εφόσον μεταβιβασθούν σύντομα στη Novartis.

III. ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

(9) Ο παγκόσμιος κύκλος εργασιών της Ciba και της Sandoz υπερβαίνει τα 5 δισεκατομμύρια Ecu. Ο παγκόσμιος κύκλος εργασιών της Ciba ανέρχεται σε 13,1 δισεκατομμύρια Ecu περίπου και της Sandoz σε 9,1 δισεκατομμύρια Ecu περίπου. Ο κοινοτικός κύκλος εργασιών κάθε μίας υπερέβη τα 250 εκατομμύρια Ecu. Ο κοινοτικός κύκλος εργασιών της Ciba υπερέβη τα 4 δισεκατομμύρια Ecu και της Sandoz τα 2,5 δισεκατομμύρια Ecu. Οι Ciba και Sandoz δεν σημείωσαν σε κανένα από τα κράτη μέλη πάνω από τα 2/3 του συνολικού τους κύκλου εργασιών στην Κοινότητα.

IV. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 2 ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΙΣ

(10) Οι δραστηριότητες των Ciba και Sandoz αλληλοεπικαλύπτονται κατά ένα μέρος όσον αφορά τα προϊόντα για την υγεία (health care), τα προϊόντα φυτοπροστασίας (crop protection), τα κτηνιατρικά προϊόντα (animal health) και τους σπόρους (seeds).

(11) Κατά τα λεγόμενα των μερών δεν υφίσταται αλληλοεπικάλυψη στους τομείς των βιομηχανικών χημικών προϊόντων (industrial chemicals), της διατροφής (nutrition), των χημικών δομικών προϊόντων και των ζυγαριών. Στους εν λόγω τομείς, ένα από τα δύο μέρη συγκεντρώνει τουλάχιστον το 25 % της αγοράς. Επειδή μάλιστα δεν υπάρχει αλληλοεπικάλυψη δραστηριοτήτων, τα μερίδια αγοράς των μερών δεν ενισχύονται από τη συγκέντρωση.

Α. ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

(12) Ως προϊόντα του τομέα της υγείας χαρακτηρίζονται, κατά τα λεγόμενα των μερών, τα φαρμακευτικά προϊόντα, οι φακοί επαφής και τα προϊόντα για τη συντήρησή τους. Αλληλοεπικάλυψη δραστηριοτήτων μεταξύ Ciba και Sandoz υφίσταται μόνον όσον αφορά τα φαρμακευτικά προϊόντα.

(13) Τα μερίδια αγοράς της Ciba όσον αφορά τους φακούς επαφής και τα προϊόντα συντήρησής τους είναι κατά τα λεγόμενα των μερών πολύ μικρότερα από 25 %. Σε εθνικό επίπεδο, τα μερίδια που πέτυχε η Ciba σε επτά κράτη μέλη όσον αφορά τους φακούς επαφής και τα προϊόντα συντήρησής τους κυμαίνονται μεταξύ 25 και 41 %. Εξαιτίας του γεγονότος ότι δεν υπάρχει πρόσθεση μεριδίων αγοράς ούτε και ενδείξεις ενίσχυσης της θέσης της Ciba ως αποτέλεσμα της συγκέντρωσης, συνάγεται το συμπέρασμα ότι δεν υπάρχει δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης στην αγορά.

(14) Αντίθετα, το σχέδιο συγκέντρωσης οδηγεί στην πρόσθεση μεριδίων σε μεγάλο αριθμό αγορών φαρμακευτικών προϊόντων. Περισσότερη προσοχή, όμως, αξίζει να δοθεί στις επιπτώσεις της συγκέντρωσης όσον αφορά τη ραουβόλφια (Rauwolia), τους β-αναστολείς, την καλσιτονίνη, τα μυοχαλαρωτικά καθώς και σε μια πτυχή της γονιδιακής θεραπείας HS-TK. Ούτε στις αγορές αυτές παρατηρείται δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης.

1. *Αγορές προϊόντων*

(15) Η Επιτροπή έχει ασχοληθεί επανειλημμένα με τον προσδιορισμό αγορών προϊόντων του φαρμακευτικού τομέα και στο πλαίσιο των σχετικών αποφάσεων έχει θεσπίσει μια σειρά βασικών κανόνων (βλέ-

πε αποφάσεις της 10ης Ιουνίου 1991 Sanofi/Sterling Drug, της 29ης Απριλίου 1993 Procordia/Herbamond, της 28ης Απριλίου 1994 Rhone Poulenc/Cooper, της 20ής Ιουνίου 1993 La Roche/Syntex, της 19ης Σεπτεμβρίου 1994 AHP/Cyanamid, της 28ης Φεβρουαρίου 1995 Glaxo/Wellcome, της 3ης Απριλίου 1995 Behringswerke AG/Armour Pharmaceutical Co., της 22ας Ιουνίου 1995 Hoechst/Marion Merrell Dow και της 28ης Σεπτεμβρίου 1995 Upjohn/Pharmacia).

α) **Φάρμακο**

(16) Βάσει του συστήματος ταξινόμησης «Anatomical Therapeutic Classification» «ATC», που αναγνωρίζεται και χρησιμοποιείται από τον παγκόσμιο οργανισμό υγείας, τα φάρμακα κατατάσσονται σε διάφορες θεραπευτικές κλάσεις. Η ταξινόμηση αυτή, την οποία η Επιτροπή χρησιμοποίησε σε παλαιότερες υποθέσεις, επιτρέπει την κατάταξη των φαρμάκων ανάλογα με τη σύνθεση και τις θεραπευτικές τους ιδιότητες.

(17) Το τρίτο επίπεδο του συστήματος ATC επιτρέπει την κατάταξη των φαρμάκων ανάλογα με τις θεραπευτικές τους ιδιότητες, δηλαδή με βάση το σκοπό για τον οποίο χρησιμοποιούνται και ως εκ τούτου μπορεί να χρησιμεύσει για τον πρακτικό προσδιορισμό της αγοράς προϊόντος. Ωστόσο μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμη η ανάλυση σε διαφορετικά επίπεδα του συστήματος ATC. Παραδείγματος χάριν, μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμη η ομαδοποίηση ορισμένων κατηγοριών. Αυτό συμβαίνει όταν προϊόντα που ανήκουν σε διαφορετικές κατηγορίες του ATC αποτελούν υποκατάστατα στην αντιμετώπιση μιας συγκεκριμένης ασθένειας. Εκτός αυτού, ενδεχομένως να ήταν χρήσιμος ο στενότερος προσδιορισμός της αγοράς όταν τα εκάστοτε φάρμακα έχουν σαφώς διαφορετικές ενδείξεις (ιδιότητες). Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να ληφθεί επίσης υπόψη ότι το τρόπος χρήσης των φαρμάκων μπορεί να διαφέρει από χώρα σε χώρα.

(18) Πέραν αυτού τα φάρμακα μπορούν να ταξινομηθούν με βάση ποικίλλα κριτήρια, κυρίως από την πλευρά της ζήτησης, σε διάφορες υποκατηγορίες. Διάκριση μπορεί να γίνει μεταξύ φαρμάκων που χορηγούνται υποχρεωτικά βάσει συνταγής και φαρμάκων για τα οποία δεν χρειάζεται συνταγή ιατρού. Περαιτέρω διάκριση μπορεί να γίνει μεταξύ φαρμάκων που καλύπτονται εξ ολοκλήρου ή κατά ένα μέρος από τα ασφαλιστικά ταμεία και εκείνων που δεν καλύπτονται από αυτά. Οι υποκατηγορίες αυτές αλληλοεπικαλύπτονται κατά ένα μέρος. Τα περισσότερα φάρμακα που χορηγούνται με συνταγή ιατρού καλύπτονται από τα ασφαλιστικά ταμεία σε αντίθεση με τα περισσότερα φάρμακα που χορηγούνται ελεύθερα, τα οποία δεν καλύπτονται. Εκτός αυτού η ταξινόμηση ενός φαρμάκου σε κάποια κατηγορία δεν έχει πάγιο χαρακτήρα. Εξαρτάται περισσότερο από τις αποφάσεις των αρμοδίων αρχών οι οποίες ενδέχεται να έχουν ως συνέπεια την αλλαγή κατηγορίας.

(19) Τα μέρη συμφωνούν με την Επιτροπή ότι ο προσδιορισμός της αγοράς βάσει του τρίτου επιπέδου του συστήματος ATC ευσταθεί στις περισσότερες περιπτώσεις διότι τα προϊόντα του τρίτου επιπέδου εξυπηρετούν κατά κανόνα τον ίδιο θεραπευτικό σκοπό και δεν μπορούν να αντικατασταθούν με προϊόντα άλλης κλάσης. Ακόμη, τα μέρη θεωρούν ότι ο προσδιορισμός της αγοράς δεν ανταποκρίνεται κατ' ανάγκην στο κριτήριο της λειτουργικής εναλλαξιμότητας από τη σκοπιά της αντίπαλης παράταξης της αγοράς. Εξαιρέσεις προκύπτουν κατά την άποψη των μερών όταν οι κλάσεις του συστήματος ATC δεν αναφέρονται σε θεραπευτικούς τομείς αλλά τουλάχιστον και σε φαρμακολογικά κριτήρια επίδρασης και χορήγησης. Ως εκ τούτου, ο προσδιορισμός της αγοράς μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να είναι πολύ στενός ενώ σε άλλες υπερβολικά ευρύς.

(20) Τη γνώμη αυτή συμμερίζονται κατά βάση οι ανταγωνιστές των μερών με τους οποίους επικοινώνησε η Επιτροπή. Ωστόσο, θεωρούν ότι ο προσδιορισμός των αγορών προϊόντων με βάση το τρίτο επίπεδο του συστήματος ATC μπορεί να μην ενδείκνυται σε όλες τις περιπτώσεις και να είναι υπερβολικά στενός ή υπερβολικά ευρύς.

(21) Η εναλλαξιμότητα μεταξύ των προϊόντων δεν αναφέρεται στην τεχνική ή χημική τους ταυτότητα αλλά στη λειτουργική τους εναλλαξιμότητα από τη σκοπιά αυτών που χορηγούν τα φάρμακα, δηλαδή, στην περίπτωση των φαρμάκων που χορηγούνται υποχρεωτικά με συνταγή, των αναγνωρισμένων ιατρών. Οι συνταγογραφικές συνήθειες των ιατρών, όμως, επηρεάζονται από τις αντικειμενικές επιστημονικές συνήθειες των ιατρών, που τίθενται στη διάθεσή τους σχετικά με τις ιδιότητες των φαρμάκων και τις μεταξύ τους ομοιότητες (βλέπε π.χ. αποφάσεις του Bundesgerichtshof WuW/E BGH 1445, 1447, Valium). Η διαφορετική επίδραση των φαρμάκων στους ασθενείς και οι διαφορετικές τιμές ενδέχεται να μην ευνοούν τον στενότερο προσδιορισμό της αγοράς προϊόντος. Για το λόγο αυτό ο προσδιορισμός της αγοράς των φαρμάκων που χορηγούνται, με συνταγή ιατρού δεν μπορεί να βασισθεί αποκλειστικά στα διάφορα φάρμακα που υπάρχουν, για την ίδια ασθένεια, και υπάγονται στην ίδια ομάδα ενδείξεων. Καθοριστική είναι η συνταγή όταν βασίζεται σε ιατρικά κριτήρια που συμφωνούν κατ' ουσίαν μεταξύ τους. Στην περίπτωση αυτή πρέπει να ελεγχθεί αν υπάρχει αντιστοιχία μεταξύ των φαρμάκων όσον αφορά τον τρόπο επίδρασης στον οργανισμό, κατά πόσον είναι ανεκτά από τον οργανισμό, την τοξικότητά τους και τις παρενέργειές τους.

(22) Επειδή κατά τα λεγόμενα των μερών δεν υπάρχουν στοιχεία για το σύστημα ATC, τα μέρη βασίσθηκαν για την κατανομή των αγορών και τα σχετικά στοιχεία που υπέβαλαν, σε μια ταξινόμηση που εκπόνησε η ευρωπαϊκή ένωση παραγωγών φαρμακευτικών προϊόντων EPHMRA η οποία λαμβάνει υπόψη τα στοιχεία IMS και, όπως ισχυρίζονται τα μέρη, είναι πολύ κοντά στο σύστημα ATC. Από τις έρευνες της Επιτροπής προέκυψε ότι και οι ανταγωνιστές των μερών βασίζονται σε μια εξίσου κο-

ντινή περιγραφή. Για πρακτικούς λόγους η Επιτροπή βασίσθηκε για την ανάλυση που ακολουθεί στην κατάταξη και τις ονομασίες που χρησιμοποιούν τα μέρη.

(23) Όσον αφορά τις σχετικές για την έγκριση της παρούσας συγκέντρωσης αγορές προϊόντων, για ορισμένα φάρμακα που χρησιμοποιούνται στην υπέρταση (ραουβόλφια, β-αναστολείς) και την οστεοπόρωση (καλσιτονίνη), τα οποία με βάση τις κύριες ενδείξεις τους μπορούν και έχουν υποκατασταθεί από άλλα προϊόντα διαφορετικών κλάσεων του συστήματος ATC, ο προσδιορισμός της αγοράς με βάση το τρίτο επίπεδο του εν λόγω συστήματος είναι, κατά την άποψη των μερών, υπερβολικά στενός. Όσον αφορά τα μυοχαλαρωτικά (Muscle Relaxants) είναι αντίθετα πολύ ευρύς. Για τα υπόλοιπα φάρμακα που ενέχονται στην αξιολόγηση της συγκέντρωσης ο προσδιορισμός της αγοράς προϊόντων με βάση το τρίτο επίπεδο του συστήματος ATC είναι, κατά την άποψη των μερών, ορθός. Οι έρευνες της Επιτροπής συμφωνούν με την άποψη αυτή.

1. *Ραουβόλφια και β-αναστολείς*

(24) Η ραουβόλφια μειώνει την αρτηριακή πίεση. Στην περίπτωση του C2D Rauwolfia & Comb. Diuretics πρόκειται, κατά τα λεγόμενα των μερών, για φάρμακα τα οποία συντίθενται κατά κανόνα από ρεσερπίνη και ένα διουρητικό. Η ρεσερπίνη αποτελεί φυτική ουσία, η οποία παρουσιάζει το μειονέκτημα ότι σε περίπτωση παρατεταμένης χρήσης μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να οδηγήσει σε κατάθλιψη. Στην περίπτωση των διουρητικών μπορεί ως παρενέργεια να εμφανισθεί έλλειψη καλίου όταν χορηγούνται σε μεγάλες δόσεις και επί μεγάλα χρονικά διαστήματα. Με το συνδυασμό περισσότερων ουσιών επιχειρείται η μείωση των παρενεργειών.

(25) Τα σκευάσματα που περιέχουν ραουβόλφια είναι, κατά τα λεγόμενα των μερών, τα παλαιότερα υπερτασικά φάρμακα που κυκλοφορούν στην αγορά. Τα μέρη ισχυρίζονται ότι για την αντιμετώπιση της υπέρτασης υπάρχουν διάφορες άλλες κατηγορίες ουσιών που, με τη σειρά με την οποία τέθηκαν σε κυκλοφορία, ανήκουν στην κατηγορία των διουρητικών, των αντιυπερτασικών, των β-αναστολέων, των αγγειοδιασταλτικών, των ανταγωνιστών ασβεστίου και των ACE-αναστολέων (του μετατρεπτικού ενζύμου αγγειοτασίνης). Τα εν λόγω φάρμακα χορηγούνται σε όλα τα κράτη μέλη αποκλειστικά με συνταγή ιατρού. Σε κάθε περίπτωση η θεραπεία επιλέγεται σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα της αρτηριακής πίεσης, τις συνοδευτικές παθήσεις, τις παλαιότερες θεραπείες και την πείρα του θεράποντος ιατρού. Τις περισσότερες φορές προσφέρονται διάφορες δυνατότητες για την επίτευξη του θεραπευτικού στόχου. Εκτός αυτού, ορισμένοι από τους ανταγωνιστές των μερών ανέφεραν ως εξαίρεση από την γενικότερη καταλληλότητα του τρίτου επιπέδου του συστήματος ATC για τον προσδιορισμό της αγοράς προϊόντων, ορισμένα σκευάσματα διαφορετικών κλάσεων του τρίτου επιπέδου του συστήματος ATC τα οποία ενδείκνυνται για τη θεραπεία της υπέρτασης.

(26) Σύμφωνα με πληροφορίες των μερών, σε ορισμένες χώρες η ραουβόλφια πριν από 10 έως 15 χρόνια συγκαταλεγόταν στα δημοφιλέστερα φάρμακα για την αρτηριακή πίεση, π.χ. στη Γερμανία, στην Αυστρία και στην Ιταλία. Τα τελευταία χρόνια τα σκευάσματα ραουβόλφιας θεωρούνται, κατά τα λεγόμενα των μερών, πεπαλαιωμένα από ιατρική άποψη. Πολλοί από τους νέους ιατρούς δεν είναι διατεθειμένοι να χρησιμοποιήσουν τα φάρμακα αυτά και προτιμούν να εφαρμόζουν αποκλειστικά το πρόγραμμα προοδευτικής θεραπείας (Stufenschema) της υπέρτασης. Οι έρευνες της Επιτροπής επιβεβαίωσαν, στο μέτρο του δυνατού, ότι σε ορισμένα δημοσιεύματα του κλάδου η ραουβόλφια δεν εμφανίζεται πλέον ως φάρμακο πρώτης κλάσης για την αρτηριακή πίεση, δηλαδή ως ενά από τα πρωτεύονται φάρμακα. Ωστόσο, σκευάσματα ραουβόλφιας εξακολουθούν, σύμφωνα με πληροφορίες των μερών να χορηγούνται και σήμερα στις χώρες στις οποίες παλαιότερα κατείχαν ισχυρή θέση, για τη συνέχιση της αγωγής ηλικιωμένων ασθενών. Χρησιμοποιούνται κυρίως σε ασθενείς που τα έχουν συνηθίσει και ανταποκρίνονται θετικά σε αυτά. Ο κύκλος εργασιών που σημειώνεται σε σχέση με τα σκευάσματα ραουβόλφιας για τη θεραπεία της υπέρτασης συρρικνούται, ωστόσο, σταθερά. Παρότι ο βαθμός υποκατάστασης με άλλα προϊόντα διαφέρει στα διάφορα κράτη μέλη, από τις έρευνες της Επιτροπής προκύπτει ότι οι αγορές σκευασμάτων ραουβόλφιας δεν προσδιορίζονται σε εθνική βάση.

(27) Παρά την προαναφερθείσα υποκατάσταση της ραουβόλφιας με άλλα φάρμακα για την υπέρταση, υπάρχουν αμφιβολίες ως προς το εάν τα σκευάσματα ραουβόλφιας και τα υποκατάστατά τους για τη θεραπεία της υπέρτασης μπορούν να συμπεριληφθούν σε μια ενιαία αγορά προϊόντος. Κατά της ενιαίας αγοράς προϊόντος συνηγορεί το γεγονός ότι η επιλογή του φαρμάκου εξαρτάται, μεταξύ άλλων, από την ηλικία του ασθενούς και τις τυχόν παρενέργειες. Τα διάφορα φάρμακα κατά της υπέρτασης έχουν ορισμένες φορές εντελώς διαφορετικές παρενέργειες οι οποίες αίρουν τη δυνατότητα υποκατάστασης για μια κατηγορία ασθενών. Επιπλέον, υπάρχει π.χ. στη Γερμανία ένα πρόγραμμα προοδευτικής θεραπευτικής αγωγής για την υπέρταση, το οποίο προβλέπει τη χορήγηση διαφορετικών φαρμάκων ανάλογα με το στάδιο της θεραπείας. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνει ότι δεν ισχύει η θεωρία της πλήρους ανταλλαξιμότητας. Σε αυτό προστίθεται η περιγραφή των ιδιοτήτων των σκευασμάτων ραουβόλφιας που υπέβαλαν τα μέρη. Τα εν λόγω προϊόντα δεν συνιστώνται πλέον ως πρωτεύοντα φάρμακα κατά της υπέρτασης, πράγμα που περιορίζει τη δυνατότητα υποκατάστασης με

σκευάσματα όπως οι β-αναστολείς και τα διουρητικά. Ακόμη και το γεγονός ότι η ζήτηση σκευασμάτων ραουβόλφιας μειώνεται σταθερά, δείχνει ότι χορηγούνται πλέον κυρίως σε ειδική κατηγορία ασθενών. Επιπλέον, τα μέρη ανέφεραν ότι η ραουβόλφια χορηγείται σήμερα κατά κύριο λόγο σε ασθενείς μεγάλης ηλικίας. Ωστόσο, εξαιτίας της δυνατότητας υποκατάστασής της από άλλα αντιϋπερτασικά φάρμακα, ως σχετική αγορά προϊόντος πρέπει να ληφθεί η αγορά C2D Rauwolfia.

(28) Θα ήταν επίσης δυνατό να συμπεριληφθούν στην ίδια αγορά οι β-αναστολείς και τα διουρητικά διότι, βάσει των ερευνών της Επιτροπής, αμφότερα αναγνωρίζονται ως πρωτεύοντα μέσα θεραπείας της υπέρτασης. Ωστόσο, εξαιτίας των διαφορετικών τρόπων δράσης και παρενεργειών των σκευασμάτων, υπάρχουν σοβαρές αμφιβολίες ως προς την ιδέα της ενιαίας αγοράς προϊόντος. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Επιτροπής, οι C7B Betablocker Comb. και οι C7A Betablocker Plain μπορούν να σχηματίσουν μια ενιαία αγορά. Οι Betablocker Comb. αποτελούν συνδυασμούς β-αναστολέων με άλλα σκευάσματα. Αυτός ο τρόπος χρήσης βρίσκεται από ό,τι φαίνεται σε ύφεση και μπορεί να αντικατασταθεί με τη λήψη καθαρών β-αναστολέων σε συνδυασμό με διάφορα άλλα φάρμακα. Το πλεονέκτημα της λήψης διαφόρων φαρμάκων έγκειται στον καλύτερο έλεγχο της δοσολογίας από τον θεράποντα ιατρό. Οι συνδυασμοί έχουν το πλεονέκτημα ότι ο ασθενής παίρνει λιγότερα χάπια και δεν χρειάζεται να μεριμνά ο ίδιος για την τήρηση των δόσεων. Η συμπερίληψη των καθαρών β-αναστολέων και των σκευασμάτων που συνδυάζουν β-αναστολείς με άλλες ουσίες ανταποκρίνεται εκτός αυτού και στην ταξινόμηση της κλάσης ATC, Rauwolfia & Comb. Diuretics. Ο διαχωρισμός μεταξύ καθαρών β-αναστολέων και συνδυασμών β-αναστολέων θα οδηγούσε σε αδικαιολόγητο διαχωρισμό των εν λόγω προϊόντων που σχετίζονται μεταξύ τους από οικονομική άποψη, σε δύο αγορές. Για τους σκοπούς της παρούσας απόφασης δεν απαιτείται περαιτέρω εξέταση της δυνατότητας υποκατάστασης των β-αναστολέων με άλλα φάρμακα για την αρτηριακή πίεση.

2. *Καλσιτονίνες*

(29) Όπως ανέφεραν τα μέρη, η καλσιτονίνη είναι μια ορμόνη η οποία παράγεται φυσιολογικά από τον ανθρώπινο οργανισμό. Χρησιμεύει στην ανάπτυξη των οστών και βρίσκεται κατά κανόνα σε ισορροπία με τις ορμόνες που αποδομούν τα οστά. Με την ηλικία η ισορροπία αυτή μεταβάλλεται ορισμένες φορές σε βάρος των οστών, πράγμα που οδηγεί στην οστεοπόρωση. Τα H4A Calcitonins, συνεπώς, χρησιμοποιούνται κυρίως για τη θεραπεία της οστεοπόρωσης. Σύμφωνα με πληροφορίες των μερών, στη Σουηδία και τις Κάτω Χώρες η χρησιμοποίηση καλσιτονίνης επιτρέπεται μόνον για τη θεραπεία του συνδρόμου Morbus Paget, μιας σπάνιας νόσου των οστών.

(30) Τα μέρη προβάλλουν το επιχείρημα ότι όλα τα σκευάσματα που ενδείκνυνται για τη θεραπεία της οστεοπόρωσης μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως υποκατάστατα της καλσιτονίνης. Αυτό ισχύει τουλάχιστον όσον αφορά τις H4A Calcitonins και τα περισσότερα σκευάσματα της κλάσης προϊόντων M5B Bone Calcium Regulators (διφωσφονικά), τα οποία, σύμφωνα με στοιχεία των μερών, χορηγούνται σε όλα τα κράτη μέλη μόνον με συνταγή ιατρού. Εκτός αυτού, σύμφωνα με τη γερμανική σχολή, το φθόριο (Fluoride) (A12C Other Mineral Supplements) μπορεί να αντικαταστήσει σε κάποιο βαθμό την καλσιτονίνη. Τα μέρη διακρίνουν επίσης ορισμένες δυνατότητες υποκατάστασης κυρίως με προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την πρόληψη της οστεοπόρωσης (A12A Calcium). Τέλος, κατά τη γνώμη των μερών, υπάρχουν ορισμένες δυνατότητες υποκατάστασης από ορμονικά παρασκευάσματα (G3C Oestrogene & Comb.).

(31) Κατά τα λεγόμενα των μερών, από την άποψη του ιατρού δεν γίνεται σαφής διάκριση μεταξύ πρόληψης και θεραπείας στην περίπτωση της οστεοπόρωσης. Η μετάβαση από το ένα στάδιο στο άλλο είναι ομαλή. Δεν υπάρχουν ακόμη διεθνώς αναγνωρισμένα, ενιαία και αντικειμενικά κριτήρια ως προς το πότε πρέπει να αρχίσει η χορήγηση φαρμάκων. Το κόστος, η εμπειρία και η κατάρτιση του ιατρού, οι διαφορετικές σχολές και τα συμπτώματα των ασθενών αποτελούν τις καθοριστικές παραμέτρους για την επιλογή του τρόπου θεραπείας. Από τις πληροφορίες των μερών απορρέουν τα κύρια σημεία του τρόπου χρήσης των εν λόγω παρασκευασμάτων.

(32) Από τις έρευνες της Επιτροπής προέκυψε ότι σε κάθε περίπτωση οι καλσιτονίνες και τα περισσότερα διφωσφονικά θεωρούνται στην πλειοψηφία τους εναλλάξιμα και ότι για το λόγο αυτόν μπορούν να ενταχθούν στην ίδια αγορά προϊόντος. Αμφότερα τα είδη χρησιμοποιούνται στη θεραπεία και όχι στην πρόληψη της οστεοπόρωσης. Κατά τα λεγόμενα των μερών, αμφότερα αυξάνουν την πυκνότητα των οστών και έχουν λίγες παρενέργειες όταν χρησιμοποιούνται σωστά. Στην περίπτωση των καλσιτονινών, τα μέρη ανέφεραν ότι οι σπάνια εμφανιζόμενες παρενέργειες περιλαμβάνουν αίσθημα ζέστης, ερεθισμό του βλεννογόνου της μύτης και ναυτία. Σύμφωνα με τα λεγόμενα των μερών, τα διφωσφονικά μπορούν να δημιουργήσουν πύρωση και αλλά στομαχικά προβλήματα όταν δεν λαμβάνονται σύμφωνα με τις οδηγίες. Τα νεότερα διφωσφονικά είναι περισσότερο ανεκτά από τον οργανισμό. Τα μέρη ανέφεραν ότι για αμφότερα τα είδη προϊόντων διεξάγονται μελέτες, προκειμένου να αποδειχθεί η μείωση του κινδύνου καταγμάτων των οστών σε μακροπρόθεσμη βάση, ενώ αυτό έχει αποδειχθεί ότι ισχύει σε μεσοπρόθεσμη βάση. Εξαιτίας αυτού, είναι για την πλειοψηφία των ασθενών εναλλάξιμα μεταξύ τους. Τα μέρη υπέβαλαν διάφορα δημοσιεύματα από τα οποία απορρέουν παρόμοια συμπεράσματα ως προς τη χρήση των διφωσφονικών και της καλσιτονίνης.

(33) Τα αποτελέσματα των ερευνών της Επιτροπής ενισχύουν τη θέση αυτή. Επιπλέον, η σουηδική αρχή ανταγωνισμού επεσήμανε στην Επιτροπή ότι η Medical Products Agency (υπηρεσία φαρμακευτικών προϊόντων) της επιβεβαιώσε ότι τα διφωσφονικά στις περισσότερες περιπτώσεις αλληλοϋποκαθίστανται με την καλσιτονίνη. Πέραν αυτού επεσήμανε ότι αυτό μπορεί να ισχύει και για τα υπόλοιπα σκευάσματα που αναφέρουν τα μέρη.

(34) Ωστόσο, η δυνατότητα υποκατάστασης των καλσιτονινών με τα διφωσφονικά μπορεί να αίρεται εξαιτίας του διαφορετικού τρόπου δράσης των σκευασμάτων αυτών στον οργανισμό. Επιπλέον τα οστά που αναπτύσσονται με διαφορετικά σκευάσματα έχουν διαφορετική δομή. Οι καλσιτονίνες, έχουν επίσης αναλγητικό αποτέλεσμα, σύμφωνα με τα λεγόμενα των μερών. Η πτυχή αυτή όμως δεν έχει σημασία, διότι η οστεοπόρωση δεν προκαλεί πόνους. Εξαιτίας της έλλειψης επαρκών γνώσεων όσον αφορά τα αίτια της οστεοπόρωσης κανένας από τους δύο τρόπους δράσης δεν φαίνεται σήμερα να υπερέχει του άλλου a priori όσον αφορά τους ίδιους τους ασθενείς. Η καλσιτονίνη μέχρι στιγμής μπορεί να ληφθεί μόνον από τη μύτη ή με ένεση, ενώ τα επιτρεπόμενα για την οστεοπόρωση διφωσφονικά μπορούν να ληφθούν από το στόμα. Τα μέρη ωστόσο επισημαίνουν ότι μια βρετανική επιχείρηση κοινοποίησε ότι έχει δοκιμάσει επιτυχώς μια μορφή χορήγησης από το στόμα και ότι στα τέλη του έτους θα υποβάλει αίτηση για τη σχετική άδεια. Εκτός αυτού, μια ιταλική επιχείρηση έχει αναπτύξει μια καλσιτονίνη που μπορεί να χορηγηθεί από το στόμα. Ωστόσο, η μέχρι σήμερα υφιστάμενη διαφορά στον τρόπο χορήγησης δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει σχέση, σε ότι αφορά τους ασθενείς που λαμβάνουν καλσιτονίνη. Η χορήγηση διφωσφονικών από το στόμα δεν συνιστά μειονέκτημα για τους ασθενείς και ως εκ τούτου δεν αίρει τη δυνατότητα αλληλοϋποκατάστασης. Επιπλέον, στις κλάσεις του συστήματος ATC συμπεριλαμβάνονται διάφοροι τρόποι χορήγησης στην ίδια αγορά προϊόντος, με αποτέλεσμα η διαφορά αυτή να μην μπορεί γενικά να χρησιμεύσει ως καθοριστικό επιχείρημα. Εξάλλου δεν περιλαμβάνονται όλα τα είδη διφωσφονικών στην ίδια αγορά. Το διφωσφονικό της Ciba (υπό την ονομασία Aredia) καλύπτει μόνον ένα μικρό τομέα και δεν επιτρέπεται ούτε και ενδείκνυται για την οστεοπόρωση. Διατίθεται μόνον ως διάλυμα για εγχύσεις ενώ όλα τα σύγχρονα διφωσφονικά διατίθενται ως προϊόντα χορηγούμενα από το στόμα.

(35) Σε κάθε περίπτωση τα διφωσφονικά τα οποία επιτρέπονται για τη θεραπεία της οστεοπόρωσης, για τους σκοπούς της παρούσας απόφασης πρέπει να θεωρηθούν ως εναλλάξιμα με τις καλσιτονίνες. Δεδομένου ότι δεν είναι δυνατή εφαρμογή χωριστής τιμολογιακής πολιτικής έναντι των αγοραστών καλσιτονίνης, για τους οποίους δεν υπάρχει δυνατότητα υποκατάστασης με άλλα σκευάσματα, τα περιθώρια άσκησης ανταγωνισμού των προμηθευτών καλσιτονίνης έναντι του συνόλου των πελατών τους περιορίζονται από την προσφορά των διφωσφονικών που επιτρέπονται για τη θεραπεία της οστεοπόρωσης. Επιπλέον, οι καλσιτονίνες μπορούν να υποκατασταθούν με διφωσφονικά και στην περίπτωση της νόσου Morbus Paget.

3. *Μυοχαλαρωτικά (Muscle Relaxants)*

(36) Τα μυοχαλαρωτικά φάρμακα, που υπάγονται στο τρίτο επίπεδο του συστήματος ATC, περιλαμβάνουν, κατά την άποψη των μερών, διάφορες ενδείξεις, που διακρίνονται σε επιμέρους ομάδες στο τέταρτο επίπεδο του συστήματος οπότε είναι και πάλι εναλλάξιμα με φαρμακευτικά προϊόντα άλλων κλάσεων.

(37) Κατά την άποψη των μερών, τα M3B Muscle Relaxants χορηγούνται σε όλα τα κράτη μέλη της Κοινότητας με συνταγή ιατρού. Η αλληλοεπικάλυψη μεταξύ των σκευασμάτων της Ciba (Lioresal) και της Sandoz (Sirdalud) είναι αμελητέα. Οι διαφορετικές ενδείξεις βάσει των οποίων χορηγούνται, δικαιολογούν την ύπαρξη χωριστών αγορών. Κατά τα λεγόμενα των μερών πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ των σοβαρών σπασμών που οφείλονται στη σκλήρυνση κατά πλάκας κ.λπ. και σε αθώες μυϊκές διατάσεις από απρόσεκτες κινήσεις και άλλες παρόμοιες καταστάσεις. Το Lioresal χορηγείται σχεδόν αποκλειστικά στην πρώτη περίπτωση ενώ το Sirdalud κατά κύριο λόγο στη δεύτερη.

(38) Το προϊόν της Ciba αφορά σπασμούς οφειλόμενους σε ασθένειες του κεντρικού νευρικού συστήματος ενώ το προϊόν της Sandoz τους σπασμούς που οφείλονται σε ασθένειες του κεντρικού νευρικού συστήματος και σε μυϊκές διατάσεις. Η εμπορική στρατηγική του προϊόντος της Sandoz επικεντρώνεται κατά τα λεγόμενα των μερών στις μυϊκές διατάσεις. Σύμφωνα με πληροφορίες των μερών για την Ευρώπη, τα συνταγογραφικά δείγματα δίνουν τα εξής κατά μέσο όρο στοιχεία: για το Lioresal [...] [3] σπασμοί οφειλόμενοι σε ασθένειες του κεντρικού νευρικού συστήματος, [...] μυϊκές διατάσεις και [...] άλλες, για το Sirdalud [...] μυϊκές διατάσεις, [...] σπασμοί οφειλόμενοι σε ασθένειες του κεντρικού νευρικού συστήματος, και [...] άλλες. Στις άλλες ενδείξεις περιλαμβάνονται πολυάριθμες ονομασίες δευτερευόντων ενδείξεων τόσο όσον αφορά τόσο το κεντρικό νευρικό σύστημα όσο και τις μυϊκές διατάσεις, που κατά τα λεγόμενα των μερών αντιπροσωπεύουν κάτω από το [...], καθώς και δυσανάγνωστα ή για άλλους λόγους μη

[3] Επιχειρηματικό απόρρητο.

αποδεκτά στοιχεία. Το υψηλότερο μερίδιο των άλλων ενδείξεων για το Lioresal οφείλεται, κατά τα λεγόμενα των μερών, στο γεγονός ότι υπάρχουν πολλές διαφορετικές περιγραφές σπάνιων ασθενειών που συνοδεύονται από σπασμούς και έχουν διαφορετικές ονομασίες οι οποίες ανήκουν κανονικά στην κατηγορία των σπασμών οφειλόμενων σε ασθένειες του κεντρικού νευρικού συστήματος.

(39) Κατά τον καταμερισμό των M3B Muscle Relaxants σε δύο σχετικές κατηγορίες προϊόντος, υπάρχουν, κατά τα λεγόμενα των μερών, δυνατότητες υποκατάστασης αμφότερων των προϊόντων με τα κατευναστικά N5C (Tranquilizers) και για τους σπασμούς με τα N2B αναλγητικά, τα C4A αγγειοδιασταλτικά, τα N3A (αντιεπιληπτικά) και τα G4B (ουρολογικά) και για αθώες μυϊκές διατάσεις τα N2B αναλγητικά και τα M1A αντι-ρευματικά. Για τους σκοπούς της παρούσας απόφασης δεν απαιτείται ο προσδιορισμός περαιτέρω επιμέρους αγορών.

(40) Ως αποτέλεσμα, λοιπόν, το τρίτο επίπεδο του συστήματος ATC που ονομάζεται M3B Muscle Relaxants μπορεί να διαιρεθεί σε δύο αυτοτελείς αγορές προϊόντων εκ των οποίων η μία αφορά τα φάρμακα για τη θεραπεία των σπασμών σε ασθένειες του κεντρικού νευρικού συστήματος και η άλλη τα φάρμακα για την αντιμετώπιση απλών μυϊκών διατάσεων στο βαθμό που είναι εναλλάξιμα με μεμονωμένα προϊόντα άλλων κλάσεων του συστήματος ATC.

β) **Δραστικές ουσίες**

(41) Η παραγωγή φαρμακευτικών προϊόντων περιλαμβάνει δύο χωριστές διαδικασίες: την παραγωγή δραστικών ουσιών και την παραγωγή φαρμάκων. Ως παραγωγή φαρμάκων νοείται η ανάμειξη της δραστικής ουσίας με άλλες ουσίες και ο σχηματισμός καψουλών, δισκίων κ.λπ. Οι δραστικές ουσίες παράγονται τόσο για ίδιους σκοπούς όσο και για το εμπόριο. Ως εκ τούτου υπάρχουν χωριστές αγορές για τις δραστικές ουσίες οι οποίες προηγούνται των αγορών φαρμακευτικών προϊόντων.

γ) **Μελλοντικές αγορές**

(42) Στον τομέα των φαρμάκων, η αξιολόγηση των συνθηκών ανταγωνισμού απαιτεί την εξέταση προϊόντων που δεν έχουν ακόμη φθάσει στην αγορά αλλά βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο ανάπτυξης (κατά κανόνα αφού έχουν γίνει σημαντικότατες επενδύσεις). Το δυναμικό των προϊόντων αυτών να ανταγωνισθούν με άλλα φαρμακευτικά προϊόντα, που είτε βρίσκονται στο στάδιο της ανάπτυξης είτε έχουν ήδη κυκλοφορήσει στο εμπόριο, μπορεί να αξιολογηθεί μόνον με βάση τα χαρακτηριστικά τους και το θεραπευτικό σκοπό. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η έρευνα και η ανάπτυξη δεν πρέπει να αποτελεί αντικείμενο εμπορίου μεταξύ των φαρμακευτικών εταιρειών αλλά να εξυπηρετεί κατά κύριο λόγο την ανάπτυξη ίδιων δραστικών ουσιών και προϊόντων. Αφετέρου, στον τομέα της έρευνας οι φαρμακευτικές επιχειρήσεις συνεργάζονται με δημόσια και ιδιωτικά ερευνητικά ιδρύματα καθώς και με μικρές βιοτεχνολογικές επιχειρήσεις που διαθέτουν μεν την ανάλογη τεχνογνωσία αλλά τους λείπουν τα μέσα και οι εγκαταστάσεις για την κλινική εξέταση που απαιτείται για τη σχετική άδεια και την παραγωγή των φαρμακευτικών προϊόντων. Η Επιτροπή οφείλει να εξετάσει το ερευνητικό και αναπτυξιακό δυναμικό λαμβάνοντας υπόψη την σπουδαιότητά τους για τις υφιστάμενες και τις μελλοντικές αγορές.

(43) Ορισμένοι από τους ανταγωνιστές που ρώτησε η Επιτροπή επεσήμαναν ότι παρατηρείται μια τάση ανάθεσης της έρευνας και της ανάπτυξης προϊόντων σε άλλες εταιρείες. Ορισμένοι δεν θεωρούν την έρευνα και ανάπτυξη ως χωριστή αγορά. Αυτό βασίζεται κυρίως στο γεγονός ότι τουλάχιστον οι φαρμακευτικές επιχειρήσεις που διεξάγουν έρευνα και ανάπτυξη, το κάνουν σχεδόν εξ ολοκλήρου για τις δικές τους ανάγκες.

(44) Στο βαθμό που πρέπει να αξιολογηθεί η σημασία της E & A για τις αγορές του μέλλοντος, ο προσδιορισμός της σχετικής αγοράς προϊόντος είναι ασαφής σε σχέση με τις υφιστάμενες αγορές. Η αγορά μπορεί να προσδιορισθεί μόνον με βάση τις υφιστάμενες κλάσεις του συστήματος ATC, όταν πρόκειται για την αντικατάσταση κυκλοφορούντων προϊόντων. Ειδάλλως, πρέπει να βασισθεί κυρίως στις ενδείξεις για τις οποίες θα χρησιμοποιηθούν τα μελλοντικά προϊόντα. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να ληφθούν υπόψη οι εντελώς διαφορετικοί τρόποι δράσης των προϊόντων. Η προτεινόμενη συγκέντρωση δίνει αφορμή για την προσεκτικότερη εξέταση των ερευνητικών δραστηριοτήτων των μερών στον τομέα της γονιδιακής θεραπείας HS-TK για την αντιμετώπιση εγκεφαλικών και άλλων όγκων. Όσον αφορά την HS-TK δεν πρόκειται για τη θεραπεία μιας γενετικής ασθένειας αλλά για μια μέθοδο που επιτρέπει τη χορήγηση της θεραπευτικής ουσίας στο συγκεκριμένο σημείο. Κατά τα λεγόμενα των μερών, η HS-TK αποτελεί μέθοδο με την οποία ένα ενζυμικό γονίδιο τοποθετείται, μέσω ενός συστήματος φορέων, σε άρρωστα κύτταρα. Στη συνέχεια χορηγείται ένα «προ-φάρμακο» (pro-drug) το οποίο δραστηριοποιείται μέσω του ενζυμικού γονιδίου. Ως pro-drug νοείται μια βάση φαρμάκου η οποία, σε συνδυασμό με το ενζυμικό γονίδιο, καθίσταται κυτταροκτόνος, καταστρέφο-

ντας τα άρρωστα κύτταρα αφήνοντας ταυτόχρονα άθικτα τα υγιή. Τα μέρη ισχυρίζονται ότι η θεραπεία HS-TK ανταγωνίζεται άμεσα άλλες γονιδιακές θεραπείες καθώς και άλλες μεθόδους όπως η χημειοθεραπεία, η ανοσοθεραπεία και η ακτινοβολία.

(45) Με τα μέρη μπορεί κανείς να συμφωνήσει μόνον ότι υπάρχουν και άλλες θεραπείες για την αντιμετώπιση των όγκων, οι οποίες όμως διαφέρουν ριζικά από τη γονιδιακή θεραπευτική HS-TK ως προς τον τρόπο που ενεργούν στον οργανισμό. Όπως και για τον προσδιορισμό της αγοράς φαρμακευτικών προϊόντων δεν είναι δυνατό και βασισθεί κανείς σε έναν κοινό θεραπευτικό στόχο. Πρέπει να ληφθούν υπόψη οι διαφορετικοί τρόποι δράσης των φαρμάκων οι οποίοι οδηγούν σε διαφορετικά αποτελέσματα και επίπεδα ανεκτικότητας από τον οργανισμό. Όπως και στην περίπτωση του προσδιορισμού της αγοράς φαρμακευτικών προϊόντων, η γονιδιακή θεραπευτική μέθοδος HS-TK για την αντιμετώπιση εγκεφαλικών και άλλων όγκων μπορεί να θεωρηθεί ως χωριστή μελλοντική αγορά προϊόντος. Για τους σκοπούς της παρούσας απόφασης, δεν χρειάζεται να αποφασισθεί αν πρέπει να εξετασθούν άλλες θεραπείες.

(46) Οι εργασίες E & A στον τομέα της θεραπείας HS-TK της GTL, μιας αμερικανικής θυγατρικής της Sandoz, βρίσκονται στο στάδιο II/III. Αυτό σημαίνει ότι η GTI έχει ήδη σημειώσει μεγάλη πρόοδο στον εν λόγω τομέα και ότι πρέπει να αναμένεται η είσοδός της στην αγορά αυτή το πολύ σε 3 έως 5 έτη. Τα μέρη επισημαίνουν ότι παρά την πρόοδο της GTI, εξακολουθεί να είναι αβέβαιο κατά πόσο θα εφαρμοσθεί αυτή η μορφή θεραπείας. Με βάση τα όσα παρατήρησε στην αγορά η Επιτροπή, επιβεβαιώνεται ότι σε καμία περίπτωση δεν πρόκειται για αγορά χωρίς επιχειρηματικό ενδιαφέρον. Αντίθετα, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι έχουν ήδη επενδυθεί σοβαρά ποσά προς την κατεύθυνση αυτή και ότι στην αγορά ήδη γίνονται σκέψεις ως προς τον τρόπο με τον οποίο θα κυκλοφορήσει στο εμπόριο η εν λόγω θεραπεία.

2. ***Γεωγραφική αγορά***

α) **Παραγωγή των φαρμάκων**

(47) Με βάση τις μέχρι σήμερα αποφάσεις της Επιτροπής, οι αγορές φαρμακευτικών προϊόντων αποτελούν εθνικές αγορές. Οι έρευνες που έγιναν στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας κατέληξαν στο ότι υπάρχει λόγος απόκλισης από την μέχρι σήμερα τακτική. Τα πορίσματα μιας έρευνας μεταξύ των ανταγωνιστών των μερών επιβεβαίωσαν την εκτίμηση αυτή.

(48) Παρά ταύτα γίνονται προσπάθειες για την ενοποίηση των αγορών σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η εναρμόνιση της τεχνικής νομοθεσίας στο εσωτερικό της Κοινότητας και η έναρξη ισχύος των διαδικασιών έγκρισης φαρμάκων αντιπροσωπεύουν την ολοκλήρωση του προγράμματος της κοινής αγοράς όσον αφορά τις επιστημονικές και τεχνικές προδιαγραφές για τα φάρμακα. Από τις αρχές του 1995 οι φαρμακευτικές επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα (και, όσον αφορά τα βιοτεχνολογικά προϊόντα, την υποχρέωση) να υποβάλουν αίτηση για την έγκριση ενός νέου φαρμάκου στην ευρωπαϊκή υπηρεσία ελέγχου φαρμακευτικών προϊόντων, που με τη σειρά της εκδίδει σχετική σύσταση προς την Επιτροπή της οποίας η απόφαση είναι δεσμευτική για όλα τα κράτη μέλη. Σήμερα τα φάρμακα μπορούν να διατίθενται στα διάφορα κράτη μέλη για διαφορετικές ενδείξεις.

(49) Η πώληση φαρμάκων επηρεάζεται από τις διοικητικές διατυπώσεις και την αγοραστική πολιτική που εφαρμόζουν οι αρμόδιες για θέματα υγείας αρχές των κρατών μελών. Έτσι, ορισμένα κράτη μέλη επηρεάζουν τις τιμές έμμεσα ή άμεσα ενώ τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης προσφέρουν για κάθε κατηγορία φαρμάκων διαφορετικά επίπεδα ανάκτησης των φαρμακευτικών δαπανών. Για το λόγο αυτόν οι τιμές των φαρμάκων διαφέρουν μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών. Επιπλέον, υπάρχουν σημαντικές διαφορές όσον αφορά τα εμπορικά σήματα και τα μεγέθη συσκευασίας καθώς και τα συστήματα διάθεσης στο εμπόριο. Οι διαφορές αυτές έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία αγορών με εθνικά χαρακτηριστικά.

β) **Παραγωγή δραστικών ουσιών**

(50) Οι αγορές δραστικών ουσιών που προηγούνται των αγορών φαρμακευτικών προϊόντων έχουν, αντίθετα, διεθνείς διαστάσεις οι οποίες πρέπει να εξετασθούν τουλάχιστον σε κοινοτικό επίπεδο. Εξαιτίας της έλλειψης τελωνειακών περιορισμών και της συχνής αμοιβαίας αναγνώρισης των αδειών παραγωγής μεταξύ ΗΠΑ και Ευρωπαϊκής Ένωσης θα μπορούσε να γίνει ευρύτερος προσδιορισμός της αγοράς. Οι ανταγωνιστές που ρώτησε η Επιτροπή τείνουν να δεχθούν την ύπαρξη διεθνών αγορών.

γ) **Μελλοντικές αγορές**

(51) Στο μέτρο που, χάρη στη διεξαγόμενη σε ορισμένους τομείς E & A, διακρίνεται η ύπαρξη μελλοντικών νέων αγορών προϊόντων σε ορισμένους τομείς, οι προαναφερθέντες εθνικοί περιορισμοί δεν υπεισέρχονται στον ίδιο βαθμό. Οι αγορές του μέλλοντος χαρακτηρίζονται από το γεγονός ότι δεν

υπάρχουν εγκεκριμένα προϊόντα. Δεδομένου ότι η Ε & Α διεξάγεται συνήθως σε παγκόσμια κλίμακα, πρέπει στην περίπτωση των αγορών του μέλλοντος τουλάχιστον στην κοινοτική επικράτεια, να ληφθεί υπόψη το ενδεχόμενο διεθνών αγορών. Η εκτίμηση αυτή επιβεβαιώθηκε κατά μεγάλο μέρος από τους ερωτηθέντες ανταγωνιστές των μερών. Επισημαίνεται ότι ο προσδιορισμός της αγοράς μπορεί να διαφέρει κατά περίπτωση. Κατά τον προσδιορισμό των αγορών του μέλλοντος από γεωγραφική άποψη, μπορεί να διαδραματίσει ρόλο η γεωγραφική ισχύς των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Όσον αφορά τη γονιδιακή θεραπεία HS-TK, υποβάλλονται χωριστές αιτήσεις για διπλώματα ευρεσιτεχνίας στις ΗΠΑ και την Ευρώπη, που ικανοποιούνται χωριστά. Η κατάσταση που επικρατεί στο χώρο των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας έχει σοβαρό αντίκτυπο για τις εμπορικές προοπτικές των ανταγωνιστών των κατόχων των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Οι διαφορές μεταξύ των διπλωμάτων αυτών μπορεί να οδηγήσουν μελλοντικά σε διαφορετικές ανταγωνιστικές συνθήκες εντός και εκτός Κοινότητας. Σε κάθε περίπτωση, για τους σκοπούς της παρούσας απόφασης, ως γεωγραφική αγορά αναφοράς δύναται να ληφθεί η Κοινότητα.

3. ***Αξιολόγηση από τη σκοπιά του ανταγωνισμού***

(52) Όταν συσταθεί, η Novartis θα αποτελέσει το δεύτερο σε μέγεθος προμηθευτή φαρμακευτικών προϊόντων μετά την Glaxo Welcome σε παγκόσμια βάση. Ακολουθούν διάφοροι άλλοι μεγάλοι παραγωγοί όπως οι Hoechst Marion Roussel, Merck & Co., Bristol Myers Squibb, American Home Products, Johnson & Johnson, Pfizer, Rhone Poulenc Rorer και Smith Kline Beecham. Το μερίδιο της Novartis στον παγκόσμιο κύκλο εργασιών φαρμακευτικών προϊόντων πρέπει να είναι κάτω του 5 %.

(53) Οι Ciba και Sandoz δραστηριοποιούνται και στον τομέα της έρευνας, της ανάπτυξης και της παραγωγής χημικών ουσιών όπως και στον τομέα της παραγωγής και εμπορίας φαρμακευτικών προϊόντων. Κατά τα λεγόμενα των μερών, η Novartis θα αναπτύξει δραστηριότητες σε επτά κυρίως ιατρικούς τομείς: Ανοσολογία/φλεγμονές, βλάβες του κεντρικού νευρικού συστήματος, καρδιά και κυκλοφορία του αίματος, ορμονικές παθήσεις και ασθένειες του μεταβολισμού, καρκίνος, δερματολογία και άσθμα.

α) **Φάρμακα**

1. *Γενικά χαρακτηριστικά των αγορών*

(54) Οι παραγωγοί φαρμάκων πωλούν τα προϊόντα τους διαμέσου των εθνικών τους διανομέων σε χονδρεμπόρους οι οποίοι με τη σειρά τους τα μεταπωλούν σε φαρμακεία, νοσοκομεία και άλλους μεγάλους πελάτες. Ένα μέρος των πωλήσεων πραγματοποιείται απευθείας από τους παραγωγούς και τους εθνικούς τους αντιπροσώπους προς σημαντικούς πελάτες. Τα διανεμητικά συστήματα έχουν διαφορετική διάρθρωση από κράτος σε κράτος. Οι χονδρέμποροι φαρμακευτικών προϊόντων εμπορεύονται συνήθως όλα τα επιτρεπόμενα στο εκάστοτε κράτος μέλος φαρμακευτικά προϊόντα. Παρά τις μεγάλες αποθηκευτικές τους δυνατότητες, δεν έχουν παρά μικρή επιρροή στην ποικιλία και τις ποσότητες των φαρμακευτικών προϊόντων που διακινούν. Κατά βάση, αρκούνται στο να διαβιβάζουν τις παραγγελίες των ιατρών και των φαρμακείων προς τους παραγωγούς.

(55) Οι τιμές των περισσότερων φαρμάκων ρυθμίζονται άμεσα ή έμμεσα από την εθνική νομοθεσία. Οι διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των διαφόρων συστημάτων κοστολόγησης και τιμολόγησης δημιουργούν αποκλίσεις στις τιμές των φαρμάκων μεταξύ των κρατών μελών.

(56) Οι αγορές φαρμακευτικών προϊόντων χαρακτηρίζονται γενικά από το γεγονός ότι τα προϊόντα μετά το τέλος της ανάπτυξης και της δοκιμής τους εισέρχονται στην αγορά και στη συνέχεια περνούν από μια φάση διάδοσής τους — η οποία διαφέρει χρονικά ανάλογα με την περίπτωση — κατά τη διάρκεια της οποίας άλλοι ανταγωνιστές εισέρχονται στην ίδια αγορά, σε συνάρτηση βεβαίως με την κατάσταση που επικρατεί όσον αφορά τα αντίστοιχα διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Ανάλογα με την επιτυχία των εν λόγω προϊόντων στην αγορά, μετά την παρέλευση της περιόδου αποστασίας από το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, εμφανίζονται και άλλοι ανταγωνιστές στην αγορά οι οποίοι προσφέρουν τα ίδια φάρμακα ως κοινόχρηστα.

(57) Σημαντικούς περιορισμούς για την είσοδο νέων προϊόντων στην αγορά αποτελούν, κατά τα λεγόμενα των φαρμακευτικών επιχειρήσεων, η μεγάλη διάρκεια της Ε & Α και οι μεγάλες δαπάνες που απαιτούνται για να τεθούν σε κυκλοφορία τα εν λόγω προϊόντα που οφείλονται, μεταξύ άλλων, στο γεγονός ότι απαιτούνται εθνικές άδειες προς το σκοπό αυτό.

(58) Η είσοδος στην αγορά μελλοντικά θα είναι δυνατή για επιχειρήσεις οι οποίες διεξάγουν Ε & Α για συγκεκριμένα προϊόντα. Στο πλαίσιο αυτό διακρίνονται, κατά τα λεγόμενα των μερών, διάφορα στάδια. Ως στάδιο Ι νοείται η έναρξη της κλινικής δοκιμής στον άνθρωπο (περίπου 8 έως 12 έτη πριν από την κυκλοφορία του προϊόντος στην αγορά). Τα προγράμματα που βρίσκονται στο στάδιο Ι έχουν πιθανότητα επιτυχίας το πολύ 10 %. Κατά κανόνα, οι δραστηριότητες στο στάδιο Ι δεν δημοσιεύονται από τις επιχειρήσεις. Το στάδιο ΙΙ (που ξεκινά περίπου 6 έως 7 έτη πριν από την κυκλοφορία του προϊόντος στην αγορά) αφορά τον προσδιορισμό της κατάλληλης δόσης για τους ασθενείς και τον προσδιορισμό του πεδίου εφαρμογής. Το ποσοστό επιτυχίας ανέρχεται σε 30 %. Το στάδιο ΙΙΙ (περίπου 3 έως 4 έτη πριν από τη κυκλοφορία του προϊόντος στην αγορά) περιλαμβάνει τη συγκέντρωση στοιχείων σχετικά με την αποτελεσματικότητα του φαρμάκου από μεγαλύτερες ομάδες ασθενών. Ακόμη και στο στάδιο ΙΙΙ υπάρχουν πιθανότητες αποτυχίας που υπερβαίνουν το 50 %. Μετά την ολοκλήρωση της κλινικής εξέτασης ακολουθεί το στάδιο της καταχώρισης του προϊόντος η οποία

κανονικά απαιτεί τουλάχιστον 1 έως 2 έτη. Μετά τη χορήγηση της σχετικής άδειας, απαιτούνται στην πράξη άλλοι 6 έως 12 μήνες, ανάλογα με το κράτος μέλος, για τον καθορισμό και την έγκριση της τιμής και την κοστολόγηση από τα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης, ώστε το προϊόν να τεθεί τελικά σε κυκλοφορία ([1]).

(59) Όταν λήξει η ισχύς του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, η είσοδος στην αγορά κοστίζει λιγότερο στους ανταγωνιστές που δραστηριοποιούνται στον ίδιο τομέα. Όσο η δραστική ουσία ενός φαρμάκου κατοχυρώνεται με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, το κόστος εισόδου στην αγορά είναι, κατά τα λεγόμενα των μερών, υψηλό. Οι ανταγωνιστές πρέπει να αποκτήσουν άδεια εκμετάλλευσης ή να ανακαλύψουν κάποια άλλη ουσία που να ενεργεί με τον ίδιο ή παρόμοιο τρόπο χωρίς να προσβάλει το αρχικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Το παράλληλο αυτό προϊόν πρέπει να διέλθει όλα τα στάδια προκλινικής και κλινικής ανάπτυξης πράγμα που, κατά τα λεγόμενα των μερών, μπορεί να διαρκέσει μέχρι μια δεκαετία και να κοστίσει μέχρι 300 εκατομμύρια Ecu.

(60) Όταν ένα φάρμακο επιτρέπεται μόνο για μία συγκεκριμένη ένδειξη, κατά τα λεγόμενα των μερών, θεωρείται ότι πράγματι χρησιμοποιείται μόνο για την εν λόγω ένδειξη. Οποιαδήποτε διαφήμιση ή προώθηση στην αγορά, σε σχέση με μη επιτρεπόμενες ενδείξεις, απαγορεύεται. Όταν ένας γιατρός συνιστά ένα φάρμακο για μη ενδεδειγμένη περίπτωση, αναλαμβάνει ιδιαίτερες ευθύνες. Όσον αφορά την επιστροφή του κόστους των φαρμάκων, τα συστήματα διαφέρουν από κράτος σε κράτος. Η επιστροφή του κόστους των φαρμάκων είναι δυνατή ακόμη και όταν χορηγούνται εκτός των προβλεπομένων ενδείξεων, αλλά πρέπει να υπάρχει σαφής ιατρική αιτιολόγηση. Γενικά, η χρησιμοποίηση φαρμάκων εκτός των επιτρεπομένων ενδείξεων δεν επηρεάζει αισθητά τις διακινούμενες ποσότητες.

(61) Οι ιδιαιτερότητες της παραγωγής φαρμάκων υπεισέρχονται στο σκεπτικό των μεριδίων αγοράς στο πλαίσιο της αξιολόγησης της κατάστασης που επικρατεί στην αγορά. Αυτό ισχύει οπωσδήποτε, όταν σε μια αγορά είναι δυνατή ή άσκηση ανταγωνισμού με κοινόχρηστα φάρμακα, τη στιγμή που σε αυτήν κινούνται άλλοι ανταγωνιστές με αυθεντικά παρασκευάσματα. Ο ανταγωνισμός που προέρχεται από τέτοια παρασκευάσματα που, είτε έχουν απομείνει είτε εισέρχονται στην αγορά, παρουσιάζεται κατά κανόνα συχνότερα στο φαρμακευτικό κλάδο από ό,τι σε άλλους βιομηχανικούς τομείς. Αυτό οφείλεται κυρίως στην πολύ ευκολότερη αύξηση του παραγωγικού δυναμικού των παραγωγών, η οποία περιορίζει τα ανταγωνιστικά περιθώρια των μεγαλύτερων προμηθευτών σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι σε αγορές στις οποίες οι ανταγωνιστές μπορούν να διευρύνουν το παραγωγικό τους δυναμικό μόνον με δαπανηρές και συχνά χρονοβόρες επενδύσεις. Τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που προσφέρουν οι καθυστερήσεις αυτές δεν υφίστανται όταν η διεύρυνση του παραγωγικού δυναμικού των ανταγωνιστών μπορεί να γίνει σχετικά σύντομα, πράγμα που μπορεί να επιτευχθεί είτε με την αξιοποίηση του δικού τους δυναμικού είτε με την ανάθεση της παραγωγής σε τρίτους, ιδίως στην περίπτωση φαρμάκων που δεν καλύπτονται από δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Η αξιοποίηση του παραγωγικού δυναμικού των παραγωγών βασικών ουσιών και φαρμακευτικών παρασκευασμάτων σε ολόκληρο τον κλάδο υπολογίζεται, κατά τα λεγόμενα των μερών, σε 50 %. Ο μηχανισμός αυτός ισχύει, με ορισμένες επιφυλάξεις, για νέα παρασκευάσματα προστατευόμενα από δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, η ανάθεση της παραγωγής των οποίων σε τρίτους θα μπορούσε να δημιουργήσει προβλήματα σε επίπεδο επιχειρηματικού απορρήτου.

2. *Επιπτώσεις της συγκέντρωσης*

(62) Στον τομέα των φαρμακευτικών προϊόντων τα μέρη δραστηριοποιούνται σε διάφορες αγορές και κατέχουν σημαντικά μερίδια σε μεγάλο αριθμό εθνικών αγορών. Εφόσον οι αγορές προϊόντων προσδιορισθούν βάσει του τρίτου επιπέδου του συστήματος ATC της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας (ΠΟΥ), η συγκέντρωση δεν οδηγεί στην πρόσθεση μεριδίων σε πολλές από τις επιμέρους εθνικές αγορές ακόμη και στην περίπτωση που ένα από τα μέρη κατέχει ισχυρότατη θέση.

(63) Τα μέρη αναφέρουν στην κοινοποίησή τους 48 εθνικές αγορές, οι οποίες επηρεάζονται από τη συγκέντρωση βάσει του κανονισμού, για 23 διαφορετικές κατηγορίες προϊόντων (A4A Antinauseants, C1E Nitrites, C2D Rauwolfia & Comb. & Diuretics, C5C Variocose therapie. syst., C7A Betablocker plain, C7B Betablocker Comb, D4A Topical Antipuritics, G3C Estrogens, G3F Estrogen & Progesteron Comb., H4A Calcitonins, L4A Immunosuppressive Agents, M1A Antirheumatic, nonsteroidal, M3B Muscle Relaxants, central, N2C Antimigranies, N7B Antismoking Products, R2A Throat Preps., S1X Other Ophthalmological, A12B Potassium, A12C other mineral supplements, H2B Corticosteroids Comb., R1B Syst. Nasalpreparations, R3C N-Steroidal Resp., R5D Antitussives).

([1]) Οι διαφορές όσον αφορά την επιστροφή των φαρμακευτικών δαπανών από τα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης εξακολουθούν να διαδραματίζουν κάποιο ρόλο και μετά την εισαγωγή της κεντρικής ευρωπαϊκής άδειας.

(64) Σε πολλές από τις εν λόγω αγορές η πρόσθεση μεριδίων των μερών είναι περιορισμένη. Σε πολλές περιπτώσεις έχει λήξει η προστασία για τα φάρμακα που παράγουν τα μέρη, ενώ κυκλοφορούν και κοινόχρηστα φάρμακα. Η είσοδος κοινόχρηστων φαρμάκων στην αγορά παρατηρείται κυρίως στις μεγαλύτερες αγορές. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι για τους παραγωγούς κοινόχρηστων προϊόντων, το κόστος εισόδου στην αγορά, που προκύπτει από τις εθνικές προδιαγραφές για την έγκριση των φαρμάκων, είναι απαγορευτικό στις αγορές με μικρό κύκλο εργασιών με αποτέλεσμα να μην αλλάζει αναγκαστικά η κατάσταση από απόψη προσφοράς σε αυτές μετά τη λήξη της ισχύος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Το κόστος της άδειας σε εθνικό επίπεδο περιλαμβάνει το καθ' αυτό κόστος έγκρισης και το κόστος της απαιτούμενης τεκμηρίωσης. Ωστόσο, η τεκμηρίωση που χρησίμευσε για την έκδοση άδειας σε ένα κράτος μέλος, μπορεί να χρησιμοποιηθεί κατά ένα μέρος σε άλλα κράτη μέλη για την αίτηση αδείας σε αυτά.

(65) Σε άλλες 13 αγορές, για 7 διαφορετικά προϊόντα (C1C, C2C, C5B, D1A, D6A, J1H, N4A) ένα από τα μέρη συγκεντρώνει πάνω από το 25 % της αγοράς. Αμφότερα τα μέρη κινούνται στις ίδιες αγορές προϊόντων στον ΕΟΧ, χωρίς ωστόσο να υπάρχει πρόσθεση μεριδίων αγοράς σε εθνικό επίπεδο. Επιπλέον, δεν φαίνεται αν τα μέρη βρίσκονται σε, έστω και δυνητικό, ανταγωνισμό μεταξύ τους. Οι αγορές είναι κατά κανόνα μικρές και οι δραστηριότητες των μερών σε κοινοτικό επίπεδο, μάλλον περιορισμένες. Ως εκ τούτου δεν υπάρχουν κίνητρα για την είσοδο των μερών σε αγορές.

(66) Σε άλλες 137 εθνικές αγορές για 37 διαφορετικά προϊόντα μόνον ένα από τα μέρη πραγματοποιεί έσοδα σε επίπεδο ΕΟΧ και μόνον ένα έχει μερίδια αγοράς από 25 % και πάνω. Σε αυτές, η συγκέντρωση δεν πρόκειται να οδηγήσει στη δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης. Λόγω του ότι δεν υπάρχει αλληλοεπικάλυψη δραστηριοτήτων, η συγκέντρωση δεν πρόκειται να μειώσει τον ανταγωνισμό. Ακόμη και εάν τα μέρη ως προμηθευτές φαρμακευτικών προϊόντων θεωρηθούν βασικά ως δυνητικοί ανταγωνιστές, αυτό θα ίσχυε και για τους άλλους μεγάλους προμηθευτές φαρμακευτικών προϊόντων. Ως εκ τούτου η συγκέτρωση δεν περιορίζει κατά κανένα τρόπο τις δυνατότητες ανταγωνισμού.

(67) Όσον αφορά τα προϊόντα για τα οποία είναι δυνατός ο ευρύτερος προσδιορισμός της αγοράς, πέρα από το τρίτο επίπεδο του συστήματος ATC, δεν προκύπτει πρόσθετη αλληλεπικάλυψη των δραστηριοτήτων των μερών ούτε υψηλότερα μερίδια αγοράς στις αγορές εκείνες στις οποίες τα μερίδιά τους προστίθενται.

(68) Στο βαθμό που τα μέρη έχουν προγράμματα Ε & Α που βρίσκονται στο στάδιο ΙΙ ή ΙΙΙ, δεν προκύπτει αλληλοεπικάλυψη στις αγορές στις οποίες ήδη κατέχουν ισχυρή θέση.

(69) Κατά την αξιολόγηση των επιπτώσεων της συγκέντρωσης στις αγορές προϊόντων μπορούν να ληφθούν βασικά υπόψη τα εξής:

— συχνά οι τιμές καθορίζονται από το κράτος πράγμα που περιορίζει τα ανταγωνιστικά περιθώρια των προμηθευτών,

— υπάρχει γενικότερη πίεση για τη μείωση του κόστους στο σύστημα υγείας πράγμα το οποίο αυξάνει τις πιέσεις που ασκούνται στους προμηθευτές όσον αφορά την τιμή των προϊόντων τους,

— για τους παραγωγούς φαρμακευτικών προϊόντων είναι κατά κανόνα ευκολότερο, από ό,τι για προμηθευτές άλλων βιομηχανικών κλάδων, να διευρύνουν το παραγωγικό τους δυναμικό ανάλογα με την επιτυχία των προϊόντων τους. Η μεγαλύτερη ευελιξία των ανταγωνιστών σχετικοποιεί τη σημασία των υψηλών μεριδίων αγοράς.

α) Rauwolfia & Comb. Diuretics

(70) Το μερίδιο που κατέχουν τα μέρη είναι σχετικά μικρό σε σχέση με το σύνολο του τομέα των αντιυπερτασικών φαρμάκων. Κατά τα λεγόμενα ενός ανταγωνιστή, τα μέρη συγκεντρώνουν στην αγορά αυτή μερίδιο περίπου 6,2 % σε κοινοτικό επίπεδο, μερίδιο με ελαφρώς καθοδική πορεία. Η συνολική αυτή παρουσία των μερών σχετικοποιεί a priori τα μερίδια αγοράς που επιτυγχάνουν στις διάφορες επιμέρους αγορές προϊόντων.

(71) Ακόμη και μετά τη συγκέντρωση τα μέρη δεν πρόκειται να έχουν τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που συνήθως διαθέτουν οι δεσπόζουσες επιχειρήσεις, εξαιτίας του ανταγωνισμού από άλλους παραγωγούς παρασκευασμάτων ραουβόλφιας και από άλλα φάρμακα για την αρτηριακή πίεση.

(72) Εάν εξετασθούν μεμονωμένα οι πωλήσεις ραουβόλφιας, το μερίδιο των μερών είναι υψηλότερο. Προκύπτει όμως επίσης ότι σε όλες τις σχετικές αγορές υπάρχουν και άλλοι προμηθευτές ραουβόλφιας.

Γερμανία

	Ποσά (σε εκατομμύρια Ecu)	C	S	Σύνολο	(Boehringer)	(Bayer)	(P & G)
1993	34	4,3 %	66,4 %	70,7 %	15,7 %	5,2 %	2,6 %
1994	32,5	3,8 %	68,9 %	72,7 %	14,7 %	4,9 %	2,3 %
1995	30,8	4,1 %	69,8 %	73,9 %	13,7 %	4,7 %	2,3 %

Ιταλία

	Ποσά (σε εκατομμύρια ECU)	C	S	Σύνολο	(Abbott)	(SKB)
1993	1,4	45,9 %	46,3 %	92,2 %	5 %	1,1 %
1994	1,2	49 %	45,9 %	94,9 %	4,2 %	0,9 %
1995	1	51,3 %	44 %	95,3 %	4,3 %	0,5 %

Αυστρία

	Ποσά (σε εκατομμύρια Ecu)	C	S	Σύνολο	(Boehringer)	(P & G)
1993	1,5	4,5 %	49,8 %	54,3 %	34,2 %	9,6 %
1994	1,2	4,5 %	49,2 %	53,7 %	34,6 %	9,8 %
1995	1,1	5,5 %	48,7 %	54,2 %	33,9 %	10 %

Ισπανία

	Ποσά (σε εκατομμύρια Ecu)	C	S	Σύνολο	(Lacer)	(Altana)	(Gross)
1993	1,1	3,8 %	45 %	48,8 %	36,7 %	7,3 %	7,3 %
1994	0,8	3,8 %	45,1 %	48,9 %	35,7 %	7,7 %	7,7 %
1995	0,7	3,7 %	45 %	48,7 %	35,7 %	7,8 %	7,8 %

ΕΟΧ

	Ποσά (σε εκατομμύρια Ecu)	C	S	Σύνολο	(Boehringer)	(Bayer)	(P & G)
1993	40,1	7,2 %	63,2 %	70,4 %	14,9 %	4,5 %	2,6 %
1994	36,6	6,8 %	65,6 %	72,4 %	14,1 %	4,3 %	2,4 %
1995	34,3	6,7 %	66,6 %	73,3 %	13,3 %	4,2 %	2,4 %

(73) Πέραν αυτού πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι παρατηρείται σοβαρή μείωση του κύκλου εργασιών όσον αφορά τα C2D Rauwolfia & Comb. & Diuretics και ότι τα έσοδα των μερών έχουν επίσης μειωθεί σε απόλυτες τιμές. Κατά τα λεγόμενά τους, εξάλλου, τα φάρμακα που παράγουν δεν καλύπτονται πλέον από δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Η ισχύς των βασικών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας για δύο δραστικές ουσίες εξέπνευσε μεταξύ 1976 και 1979.

(74) Κατά τα λεγόμενα των μερών, οι τιμές των προϊόντων της Ciba αυξήθηκαν στη Γερμανία μεταξύ 1993 και 1995 πάνω από 10 % και της Sandoz πάνω από 5 %. Οι αυξήσεις αυτές δεν υπερβαίνουν τον μέσο όρο αύξησης των τιμών γενικότερα, και δεν μπορούν να ληφθούν ως ένδειξη ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Αυτό ισχύει ιδίως όσον αφορά τις καθαρά μικρότερες αυξήσεις τιμών της Sandoz οι οποίες αποδεικνύουν ότι ακόμη και ο μεγαλύτερος, και μάλιστα με απόσταση, προμηθευτής της γερμανικής αγοράς δεν διέθετε μεγαλύτερα περιθώρια στις τιμές από ό,τι οι ανταγωνιστές του.

(75) Τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που κατά κανόνα διαθέτουν οι δεσπόζουσες επιχειρήσεις, δεν υφίστανται στην περίπτωση της ραουβόλφιας εξαιτίας του ανταγωνισμού από άλλα φάρμακα για την υπέρταση. Εάν ληφθούν υπόψη μόνον οι β-αναστολείς, το συνολικό μερίδιο αγοράς των μερών στη Γερμανία το 1995 συρρικνώθηκε σε 11 %, στην Ιταλία σε 18 % περίπου, στην Αυστρία σε 7 % περίπου, στην Ισπανία σε 5 % περίπου και στον ΕΟΧ δεν υπερέβη το 9 %. Ως εκ τούτου δεν πρέπει να αναμένεται ότι η συγκέντρωση θα οδηγήσει στη δημιουργία δεσπόζουσας θέσης.

β) Β-αναστολείς

(76) Όσον αφορά τα C7B Betablocker Comb. τα μέρη δεν καλύπτονται βασικά πλέον από κανένα δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Στην αγορά κυκλοφορούν κοινόχρηστα φάρμακα. Η Ciba έχει ακόμη ένα δίπλωμα ευρεσιτεχνίας για specific fractionable sustained-released tablets containing e.g Logroton το οποίο λήγει το 2000.

(77) Μόνον στη Γαλλία τα μέρη διατηρούν από κοινού υψηλά ποσοστά στην αγορά για τα C7B Betablocker Comb. Το μερίδιο αγοράς της Ciba το 1995 ανήλθε κατά προσέγγιση σε 55,1 % και της Sandoz σε 11,6 % περίπου, που όταν προστεθούν μεταξύ τους δίνουν μερίδιο αγοράς σχεδόν 66,7 %. Ο μόνος άλλος μεγάλος προμηθευτής προϊόντων της κατηγορίας αυτής ήταν η Merck Sharp and Dohm με 33,3 % περίπου. Ο συνολικός κύκλος εργασιών στα προϊόντα αυτά στη Γαλλία μόλις έφθασε τα 3,6 εκατομμύρια Ecu. Ο κύκλος εργασιών των Betablocker Comb. συρρικνώνεται στη Γαλλία και τον ΕΟΧ γενικότερα, αλλά παράλληλα αυξάνεται αλματωδώς ο των Betablocker plain. Τα συνολικά μερίδια αγοράς των μερών στην αγορά β-αναστολέων συμπεριλαμβανομένων των Betablocker plain ανήλθαν στη Γαλλία το 1993 σε 7,8 % περίπου, το 1994 σε 6,8 % περίπου και το 1995 σε 6 % περίπου. Σε επίπεδο ΕΟΧ, πρώτος σε μέγεθος προμηθευτής β-αναστολέων είναι η Zeneca. Δεν αναμένεται ότι η συγκέντρωση θα δημιουργήσει δεσπόζουσα θέση για τα μέρη στη εν λόγω αγορά.

γ) Καλσιτονίνες και διφωσφονικά

(78) Στις αγορές καλσιτονίνης και διφωσφονικών που προορίζονται για τη θεραπεία της οστεοπόρωσης και της νόσου Morbus Paget τα μέρη δεν συγκεντρώνουν κατά κανόνα υψηλά μερίδια αγοράς. Η ανταγωνιστική ισχύς των μερών στην εν λόγω αγορά προϊόντων βασίζεται αποκλειστικά στην καλσιτονίνη. Τα μέρη δεν ασχολούνται με τα διφωσφονικά που προορίζονται για τη θεραπεία της νόσου Morbus Paget και της οστεοπόρωσης.

(79) Η ισχύς των μερών στην αγορά καλσιτονίνης διαφέρει πολύ μεταξύ τους. Η Sandoz ήταν η πρώτη που κυκλοφόρησε στην αγορά καλσιτονίνη υπό μορφή ρινικού σπρέι. Τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει η μέθοδος αυτή έναντι των ενέσεων οδήγησαν στην κάθετη αύξηση του κύκλου εργασιών της Sandoz. Στην Ιταλία όμως, κυκλοφορούν ανάλογα ρινικά σπρέι της Rhône-Poulenc, της Procter & Gamble και παραγωγών κοινόχρηστων φαρμάκων. Αναμένεται δε, ότι τα προϊόντα αυτά πρόκειται να επιτραπούν και σε άλλα κράτη. Και η Ciba προσπάθησε να αναπτύξει κάποιο ρινικό σπρέι χωρίς επιτυχία. Κατά τα λεγόμενα των μερών, όμως είναι δεδομένο ότι η ανθρώπινη καλσιτονίνη που χρησιμοποιεί η Ciba, μπορεί να χορηγηθεί μόνον με ένεση και δεν ενδείκνυται για άλλες μορφές λήψης όπως ρινικά σπρέι ή καταπότια. Για τον λόγο αυτόν η Ciba έχει εγκαταλείψει κάθε είδους ανταγωνιστικές προσπάθειες στον τομέα της καλσιτονίνης.

(80) Όσον αφορά την καλσιτονίνη, τα μέρη ανέφεραν ότι η ισχύς των βασικών τους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας έχει εκπνεύσει για όλα τα κράτη μέλη του ΕΟΧ. Η Ciba διαθέτει δύο ακόμη διπλώματα ευρεσιτεχνίας: Stable Solutions περιέχουν Human (δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ισχύον μέχρι το Δεκέμβριο του 2011) και Fibrillated Human Calcitonin (δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ισχύοάν μέχρι τον Απρίλιο του 2012). Όσον αφορα το Miacalcic (καλσιτονίνη σολομού) η Sandoz διαθέτει μόνον προστασία επί της μεθόδου στην Αυστρία μέχρι το 1997 και ένα δίπλωμα ευρεσιτεχνίας για τη σύνθεση ενός ρινικού σπρέι μέχρι το 2003. Το Miacalcic ανήκει, κατά τα λεγόμενα των μερών, στα επιτυχέστερα προϊόντα τους. Σύμφωνα με δικά τους στοιχεία, τα μέρη αναπτύσσουν και άλλα προϊόντα του ιδίου τομέα τα οποία ενδέχεται να κυκλοφορήσουν μέσα στα επόμενα χρόνια. Με βάση αυτά, η Sandoz αναπτύσσει δύο προϊόντα στον τομέα της καλσιτονίνης τα οποία βρίσκονται στο ερευνητικό στάδιο III και κατά τα λεγόμενα των μερών πρόκειται να κυκλοφορήσουν στην αγορά εντός 3-4 ετών. Τα προϊόντα αυτά αφορούν μια ειδική μορφή οστεοπόρωσης η

οποία προκαλείται από τη χρόνια λήψη κορτιζονούχων σκευασμάτων.

(81) Ακριβή στοιχεία ως προς τον κύκλο εργασιών υπάρχουν μόνον για την ομάδα προϊόντων καλσιτονίνης, τα οποία όμως δεν αφορούν τη σχετική αγορά. Ως εκ τούτου τα στοιχεία που ακολουθούν βασίζονται σε εκτιμήσεις των μερών. Όπως είναι διαμορφωμένη η αγορά δεν αναμένεται ότι η συγκέντρωση θα δημιουργήσει ή θα ενισχύσει δεσπόζουσα θέση για τα μέρη, σε κάποια από τις αγορές καλσιτονίνης ή διφωσφονικών που επιτρέπονται για τη θεραπεία της οστεοπόρωσης και της νόσου Morbus Paget, στα κράτη μέλη.

— *Βέλγιο*

(82) Τα μέρη συγκεντρώνουν το 21 % περίπου της αγοράς (η Sandoz περίπου το 21 %, η Ciba σχεδόν 0 %). Τα μέρη θεωρούν ότι μέσα στα επόμενα χρόνια η Ciba θα εκλείψει από τη βελγική αγορά.

— *Γερμανία*

(83) Κατά τα λεγόμενα των μερών, μέχρι το 1990 η Sandoz κατείχε εξαιρετική θέση στη γερμανική αγορά. Από το 1991 και μετά εισήλθαν στην αγορά νέοι παραγωγοί, ενώ ταυτόχρονα ο κύκλος εργασιών μειώθηκε. Αποτέλεσμα ήταν να οξυνθεί ο ανταγωνισμός, όπως δείχνουν οι επιτυχίες που σημείωσαν στην αγορά οι νέοι ανταγωνιστές. Εάν ληφθούν υπόψη τα διφωσφονικά, το μερίδιο των μερών μειώνεται, με βάση τα στοιχεία που υπέβαλαν, σε 51 % περίπου (Sandoz σχεδόν 34 %, Ciba σχεδόν 17 %). Το μερίδιο αυτό προβλέπεται ότι θα μειωθεί διότι επιτράπηκε πρόσφατα στη Γερμανία η χρήση διφωσφονικών για τη θεραπεία της οστεοπόρωσης. Ο μεγαλύτερος, κατά τα λεγόμενα των μερών, ανταγωνιστής και μάλιστα με απόσταση είναι η Boehringer Mannheim. Στη Γερμανία δραστηριοποιούνται και οι Medac, Procter & Gamble και Gehe.

(84) Τα μέρη υπέβαλαν για τη Γερμανία έναν υπολογισμό των μεριδίων τους στην αγορά καλσιτονίνης με βάση τις μονάδες συσκευασίας, ο οποίος δείχνει σαφώς την επιτυχία των παραγωγών κοινόχρηστων φαρμάκων. Με βάση τα στοιχεία αυτά, το μερίδιο του προϊόντος Karil της Sandoz υποχώρησε σε μονάδες συσκευασίας από 95,12 % το 1986 σε 22,23 % το 1995. Το μερίδιο του Cibalcalcin της Ciba, ανήλθε από το 1989 που κυκλοφόρησε μέχρι το 1994, σε 18,83 % για να πέσει το 1995 σε 15,87 %. Η επιτυχία της Ciba, που κορυφώθηκε το 1994, οφείλεται κατά τα λεγόμενα των μερών στη στρατηγική προώθησης της ανθρώπινης καλσιτονίνης. Αντίθετα, το προϊόν Calci της Hexal, που κυκλοφόρησε το 1992, είναι το ηγετικό προϊόν στην αγορά αυτή με μερίδιο που αυξήθηκε ελαφρά από το 1993 και μετά για να ανέλθει το 1995 σε 25,34, ενώ το Calcitonin της Ratiopharm, που κυκλοφόρησε το 1994, συγκέντρωσε το 1995 το 10 % της αγοράς. Το προϊόν Ostostabil της Jenapharm πέτυχε το 1995 μερίδιο 1,69 %. Άλλοι προμηθευτές είναι οι Rhône-Poulenc Rorer, Azupharma, Tosse, Durachemie και Pharmacia Upjohn. Κατά την άποψη των μερών, το γεγονός ότι μακροπρόθεσμα δεν υπάρχουν προοπτικές για την καλσιτονίνη που χορηγείται μόνον με ενέσεις φαίνεται από την εξέλιξη των μεριδίων αγοράς του προϊόντος Calsynar που χορηγείται αποκλειστικά με ένεση, της Rhône-Poulenc Rorer, το οποίο έφθασε το απόγειό του το 1991 με μερίδιο 16,92 %, ενώ το 1995 συγκέντρωσε μόλις το 4,49 % της αγοράς.

— *Γαλλία*

(85) Στη Γαλλία τα συνολικά μερίδια αγοράς των μερών άρχισαν να υποχωρούν από το 1991 και μετά. Η Sandoz υπολογίζει ότι θα μπορέσει να κυκλοφορήσει το ρινικό σπρέι στη γαλλική αγορά το 1998. Θεωρείται βέβαιο ότι θα υπάρξουν και άλλοι ανταγωνιστές που θα κυκλοφορήσουν προϊόντα χορηγούμενα από τη μύτη ή το στόμα. Το διφωσφονικό που μπορεί να αντικαταστήσει την καλσιτονίνη στη θεραπεία της οστεοπόρωσης έχει εξίσου μεγάλο μερίδιο αγοράς με την καλσιτονίνη. Αν συνυπολογισθούν και τα διφωσφονικά το μερίδιο αγοράς που προκύπτει συνολικά για τα μέρη με βάση τις υποβληθείσες εκτιμήσεις ανέρχεται σε 21 % περίπου (Sandoz περίπου 6 %, Ciba περίπου 15 %).

— *Ελλάδα και Πορτογαλία*

(86) Οι αγορές καλσιτονίνης αναπτύχθηκαν σημαντικά στην Ελλάδα και την Πορτογαλία τα τελευταία χρόνια. Τα μερίδια της Sandoz υποχώρησαν σαφώς το 1993, ενώ της Ciba μειώθηκαν κάτω από 2-3 %. Παράλληλα εισήλθαν στην αγορά νέοι ανταγωνιστές, οι οποίοι έχουν αξιόλογα μερίδια αγοράς, όπως η Rhône-Poulenc Rorer. Στην Ελλάδα, εάν ληφθούν υπόψη και τα διφωσφονικά, το συνολικό μερίδιο των μερών, με βάση δικές τους εκτιμήσεις, ανέρχεται σε 54 % (Sandoz περίπου 53 %, Ciba σχεδόν 1 %). Επειδή τα διφωσφονικά μόλις κυκλοφόρησαν στην Ελλάδα, πρέπει να αναμένεται ότι το μερίδιο τους θα μειωθεί. Στην Πορτογαλία, εάν ληφθούν υπόψη και τα διφωσφονικά, το συνολικό μερίδιο των μερών, με βάση δικές τους εκτιμήσεις,

ανέρχεται σε 66 % (Sandoz περίπου 63 %, Ciba σχεδόν 3 %). Τα διφωσφονικά μόλις κυκλοφόρησαν στη χώρα αυτή. Κατά τα λεγόμενα των μερών, ένας ακόμη λόγος για τον οποίο θα υποκαταστήσουν την καλσιτονίνη στη θεραπεία της οστεοπόρωσης είναι το ότι η κυβέρνηση πρόκειται να περιορίσει τη χρήση της καλσιτονίνης όσον αφορά την οστεοπόρωση. Ως εκ τούτου, η αγορά της Πορτογαλίας μπορεί να καταρρεύσει όπως συνέβη στην Ιταλία.

— *Ιταλία*

(87) Το 1990 η Ιταλία αποτελούσε τη μεγαλύτερη αγορά καλσιτονίνης με κύκλο εργασιών 350 εκατομμύρια Ecu περίπου. Κατά τα λεγόμενα των μερών, οι μεγάλες δαπάνες για την προμήθεια καλσιτονίνης είχαν ως αποτέλεσμα, οι αρμόδιοι φορείς να θελήσουν να περιορίσουν τη χρήση της και να παύσουν την επιστροφή των φαρμακευτικών δαπανών για το προϊόν αυτό. Η αγορά συρρικνώθηκε από το 1994 και μετά κατά 85 %, και ο ανταγωνισμός έχει οξυνθεί. Κατά την άποψη των μερών, η Ciba δεν πρόκειται να αντέξει για πολύ ακόμη. Μαζί με τα διφωσφονικά, το συνολικό μερίδιο των μερών, με βάση δικές τους εκτιμήσεις, ανέρχεται σε 11 % (Sandoz περίπου 11 %, Ciba σχεδόν 0 %).

— *Αυστρία*

(88) Στην Αυστρία, τα μερίδια της Ciba υποχωρούν ραγδαία. Το ανταγωνιστικό προϊόν Elcimen της νορβηγικής εταιρείας Nycomed κατέχει σημαντική θέση στην αγορά. Μαζί με τα διφωσφονικά το συνολικό μερίδιο των μερών, με βάση δικές τους εκτιμήσεις, ανέρχεται σε 24 % περίπου (Sandoz περίπου 21 %, Ciba σχεδόν 3 %).

— *Σουηδία και Κάτω Χώρες*

(89) Στη Σουηδία και τις Κάτω Χώρες, η καλσιτονίνη δεν επιτρέπεται για τη θεραπεία της οστεοπόρωσης, αλλά μόνον της νόσου Morbus Paget. Ως εκ τούτου, η αγορά στις χώρες αυτές είναι πολύ μικρή. Η οστεοπόρωση αντιμετωπίζεται κυρίως με ορμονικά σκευάσματα και τα νέα διφωσφονικά. Σε περίπτωση που επιτραπεί η χορήγηση καλσιτονίνης για τη θεραπεία της οστεοπόρωσης, είναι βέβαιο ότι η αγορά θα αναπτυχθεί πράγμα το οποίο θα αποτελέσει κίνητρο και για άλλους προμηθευτές. Σύμφωνα με κοινοποίηση της σουηδικής αρχής ανταγωνισμού στη Σουηδία έχουν καταχωρηθεί 6 διφωσφονικά τα οποία μπορούν να υποκαταστήσουν την καλσιτονίνη και παράγονται, μεταξύ άλλων, από τις εταιρείες Astra, Roche και Boehringer Mannheim. Εκτός αυτού, στη Σουηδία έχει εκπνεύσει η ισχύς όλων των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας με αποτέλεσμα να είναι δυνατή η είσοδος στην αγορά παραγωγών δραστηριοποιούμενων σε άλλα κράτη μέλη, σε περίπτωση που τα μέρη αυξήσουν τις τιμές τους.

δ) Muscle Relaxants (μυοχαλαρωτικά)

(90) Όσον αφορά τα M3B Muscle Relaxants η πρόσθεση των μεριδίων αγοράς των μερών είναι ασήμαντη. Τα προϊόντα τους ανήκουν κατά βάση σε άλλες αγορές. Ακόμη και εάν τα M2B Muscle Relaxants ληφθούν ως σύνολο, η συγκέντρωση δεν αναμένεται ότι θα δημιουργήσει ούτε ότι θα ενισχύσει δεσπόζουσα θέση, καθώς υπάρχουν πολλά άλλα ανταγωνιστικά προϊόντα.

(91) Ο ακριβής υπολογισμός των μεριδίων αγοράς δεν είναι εύκολος εξαιτίας των διαφορετικών χρήσεων των φαρμάκων και της δυνατότητας μερικής υποκατάστασής τους με άλλα σκευάσματα. Κατά τα λεγόμενα των μερών σοβαρής φύσεως σπασμοί παρουσιάζονται σε διάφορες παθήσεις.

(92) Στην περίπτωση απλών μυϊκών διατάσεων δεν υπάρχει άξια λόγου πρόσθεση μεριδίων αγοράς. Μόνον το προϊόν της Sandoz επιτρέπεται για την ένδειξη αυτή. Ωστόσο, το προϊόν της Ciba χρησιμοποιείται σύμφωνα με τα στοιχεία του Verschreibungspanel κατά 3 % για απλές μυϊκές διατάσεις, χωρίς να επιτρέπεται η χρήση του για τον σκοπό αυτόν. Εξαιτίας των αναγκαστικών απλουστεύσεων που γίνονται σε αυτό το είδος στατιστικής αξιολόγησης και του ασήμαντου μεριδίου αγοράς που κατέχει, το προϊόν της Ciba δεν μπορεί να θεωρηθεί ανταγωνιστικό του προϊόντος της Sandoz στον τομέα αυτόν. Ακόμη και εάν θεωρηθεί ότι υπάρχει κάποια έστω ενίσχυση της θέσης των μερών, δεν πρόκειται να δημιουργήσει ή να ενισχύσει δεσπόζουσα θέση. Κατά τα λεγόμενα των μερών, η Sandoz είναι κατοχυρωμένη όσον αφορά τη δραστική ουσία του Sirdalud μόνον μέχρι το 1998, στο Βέλγιο, και όσον αφορά τη μέθοδο παραγωγής μέχρι το 1997, στην Ισπανία. Κατά τα άλλα δεν υπάρχει πλέον προστασία με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Στον τομέα αυτόν υπάρχουν πάρα πολλά κοινόχρηστα και ανταγωνιστικά προϊόντα.

(93) Στις αγορές φαρμάκων για τη θεραπεία των σπασμών σε ασθένειες του κεντρικού νευρικού συστήματος δεν παρουσιάζεται αλληλοεπικάλυψη των δραστηριοτήτων των μερών. Επιπλέον αμφότερα τα προϊόντα επιτρέπονται για τις ενδείξεις αυτές. Η εμπορία του προϊόντος της Sandoz προσανατολίζεται μόνον στις απλές μυϊκές διατάσεις. Ο κύκλος εργασιών με συνταγές για την ένδειξη ως προς τους σπασμούς αντιστοιχεί μόλις στο 8 % του συνολικού κύκλου εργασιών της Sandoz με το προϊόν αυτό. Επειδή το προϊόν της Sandoz επιτρέπεται πλέον να

χρησιμοποιείται και για τις ενδείξεις αυτές, παρουσιάζεται κάποια αλληλοεπικάλυψη στις δραστηριότητες των μερών, η οποία όμως είναι πολυ μικρή και δεν οδηγεί στη δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης. Κατ' αρχάς έχει εκπνεύσει η ισχύς του διπλώματος ευρεσιτεχνίας για το σκεύασμα της Ciba. Από την εκπνοή του και μετά κυκλοφόρησε στην αγορά μια σειρά από κοινόχρηστα φάρμακα. Επιπλέον τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα των μερών περιορίζονται σοβαρά από μια άλλη δέσμη σκευασμάτων για τη θεραπεία σοβαρών σπασμών, όπως π.χ. τα προϊόντα της κατηγορίας της βενζοδιαζεπίνης (benzodiazepine).

β) **Δραστικές ουσίες**

(94) Οι δραστηριότητες της Ciba και της Sandoz στις αγορές δραστικών ουσιών είναι κατά τα λεγόμενά τους οριακές. Παράγουν δραστικές ουσίες σχεδόν αποκλειστικά για να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες. Ως εκ τούτου δεν πρέπει να αναμένεται ότι η συγκέντρωση θα οδηγήσει στη δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης στην αγορά αυτή.

γ) **Μελλοντικές αγορές**

(95) Η θέση που κατέχουν οι επιχειρήσεις στον τομέα της E & A είναι δύσκολο να εξακριβωθεί δεδομένου ότι η επιτυχία των προσπαθειών στο χώρο αυτόν συνήθως κρίνεται εκ τους αποτελέσματος. Ωστόσο το δυναμικό E & A των επιχειρήσεων δεν μπορεί να αγνοηθεί, διότι η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων στο μέλλον εξαρτάται από αυτό.

(96) Τα μέρη κατέχουν ιδιαίτερα ισχυρή θέση στον τομέα της βιοτεχνολογίας και της γενετικής μηχανικής. Αυτό οφείλεται σε μια σειρά συμφωνιών συνεργασίας και σε συμμετοχές σε αμερικανικές επιχειρήσεις και ερευνητικά ιδρύματα. Μέσω των συμμετοχών και των συνεργασιών αυτών, τα μέρη έχουν πρόσβαση σε διπλώματα ευρεσιτεχνίας του τομέα αυτού. Το γεγονός αυτό αξίζει μεγαλύτερη προσοχή ιδίως στον τομέα της έρευνας στη γονιδιακή θεραπεία εγκεφαλικών και άλλων όγκων. Στο πλαίσιο αυτό έχουν ιδιαίτερη σημασία οι συμμετοχές της Sandoz στην GTI κατά 100 % και της Ciba στην Chiron κατά 49,9 %.

(97) Οι έρευνες της GTI στον τομέα της γονιδιακής θεραπείας HS-TK βρίσκονται στο στάδιο II/III, και έχουν καταχωρηθεί διπλώματα ευρεσιτεχνίας στην ΕΚ. Όπως ανέφεραν τα μέρη, η Viagen, θυγατρική της Chiron, διεξάγει έρευνες που βρίσκονται στην προκλινική φάση I, αλλά το χρονοδιάγραμμα των αποτελεσμάτων είναι δύσκολο να καθορισθεί στον τομέα αυτόν. Επειδή συνήθως πρόκειται για παθήσεις οι οποίες μέχρι στιγμής δεν μπορούσαν να αντιμετωπισθούν επαρκώς, η έγκριση των θεραπευτικών μεθόδων μπορεί να γίνει πολύ πιο γρήγορα από ό,τι για τα συνήθη φάρμακα, τα οποία ούτως ή άλλως αντικαθιστούν κάποιο υφιστάμενο αποτελεσματικό φάρμακο.

(98) Η Επιτροπή διεπίστωσε στο πλαίσιο των ερευνών της ότι τα μέρη με τις συμμετοχές τους μπορούν να έχουν αποκλειστική πρόσβαση σε κάποιο συνδυασμό ευρέων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας για σκευάσματα ρετροϊών HS-TK (απλούς έρπης θυμιδίνης κινάσης — herpes simplex thymidine kinase), φορείς ρετροϊών και μεθόδους θεραπείας εγκεφαλικών και άλλων όγκων με τέτοιους φορείς ρετροϊών. Η Sandoz φαίνεται ότι έχει ιδιαίτερα ισχυρή θέση στον τομέα αυτόν ιδίως μέσω της θυγατρικής της GTI η οποία προσπαθεί να αναπτύξει στις ΗΠΑ μια γονιδιακή θεραπεία για εγκεφαλικούς όγκους. Η Viagen έχει κάνει αιτήσεις για διπλώματα ευρεσιτεχνίας σε γειτνιάζοντες τομείς τα οποία θα μπορούσαν να φανούν χρήσιμα για την ανάπτυξη μιας επιτυχημένης γονιδιακής θεραπείας των εγκεφαλικών όγκων. Οι αιτήσεις καλύπτουν τόσο μεγάλο φάσμα, που σε περίπτωση που χορηγηθούν διπλώματα με το αιτούμενο ή παρόμοιο εύρος, ο συνδυασμός τους στο πλαίσιο της συγκέντρωσης θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό άλλων ανταγωνιστών από διάφορα τμήματα του ερευνητικού αυτού τομέα (γονιδιακή θεραπεία εγκεφαλικών και άλλων όγκων).

(99) Τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας μπορεί να αποτελέσουν σοβαρό αντικίνητρο για τους ανταγωνιστές σε μελλοντικές αγορές. Όταν τίθενται σε κυκλοφορία τα αποτελέσματα ερευνητικών και αναπτυξιακών προσπαθειών πρέπει συχνά να ληφθεί υπόψη μια σειρά διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας άλλων επιχειρήσεων. Για τους λόγους αυτούς οι επιχειρήσεις πρέπει να βρούν τρόπους εμπορίας των ερευνητικών και αναπτυξιακών αποτελεσμάτων τους χωρίς να προσβάλουν ξένα δικαιώματα ή να αποκτήσουν τις αντίστοιχες άδειες. Όσο περισσότερα διπλώματα ευρεσιτεχνίας υπάρχουν σε κάποιο ερευνητικό τομέα και όσο ευρύτερα είναι, τόσο δυσκολότερη γίνεται η κατάσταση. Ιδιαίτερα προβλήματα μπορεί να ανακύψουν όταν οι προμηθευτές συσσωρεύουν διπλώματα ευρεσιτεχνίας και με τον τρόπο αυτόν δυσκολεύουν ή καθιστούν αδύνατη την πρόσβαση άλλων προμηθευτών χωρίς να προσβάλονται τα δικά τους δικαιώματα ευρεσιτεχνίας. Όταν μια συγκέντρωση οδηγεί σε τέτοιο συνδυασμό διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, μπορεί να έχει ως συνέπεια τον αποκλεισμό της αγοράς.

(100) Τα μέρη προβάλλουν το επιχείρημα ότι τουλάχιστον ένα μέρος των αιτήσεων για διπλώματα ευρεσιτεχνίας, ιδίως εκείνες της Chiron, έχουν τόσο ευρύ πεδίο εφαρμογής που είναι μάλλον απίθανο να εγκριθούν αν δεν προσδιορισθούν σαφέστερα. Επιπλέον, τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας της Chiron δεν συμπεριλαμβάνουν τον τομέα της θεραπείας εγκεφαλικών και άλλων όγκων στην σημερινή περιγραφή τους. Για τον λόγο αυτόν πιστεύουν ότι ακόμη και αν χορηγηθούν τα υπόψη διπλώματα ευρεσιτεχνίας δεν θα υπάρξει σώρευση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας εξαιτίας της συγκέντρωσης που θα οδηγούσε σε στεγανοποίηση της αγοράς. Τέλος, τα μέρη αντιτάσσουν το επιχείρημα ότι δεν διαθέτουν αποκλειστική πρόσβαση στα διπλώματα ευρεσιτεχνίας της Chiron.

(101) Στην προκειμένη περίπτωση και σύμφωνα με πληροφορίες της αγοράς, ο συνδυασμός των μελλοντικών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας της GTI και της Viagen θα μπορούσε να εμποδίσει την ανάπτυξη γονιδιακών θεραπευτικών μεθόδων για όγκους ή άλλων θεραπευτικών μεθόδων από άλλες επιχειρήσεις του τομέα, χωρίς να είναι βέβαιο ότι αυτό ισχύει. Σε κάθε περίπτωση, η συγκέντρωση μπορεί να καταστήσει δυσκολότερη την απόκτηση άδειας εκμετάλλευσης από την GTI ή την Chiron. Κατά πόσο η κατάσταση αυτή μπορεί να οδηγήσει σε δεσπόζουσα θέση, εξαρτάται από τρεις παράγοντες:

1. δεν είναι βέβαιο ότι η γονιδιακή θεραπεία θα επιτύχει ως θεραπευτική μέθοδος·

2. νέα ερευνητικά αποτελέσματα μπορεί να επιτρέψουν την παράκαμψη του αποκλεισμού της αγοράς, με συνδυασμό διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας·

3. η κατάσταση στα διπλώματα ευρεσιτεχνίας είναι εξαιρετικά ασαφής. Τα μέρη μέχρι στιγμής έχουν απλώς υποβάλει αιτήσεις για διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Τα σχετικά διπλώματα δεν έχουν ακόμη χορηγηθεί.

(102) Εάν πληρούνται και οι τρεις αυτές προϋποθέσεις, η συγκέντρωση μπορεί, για διαρθρωτικούς λόγους, να οδηγήσει σε αποκλεισμό της μελλοντικής αγοράς γονιδιακών θεραπευτικών μεθόδων HS-TK για όγκους. Στην περίπτωση αυτή θα έγκειτο στα μέρη να χορηγήσουν άδειες εκμετάλλευσης και με τον τρόπο αυτόν να επιτρέψουν την είσοδο άλλων ανταγωνιστών στην εν λόγω αγορά.

(103) Η πρώτη προϋπόθεση λαμβάνεται πάντοτε υπόψη κατά την εξέταση μελλοντικών αγορών. Στην ουσία πρόκειται για το σκεπτικό ότι για να υπάρξει πρόβλημα θα πρέπει να υπάρχει και η αγορά. Όπως προαναφέρεται, οι έρευνες της GTI βρίσκονται ήδη στο στάδιο II/III. Μέχρι στιγμής δεν είναι βέβαιο αν η νέα αυτή μέθοδος για τη θεραπεία των όγκων τεθεί σε εφαρμογή, αλλά από την πρόοδο των ερευνών υπάρχουν αρκετές ενδείξεις, ώστε να είναι δυνατή η αξιολόγηση της εν λόγω αγοράς από άποψη ανταγωνισμού.

(104) Η δεύτερη προϋπόθεση δύσκολα μπορεί να αξιολογηθεί με βάση τα σημερινά δεδομένα. Στο βαθμό που τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας μπορούν να αποτελέσουν εμπόδιο για την εμπορία των προϊόντων των ανταγωνιστών των μερών στο μέλλον, οι ανταγωνιστές θα αναζητήσουν τρόπους να τα παρακάμψουν σε περίπτωση που δεν λάβουν άδειες εκμετάλλευσης. Εξαιτίας ελλιπών πληροφοριών δεν είναι δυνατό να εξακριβωθεί αν υπάρχουν τέτοιοι τρόποι. Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να αποκλεισθεί ότι, παρά τις δαπάνες και το χρόνο που θα χρειασθούν, οι ανταγωνιστές θα αναζητήσουν τέτοιους τρόπους και ότι θα τους βρουν.

(105) Σημαντικό στοιχείο για τη δημιουργία ανταγωνιστικού προβλήματος είναι η απόκτηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας με τα οποία τα μέρη θα μπορέσουν να αποκλείσουν την αγορά. Πρόκειται κυρίως για τον αποκλεισμό που μπορεί να συνεπάγονται τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας της Chiron για τους ανταγωνιστές της GTI. Από τις έρευνες της Επιτροπής προέκυψε ότι υπάρχουν σοβαρές ανησυχίες στην αγορά. Η απονομή των εν λόγω διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας εξαρτάται από δύο προϋποθέσεις. Αφενός, τα μέρη πρέπει να υποβάλουν την αίτηση τους έτσι ώστε να περιλαμβάνει τους τομείς της γονιδιακής θεραπείας HS-TK για όγκους. Η εκπλήρωση της προϋπόθεσης αυτής εξαρτάται αποκλειστικά από τα μέρη. Η συγκέντρωση ενδέχεται να αυξήσει διαρθρωτικά τον κίνδυνο αποκλεισμού της αγοράς. Δεύτερη προϋπόθεση αποτελεί η απονομή καθαυτή των εν λόγω διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας η οποία δεν εξαρτάται από τα μέρη. Εν πάσει περιπτώσει, οι αιτήσεις καθαυτές μπορούν να διαταράξουν την αγορά. Επιχειρήσεις που επιθυμούν να κυκλοφορήσουν στην αγορά μία γονιδιακή θεραπεία HS-TK για όγκους, θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους ότι τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας μπορούν να χορηγηθούν σε ευρεία βάση. Ως εκ τούτου πρέπει πρώτα να αποφασίσουν αν πρέπει να επενδύσουν στον τομέα αυτόν και αν πρέπει να αναζητήσουν κάποιο τρόπο παράκαμψης των υφιστάμενων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Θεωρητικά αυτό μπορεί να εμποδίσει την είσοδο ανταγωνιστών στην αγορά αλλά δεν επιβεβαιώνει ότι τα μέρη κατέχουν δεσπόζουσα θέση στην εν λόγω αγορά.

(106) Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να αποφανθεί κανείς με βεβαιότητα ότι η συγκέντρωση θα οδηγήσει στη δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης σε μία μελλοντική αγορά.

(107) Η Επιτροπή έλαβε υπόψη ότι, στην πορεία της διαδικασίας, τα μέρη προέβησαν στην ακόλουθη δήλωση: «Αμφότερες οι επιχειρήσεις λαμβάνουν τις

εξής δεσμεύσεις όσον αφορά την Novartis AG: Η Novartis θα χειρισθεί της νόμιμες και συμβατικές της δυνατότητες επιρροής, τις οποίες έχει χάρη στη συμμετοχή της στην Chiron Corporation, Emeryville, California/USA, και τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της εν λόγω επιχείρησης, τα οποία αυτή διορίζει, κατά τέτοιο τρόπο ώστε η θυγατρική της Chiron, Viagen να χορηγεί άδειες μη αποκλειστικής ευρεσιτεχνίας, και τα εξ αυτών απορρέοντα εθνικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα οποία βασίζονται στις διεθνείς αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας υπ' αριθ. WO 89/09271 και WO 90/07936 όσον αφορά την γονιδιακή θεραπεία HS-TK (Herpes Simplex Thymidine Kinase) για όγκους. Η υποχρέωση αυτή αναλαμβάνεται με την επιφύλαξη ότι η συμπεριφορά της Novartis και των μελών του διοικητικού συμβουλίου της Chiron, που διορίζονται από αυτήν βάσει του αμερικανικού δικαίου προστατεύει τα συμφέροντα της Chiron και των μετόχων της. Η δέσμευση θα ισχύσει επί μία δεκαετία από τη χορήγηση των ευρωπαϊκών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.»

Β. ΤΟΜΕΑΣ ΤΗΣ ΦΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

1. *Σχετική αγορά προϊόντος*

(108) Στον τομέα της φυτοπροστασίας διακρίνονται κατά κανόνα οι εξής τομείς:

— ζιζανιοκτόνα για τον έλεγχο των ζιζανίων,

— μυκητοκτόνα για τον έλεγχο των ασθενειών,

— εντομοκτόνα για τον έλεγχο των εντόμων,

— επεξεργασία των σπόρων για την προστασία από ασθένειες και έντομα των σπόρων που προορίζονται για σπορά και των φυτών που βλασταίνουν από αυτούς,

— ιχνοστοιχεία για την αντιμετώπιση των ελλείψεων σε αυτά, όπως έλλειψη σιδήρου,

— ρυθμιστές ανάπτυξης.

α) **Ζιζανιοκτόνα**

(109) Από άποψη ζήτησης, ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που καθορίζουν την δυνατότητα υποκατάστασης των προϊόντων είναι το προστατευόμενο από το ζιζανιοκτόνο είδος φυτού. Υπάρχουν όμως και άλλοι παράγοντες όπως το είδος του ζιζανίου, η δραστική ουσία και ο χρόνος χρησιμοποίησης του φυτοπροστατευτικού προϊόντος καθώς και η δυνότητα υποκατάστασής του από άλλα ζιζανιοκτόνα.

(110) Υπάρχουν ζιζανιοκτόνα τα οποία χρησιμοποιούνται για την καταπολέμηση ζιζανίων διαφορετικών φυτών, π.χ. του αραβοσίτου και των σιτηρών. Σε πολλές, όμως, περιπτώσεις τα ζιζανιοκτόνα δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την προστασία διαφορετικών φυτών. Συνεπώς, η δυνατότητα υποκατάστασης μεταξύ των ζιζανιοκτόνων που χρησιμοποιούνται για την προστασία των σιτηρών, των φρούτων και των ζαχαροτεύτλων είναι πολύ περιορισμένη. Για το λόγο αυτόν τα ζιζανιοκτόνα σχηματίζουν χωριστές σχετικές αγορές προϊόντων (βλέπε IV/M.392 Hoechst/Schering, σημείο 16, καθώς και IV/M.354 American Cyanamid/Shell, αιτιολογική σκέψη 11). Κατά την αξιολόγηση των συνθηκών ανταγωνισμού πρέπει ωστόσο να ληφθεί υπόψη ότι ένας μεγάλος αριθμός ζιζανιοκτόνων έχει πολύ μεγάλο φάσμα δράσης.

(111) Η ταξινόμηση των ζιζανιοκτόνων ανά ζιζάνιο είναι εξίσου δυνατή (βλέπε επίσης IV/M.354 American Cyanamid/Shell, αιτιολογική σκέψη 12). Συνήθως όμως ένα φυτικό είδος πλήττεται από ένα «μείγμα» ζιζανίων αποτελούμενο από διάφορα είδη χλόης και πλατύφυλλα φυτά. Για τον λόγο αυτόν, τα ζιζανιοκτόνα συντίθενται κατά τρόπο ώστε να καταπολεμούν έναν ολόκληρο πληθυσμό ζιζανίων. Η σύνθεση των πληθυσμών αυτών διαφέρει πάντως κατά εποχή. Ως εκ τούτου υπάρχουν ζιζανιοκτόνα τα οποία ενδείκνυνται καλύτερα για την καταπολέμηση της χλόης και άλλα τα οποία ενδείκνυνται καλύτερα για την καταπολέμηση των πλατύφυλλων ζιζανίων. Σύμφωνα με τις έρευνες της Επιτροπής, οι αγρότες αγοράζουν συνήθως μία σειρά εξειδικευμένων ζιζανιοκτόνων, τα οποία αναμειγνύουν ανάλογα με τη σύνθεση του πληθυσμού των ζιζανίων, ή ένα έτοιμο προϊόν με την επιθυμητή σύνθεση. Συνεπώς υπάρχει κατά βάση ανταλλαξιμότητα μεταξύ των προϊόντων με στενό πεδίο δράσης και των προϊόντων με ευρύτερο πεδίο δράσης. Επιπλέον η διάκριση μεταξύ των δύο αυτών κατηγοριών προϊόντων είναι ασαφής πράγμα που καθιστά αδύνατη την ακριβή ταξινόμησή τους.

(112) Η ταξινόμηση με βάση το χρόνο εφαρμογής των ζιζανιοκτόνων είναι επίσης αδύνατη διότι τα προσπαρτικά, προφυτρωτικά και μεταφυτρωτικά ζιζανιοκτόνα [5] χρησιμοποιούνται για όλα τα είδη ζιζανίων και είναι το ίδιο δραστικά. Επομένως, τουλάχιστον πριν από την σπορά τα ζιζανιοκτόνα που ανήκουν στις προαναφερθείσες κατηγορίες αλληλοϋποκαθίστανται, από την οπτική γωνία των γεωργών.

β) **Μυκητοκτόνα**

(113) Τα μυκητοκτόνα χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση της φθοράς των φυτών (και των φυτικών προϊόντων) από μύκητες πριν και μετά την εσοδεία. Μυκητοκτόνα της ίδιας χημικής σύνθεσης

[5] Τα πρώτα χρησιμοποιούνται στο έδαφος αμέσως πριν την σπορά, τα δεύτερα χρησιμοποιούνται αμέσως πριν την εκβλάστηση, δηλαδή περίπου οκτώ ημέρες μετά τη σπορά, ενώ τα τρίτα χρησιμοποιούνται στο έδαφος ή τα φυτά μετά την εκβλάστηση (βλέπε ΕΕ αριθ. L 272 της 4. 11. 1993, σ. 30).

μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε διάφορα φυτικά είδη. Συνεπώς το ίδιο προϊόν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την προστασία φρούτων, σιτηρών, πατάτας και ζαχαροτεύτλων. Από την πλευρά της ζήτησης, λοιπόν, η αγορά κρίνεται με βάση τον μύκητα που καταπολεμά το προϊόν και ότι το προστατευόμενο είδος φυτού [βλέπε IV/M.392 Hoechst/Schering, αιτιολογική σκέψη 28 στοιχείο στ)].

(114) Μυκητοκτόνα δεν χρησιμοποιούνται κανονικά για την καταπολέμηση ενός μόνον μύκητα αλλά (συχνά και για την πρόληψη) ολόκληρων συστημάτων τέτοιων οργανισμών. Για παράδειγμα, οι ασθένειες σκωρία (Rust), ερυσίβη (Powdery Mildew), κερκοσπορίαση (Eyespot), μελάνωση ή Fusarium είναι τυπικές για τα σιτηρά. Για τα ζαχαρότευτλα οι τέσσερις συνηθέστερες ασθένειες είναι ερυσίβη, σκωρία, κερκοσπορίαση και ραμουλάρια και οι συνδυσμοί τους. Αντίθετα οι πατάτες προσβάλλονται σχεδόν αποκλειστικά από περονόσπορο (late Blight). Επειδή τα διάφορα φυτά προσβάλλονται από διαφορετικές (αλλά κατά ένα μέρος κοινές) ασθένειες, η ταξινόμηση των μυκητοκτόνων ανάλογα με το φυτικό είδος έχει νόημα.

(115) Κατά την απόψη της Επιτροπής δεν υπάρχει λόγος για περαιτέρω καταμερισμό των αγορών μυκητοκτόνων. Τα διάφορα προϊόντα, όπως τα μυκητοκτόνα για τις πατάτες μπορούν μεν να χωρισθούν σε «Contact Products», «Penetrant Products» και «Systemic Products», (επαφής, διεισδυτικά, συστεμικά/ενδοθεραπευτικά) αλλά τα προϊόντα αυτά καταπολεμούν την ίδια ασθένεια, μπορούν να χρησιμοποιηθούν προληπτικά και θεραπευτικά, η διάρκεια δράσης τους είναι μικρή ή μεγάλη και είναι ήδη κατά ένα μέρος αναμεμειγμένα με άλλα προϊόντα ή αναμειγνύονται από τους γεωργούς προκειμένου να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα υπό δεδομένες συνθήκες. Η ταξινόμησή τους, επομένως, σε επιμέρους κατηγορίες προϊόντων δεν είναι ορθή και θα οδηγούσε σε διπλή και τριπλή καταμέτρηση διότι στην ταξινόμηση ανά φυτικό είδος γίνεται ήδη κάποιος καταμερισμός ανάλογα με το εύρος του πεδίου δράσης. Επίσης περιττεύει η ταξινόμηση των προϊόντων ανάλογα με το εύρος του φάσματος χρήσεων (Anwendungsspektrum) τους. Σε ορισμένα φυτά καταπολεμάται μόνον ένας επιβλαβής οργανισμός (π.χ. ο περονόσπορος στις πατάτες), ενώ σε άλλα ένας συνδυασμός επιβλαβών οργανισμών. Επομένως τα μυκητοκτόνα έχουν στην πλειοψηφία τους ευρύ φάσμα χρήσεων ή ευρύ φάσμα χρήσεων και ταυτόχρονα ιδιαίτερη επίδραση σε έναν βλαβερό οργανισμό. Κατά τα άλλα ισχύουν τα όσα αφορούν τις αγορές ζιζανιοκτόνων (βλέπε παραπάνω). Επίσης, δεν χρειάζεται η ταξινόμηση των μυκητοκτόνων ανάλογα με τη χρήση τους στα διάφορα στάδια της ανάπτυξης των φυτών επειδή δεν υπάρχουν τέτοιου είδους μυκητοκτόνα. Εάν καταπολεμούν συγκεκριμένους μύκητες στα πρώτα, μεσαία ή τελευταία στάδια της ανάπτυξης των φυτών, μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν ή είναι αποτελεσματικά και σε άλλα στάδια (βλέπε τα σχετικά με την επεξεργασία των σπόρων παρακάτω).

γ) **Εντομοκτόνα**

(116) Τα εντομοκτόνα χρησιμοποιούνται για την καταπολέμηση των εντόμων που βλάπτουν τις καλλιέργειες. Όπως και στην περίπτωση των μυκητοκτόνων, ένα εντομοκτόνο χρησιμοποιείται για την καταπολέμηση ενός είδους εντόμων ανεξάρτητα από το προβεβλημένο είδος φυτού. Επειδή δεν προσβάλλονται όλα τα φυτά από τα ίδια έντομα και επειδή υπάρχουν έντομα που συνδέονται με συγκεκριμένα ήδη φυτών ενδείκνυται η ταξινόμηση των εντομοκτόνων ανάλογα με τα είδη φυτών για τα οποία προορίζονται. Κατά την αξιολόγηση των συνθηκών ανταγωνισμού πρέπει και στην προκειμένη περίπτωση να ληφθεί υπόψη ότι πολλά εντομοκτόνα μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε περισσότερα είδη φυτών.

(117) Οι γεωργοί αγοράζουν πάντοτε προϊόντα τα οποία καταπολεμούν διαφορετικά σύνολα παρασίτων, ανάλογα με το είδος φυτού. Συνεπώς ζητούν προϊόντα ευρέως φάσματος, προϊόντα συνδυασμών (ευρύ φάσμα και συγκεκριμένη χρήση) ή εντομοκτόνα στενού φάσματος τα οποία αναμειγνύουν οι ίδιοι με άλλα προϊόντα. Από την άποψη των γεωργών, επομένως, τα εντομοκτόνα ευρέως φάσματος και οι συνδυασμοί εντομοκτόνων στενού φάσματος κατά βάση αλληοϋποκαθίστανται. Επιπλέον, στον καθορισμό των αγορών με βάση τα είδη φυτών περιλαμβάνεται η ταξινόμηση των εντομοκτόνων ανάλογα με το φάσμα δράσης με αποτέλεσμα να μην χρειάζεται η περαιτέρω υποδιαίρεση των προϊόντων ανάλογα με το αν είναι ευρέος ή στενού φάσματος.

δ) **Επεξεργασία σπόρων**

(118) Η επεξεργασία σπόρων με φυτοπροστατευτικά προϊόντα αποσκοπεί στην προστασία των φυτών από ασθένειες και έντομα. Επειδή κατά την επεξεργασία των σπόρων πρέπει να προβλεφθεί από ποιες ασθένειες και έντομα ενδέχεται να προβληθούν οι σπόροι και τα μελλοντικά φυτά, τα αντίστοιχα προϊόντα (μυκητοκτόνα και εντομοκτόνα χρησιμοποιούμενα για την προστασία των σπόρων) έχουν συγκεκριμένη σύνθεση για κάθε είδος φυτού. Ως εκ τούτου η δυνατότητα υποκατάστασης μεταξύ προϊόντων επεξεργασίας των σπόρων διαφορετικών φυτών είναι πολύ περιορισμένη. Οι σχετικές αγορές πρέπει να προσδιορισθούν με βάση τα είδη φυτών.

(119) Στην κοινοποίησή τους τα μέρη ανέφεραν ότι η επεξεργασία των σπόρων θα μπορούσε να αποτελέσει χωριστή κατηγορία προϊόντων στον τομέα της φυτοπροστασίας, χωρίς να επιβεβαιώνουν κατηγο-

ρηματικά ότι πρόκειται όντως για χωριστή αγορά. Επίσης, στη σελίδα 17 του εντύπου «Novartis, Backgrounder» που συνοδεύει την κοινοποίησή τους, τα προϊόντα επεξεργασίας των σπόρων διαχωρίζονται από τα μυκητοκτόνα και τα εντομοκτόνα.

(120) Σε δύο μεταγενέστερες επαφές τα μέρη εξέφρασαν την άποψη ότι η επεξεργασία των σπόρων δεν αποτελεί αυτόνομη αγορά, πράγμα που ισχύει για τους εξής λόγους:

Ο τελικός καταναλωτής (γεωργός) μπορεί να αγοράσει έτοιμους τους σπόρους ή να τους επεξεργασθεί, ο ίδιος. Όσον αφορά τα εντομοκτόνα, ο γεωργός αντί να χρησιμοποιήσει επεξεργασμένους σπόρους μπορεί κατά τη σπορά να αναμείξει τους σπόρους με κόκκους εντομοκτόνου ή να ψεκάσει την επιφάνεια ή τη γραμμή σποράς με εντομοκτόνο σε υγρή μορφή. Εκτός από αυτά τα προφυλακτικά μέτρα, ο γεωργός έχει τη δυνατότητα να περμένει μέχρι να εμφανισθούν οι πρώτες ενδείξεις προσβολής από έντομα. Από ένα υποβληθέν διάγραμμα απορρέει ότι ο χρόνος εφαρμογής, η διάρκεια δράσης, η διάρκεια χρησιμοποίησης και η αποτελεσματικότητα της επεξεργασίας των σπόρων, αλληλοεπικαλύπτονται αφενός, με την επεξεργασία του εδάφους με κόκκους και αφετέρου με τον ψεκασμό των επιφανειών με σκευάσματα σε υγρή μορφή πριν από τη σπορά.

Για τα μυκητοκτόνα ισχύουν σχεδόν τα ίδια. Στα φασόλια και τα μπιζέλια μπορούν να εμφανισθούν οι εξής ασθένειες: ασθένειες φύτρων, περονόσπορος, κηλίδωση των φύλλων και βοτρύτης. Οι ασθένειες των φύτρων καταπολεμούνται είτε με ουσίες επεξεργασίας των σπόρων και προϊόντα τα οποία προστατεύουν μόνον τους σπόρους είτε με προϊόντα επεξεργασίας των σπόρων τα οποία καταπολεμούν τόσο τις ασθένειες αυτές όσο και τον περονόσπορο και την κηλίδωση. Οι δύο αυτές ασθένειες αντιμετωπίζονται τόσο με επεξεργασία των σπόρων όσο και με ψεκασμό. Ο βοτρύτης αντιμετωπίζεται μόνον με ψεκασμό χρησμοποιώντας προϊόντα τα οποία δρούν τόσο κατ' αυτού όσο και κατά της κηλίδωσης. Η επεξεργασία των σπόρων, συνεπώς, συνιστά έναν ιδιαίτερο τρόπο χρησιμοποίησης εντομοκτόνων και μυκητοκτόνων, εξυπηρετεί όμως τον ίδιο σκοπό με τα προϊόντα που χρησιμοποιούνται απευθείας στο έδαφος ή στους ψεκασμούς.

(121) Κατά την επεξεργασία τους οι σπόροι απολυμαίνονται με καυστικές ουσίες. Η Ciba και η Sandoz δεν απολυμαίνουν οι ίδιες τους σπόρους αλλά προμηθεύουν τα σχετικά προϊόντα σε τρίτους που διαθέτουν τις αντίστοιχες εγκαταστάσεις. Το γεγονός αυτό δεν δικαιολογεί την ύπαρξη χωριστής αγοράς, κατά τη γνώμη της Επιτροπής, αλλά ίσως μία αγορά απολύμανσης των σπόρων. Όπως περιγράφεται παραπάνω, οι σπόροι που έχουν υποστεί επεξεργασία και τα μυκητοκτόνα και εντομοκτόνα, που ψεκάζονται ή χρησιμοποιούνται απευθείας στο έδαφος, είναι σε τελική ανάλυση ανταλλάξιμα μεταξύ τους, για το γεωργό. Η Επιτροπή, συνεπώς καταλήγει στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχουν χωριστές αγορές επεξεργασίας των σπόρων.

ε) **Ιχνοστοιχεία**

(122) Τα ιχνοστοιχεία χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση διαφόρων ελλείψεων όπως την έλλειψη σιδήρου. Και στην περίπτωση αυτή κρίνεται κατάλληλος ο προσδιορισμός της αγοράς προϊόντος με βάση τα είδη φυτών, διότι κάθε είδος φυτού παρουσιάζει συνήθως τις ίδιες ελλείψεις θρεπτικών ουσιών.

στ) **Ρυθμιστές ανάπτυξης**

(123) Οι ρυθμιστές ανάπτυξης σχηματίζουν χωριστές σχετικές αγορές προϊόντος για κάθε είδος φυτού. Στις αγορές αυτές η συγκέντρωση δεν επιφέρει την πρόσθεση μεριδίων αγοράς, διότι η Sandoz δεν παράγει ούτε εμπορεύεται προϊόντα της κατηγορίας αυτής.

ζ) **Δραστικές ουσίες**

(124) Η παραγωγή φυτοπροστατευτικών προϊόντων πραγματοποιείται σε τρία στάδια: παραγωγή δραστικών ουσιών, παραγωγή σκευασμάτων (σύνθετα προϊόντα) με βάση τις δραστικές ουσίες και συσκευασία των προϊόντων. Η Ciba και η Sandoz παράγουν ουσίες του τομέα της φυτοπροστασίας στα κεντρικά τους εργοστάσια. Τα σκευάσματα παράγονται και συσκευάζονται σε διάφορες μονάδες παραγωγής. Η Ciba, η Sandoz και άλλοι ανταγωνιστές πωλούν και ανταλλάσσουν δραστικές ουσίες και με τρίτους με αποτέλεσμα να υπάρχουν αγορές δραστικών φυτοπροστατευτικών ουσιών.

(125) Κάθε ουσία έχει τις δικές της ιδιότητες και είναι, κατά περίπτωση, κατοχυρωμένη με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Κατά την καταχώρηση, δηλαδή των έγκριση ενός φυτοπροστατευτικού προϊόντος, πρέπει να υποβάλλονται διάφορα στοιχεία ως προς τις δραστικές ουσίες που περιλαμβάνονται στα υπόψη προϊόντα. Όταν ο παραγωγός χρησιμοποιήσει διαφορετική ουσία, προκύπτει διαφορετικό προϊόν, το οποίο μπορεί μεν να έχει παρόμοια δράση με το προηγούμενο, αλλά απαιτεί εκ νέου υποβολή αίτησης προκειμένου να εγκριθεί. Σύμφωνα με πληροφορίες της Επιτροπής, η έγκριση ενός προϊόντος διαρκεί από ένα εξάμηνο μέχρι τρία έτη. Επιπλέον ο παραγωγός οφείλει να τυποποιήσει τη σύνθεση και να δοκιμάσει την αποτελεσματικότητα του νέου προϊόντος πριν υποβάλει την αίτηση για την έγκρισή του, πράγμα το οποίο απαιτεί κάποιο χρόνο. Για τους λόγους αυτούς, οι δραστικές ουσίες δεν είναι κατά βάση ανταλλάξιμες μεταξύ τους.

2. *Γεωγραφική αγορά*

(126) Κατά την άποψη των μερών οι αγορές προϊόντων φυτοπροστασίας έχουν κοινοτική διάσταση. Υπέρ αυτού συνηγορούν η ύπαρξη πολλών σημαντικών πολυεθνικών ομίλων, οι κεντρικές μονάδες παραγωγής, το χαμηλό κόστος μεταφοράς σε σχέση με το συνολικό κόστος και κυρίως η κατοχύρωση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων με διπλώματα ευρεσιτεχνίας κοινοτικού εύρους. Πέραν αυτών, η κυκλοφορία φυτοπροστατευτικών προϊόντων εναρμονίζεται σε κοινοτικό επίπεδο με την οδηγία 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου ([6]).

(127) Από την άλλη, τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα, οι δραστικές ουσίες και σκευάσματα πρέπει να καταχωρούνται σε ένα κράτος μέλος πριν επιτραπεί η κυκλοφορία τους. Από τη στιγμή που υποβάλλεται αίτηση μέχρι την έγκριση του προϊόντος μεσολαβούν, ανάλογα με το κράτος μέλος και το προϊόν (κοινόχρηστα προϊόντα, νέα δραστική ουσία ή/και παρασκεύασμα), έξι μήνες έως τρία έτη. Οι διαφορές τιμών μεταξύ των κρατών μελών για το ίδιο προϊόν είναι σημαντικές και δεν διαφαίνεται καμία τάση εξομάλυνσής τους. Επιπλέον, οι πελάτες (γεωργικοί συνεταιρισμοί και άλλοι χονδρέμποροι) προμηθεύονται τα αντίστοιχα προϊόντα σε εθνικό και όχι σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι προμηθευτές, επομένως, διαθέτουν στις περισσότερες περιπτώσεις εθνικά δίκτυα διανομής ή διακινούν τα προϊόντα τους μέσω του δικτύου διανομής κάποιου άλλου παραγωγού, που κινείται στην αγορά του αντίστοιχου κράτους μέλους. Η κατανομή των μεριδίων αγοράς διαφέρει στα κράτη μέλη, πράγμα που μαρτυρεί την ύπαρξη διαφορετικών συνθηκών ανταγωνισμού ανάλογα με το κράτος μέλος. Επίσης, υφίστανται διαφορές ως προς τη σύνθεση των διαφόρων προϊόντων και τον τρόπο χρήσης τους, ανάλογα με τα όσα ισχύουν στο εκάστοτε κράτος μέλος όσον αφορά τη γεωργία, την υγεία των φυτών, το περιβάλλον, το κλίμα, τη σύνθεση, τη μορφολογία του εδάφους (βλέπε IV/M.392 Hoechst/Schering, αιτιολογική σκέψη 20 και IV/M.354 American Cyanamid/Shell, αιτιολογική σκέψη 17).

(128) Ο προσδιορισμός της εκάστοτε γεωγραφικής αγοράς αναφοράς μπορεί ωστόσο να μείνει ανοικτός για τις αγορές μυκητοκτόνων, εντομοκτόνων, ζιζανιοκτόνων και ιχνοστοιχείων, διότι ανεξάρτητα από το εάν είναι στενός (σε εθνικό επίπεδο) ή ευρύς, δεν δημιουργείται ούτε και ενισχύεται δεσπόζουσα θέση.

(129) Όσον αφορά τις αγορές δραστικών ουσιών του τομέα της φυτοπροστασίας, πρέπει να ληφθεί υπόψη η ύπαρξη αγορών κοινοτικού επιπέδου. Οι αγοραστές είναι συνήθως μεγάλες επιχειρήσεις που έχουν την εποπτεία της αγοράς και πραγματοποιούν ενίοτε τις αγορές τους σε διεθνές επίπεδο. Επιπλέον, το κόστος μεταφοράς είναι ασήμαντο και δεν υπάρχουν περιορισμοί εισόδου στις αγορές αυτές οφειλόμενοι σε εθνικές πρδιαγραφές για τα υπόψη προϊόντα.

3. *Αξιολόγηση από άποψη ανταγωνισμού*

(130) Οι συνθήκες που επικρατούν στις αγορές δραστικών ουσιών αναφέρονται στο σημείο α). Επειδή οι συνθήκες ανταγωνισμού που επικρατούν στούς τομείς των μυκητοκτόνων, των ζιζανιοκτόνων και των εντομοκτόνων ομοιάζουν πολύ μεταξύ τους, περιγράφονται όλες μαζί στο σημείο β). Η εξέταση των αγορών ιχνοστοιχείων ακολουθεί στο σημείο γ).

α) **Δραστικές ουσίες των προϊόντων φυτοπροστασίας**

(131) Οι αγορές δραστικών ουσιών αφορούν εκάστοτε ένα και μόνον προϊόν. Στο βαθμό που η σχετική δραστική ουσία είναι κατοχυρωμένη με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ή τεχνογνωσίας, η επιχείρηση που την παράγει διαθέτει το μονοπώλιο. Η συγκέντρωση δεν αλλάζει την κατάσταση αυτή.

(132) Στις αγορές Commodities (μη κατοχυρωμένες ουσίες) υπάρχουν πολλοί προμηθευτές. Κατά βάση, οποιαδήποτε επιχείρηση διαθέτει την ανάλογη τεχνολογία μπορεί να παράγει τις εν λόγω ουσίες. Στις αγορές αυτές δραστηριοποιείται μόνον η Ciba. Ως εκ τούτου, στις αγορές ουσιών για φυτοφάρμακα, η συγκέντρωση δεν πρόκειται να δημιουργήσει ή να ενισχύσει δεσπόζουσα θέση.

(133) Οι παραγωγοί προϊόντων φυτοπροστασίας αγοράζουν ουσίες από τους ανταγωνιστές τους και τις χρησιμοποιούν για την παρασκευή των δικών τους προϊόντων. Σε περίπτωση που η αγοραζόμενη δραστική ουσία κατοχυρώνεται με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, ο αγοραστής περιέρχεται σε θέση εξάρτησης. Στο βαθμό που οι κάτοχοι των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας παράγουν μία δραστική ουσία η οποία χαίρει ευρείας εφαρμογής στις παρεπόμενες αγορές προϊόντων, κατέχουν δυνητικά ισχυρή θέση έναντι των αγορών αυτών ακόμη και στην περίπτωση που διαθέτουν σχετικά μικρό μερίδιο σε αυτές.

(134) Σύμφωνα με πληροφορίες της Επιτροπής, τα μέρη πραγματοποιούν αγοραπωλησίες δραστικών ουσιών με τους ανταγωνιστές τους. Ως εκ τούτου δεν μπορεί να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο ότι στο μέλλον θα παύσουν να τροφοδοτούν τους ανταγωνιστές τους και ότι με τον τρόπο αυτόν η Novartis θα ενισχύσει τη θέση της στις παρεπόμενες αγορές. Οι ερωτηθέντες ανταγωνιστές, όμως, δεν θεωρούν πιθανή την συμπεριφορά αυτή. Δεδομένου ότι οι ανταγωνιζόμενοι στην αγορά αυτή προβαίνουν σε αμοιβαίες πωλήσεις δραστικών ουσιών, έπεται ότι υπάρχει αλληλεξάρτηση μεταξύ τους.

([6]) ΕΕ αριθ. L 230 της 19. 8. 1991, σ. 1.

β) **Μυκητοκτόνα, ζιζανιοκτόνα και εντομοκτόνα**

(135) Σύμφωνα με πληροφορίες της Επιτροπής, η συγκέντρωση επηρεάζει τις αγορές μυκητοκτόνων, ζιζανιοκτόνων και εντομοκτόνων που αναφέρονται παραπάνω. Η Επιτροπή διεπίστωσε ότι τα μερίδια αγοράς ενδέχεται να αποκλίνουν σημαντικά σε ορισμένες περιπτώσεις (±10 %). Όπως αναλύεται παρακάτω, τα μερίδα αγοράς παρουσιάζουν διακυμάνσεις από έτος σε έτος μέχρι και 10 %, και σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμη περισσότερο. Εξαιτίας αυτού ανάλογα με το έτος που λαμβάνεται ως βάση υπολογισμού, οι επηρεαζόμενες αγορές διαφέρουν σε κάποιο βαθμό. Αυτό όμως αφορά λίγες μόνον περιπτώσεις και όπου συμβαίνει, τα μερίδια στις υπόψη αγορές θα ήταν λίγο πάνω από 15 %, σε περίπτωση που ως έτος βάσης λαμβανόταν άλλο έτος από το 1995. Το έτος βάσης, ως εκ τούτου δίνει μία καλή εικόνα των αγορών που επηρεάζονται πράγματι από την συγκέντρωση.

(136) Ο υπολογισμός των μεριδίων αγοράς βασίζεται, τουλάχιστον για τα μεγάλα κράτη μέλη, σε μελέτες «εξεταστικών επιτροπών» (panel studies) που πραγματοποιούνται από ανεξάρτητες επιχειρήσεις. Για τα μικρά κράτη μέλη, τα μερίδα αγοράς υπολογίσθηκαν από τα ίδια τα μέρη και η Επιτροπή τα έλεγξε με βάση συγκριτικά δεδομένα που της παρείχαν οι ανταγωνιστές των μερών. Η Ciba και η Sandoz, αλλά και άλλοι παραγωγοί, πωλούν μυκητοκτόνα και ζιζανιοκτόνα σε άλλους παραγωγούς φυτοφαρμάκων που με τη σειρά τους μεταπωλούν τα προϊόντα αυτά στο εμπόριο. Στην κοινοποίησή τους τα μέρη καταλόγισαν τις εν λόγω πωλήσεις προϊόντων της Sandoz και της Ciba στους προμηθευτές τους. Αντίστοιχα, οι πωλήσεις φυτοφαρμάκων άλλων προμηθευτών καταλογίσθηκαν στη Ciba και την Sandoz οι οποίες προέβησαν στην μεταπώλησή τους. Αυτός ο τρόπος υπολογισμού των μεριδίων αγοράς αντιστοιχεί σε εκείνον που χρησιμοποιήθηκε στις μελέτες «εξεταστικών επιτροπών».

(137) Κατά την άποψη της Επιτροπής ο υπολογισμός των μεριδίων αγοράς από τα μέρη και τις μελέτες «εξεταστικών επιτροπών» δεν αντικατοπτρίζει ορθά την πραγματική θέση των μερών στην αγορά. Αυτό ισχύει ιδίως στα κράτη μέλη στα οποία η Sandoz (Ciba) δεν διαθέτει δικό της φορέα διανομής αλλά η Ciba (Sandoz). Στις περιπτώσεις αυτές λαμβάνεται ως βάση ότι η πώληση των προϊόντων μετά την συγκέντρωση θα γίνεται μέσω της Novartis. Επίσης, στα κράτη μέλη στα οποία η Sandoz ή/και η Ciba έχουν δημιουργήσει δικούς τους φορείς διανομής αλλά παρά ταύτα διακινούν ορισμένα προϊόντα τους μέσω άλλων προμηθευτών το μερίδιο αγοράς τους υπολογίζεται σε όλα τα προϊόντα που παράγουν διότι τα μέρη δύνανται ανά πάσα στιγμή να απειλήσουν τις μεταπωλούσες επιχειρήσεις ότι θα αναλάβουν οι ίδιες την πώληση των προϊόντων τους (στις συμφωνίες διανομής η προθεσμία καταγγελίας είναι κατά κανόνα 12 μήνες). Επειδή ορισμένες τρίτες επιχειρήσεις πωλούν προϊόντα της Ciba και της Sandoz προκειμένου να προσφέρουν μία ολοκληρωμένη σειρά προϊόντων και λόγω του ότι τα προϊόντα της Ciba ή της Sandoz πωλούνται ως μέρος του πακέτου που προσφέρει ο τρίτος, τίθενται το ερώτημα κατά πόσο θα μειώνονταν οι πωλήσεις της Ciba και της Sandoz σε περίπτωση που διέκοπταν τη συνεργασία τους με τρίτους. Για το λόγο αυτόν τα μερίδια αγοράς των μερών ενδέχεται σε ορισμένες περιπτώσεις να έχουν υπολογισθεί πάνω από το πραγματικό τους ύψος. Στην προκειμένη περίπτωση, όμως, αυτό είναι αδιάφορο διότι με την συγκέντρωση δεν δημιουργείται ούτε ενισχύεται δεσπόζουσα θέση, ακόμη και χωρίς αντίστοιχη μείωση των κοινών μεριδίων αγοράς.

(138) Μετά τη συγκέντρωση τα μέρη θα διαθέτουν ένα εξαιρετικά ευρύ φάσμα προϊόντων και ορισμένα προϊόντα τους θα βρίσκονται σε άμεσο ανταγωνισμό μεταξύ τους. Ως εκ τούτου πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι θα επέλθει κάποια διαλογή μεταξύ των προϊόντων. Αυτό θα αφορά κυρίως προϊόντα τα οποία η Ciba και η Sandoz διακινούσαν για λογαριασμό τρίτων προκειμένου να ολοκληρώσουν τις δικές τους σειρές προϊόντων. Για τον λόγο αυτόν και επειδή οι τρίτες επιχειρήσεις δύναται να καταγγείλλουν τις συμβάσεις τους που έχουν συνάψει με τα μέρη με δωδεκάμηνη προθεσμία, η μείωση των μεριδίων αγοράς των μερών κατά το ύψος των εσόδων που προέρχονται από την πώληση προϊόντων τρίτων παραγωγών είναι δικαιολογημένη.

(139) Εάν στον υπολογισμό των μεριδίων αγοράς συμπεριληφθούν τα πωλούμενα προς ανταγωνιστές προϊόντα και αποκλεισθούν τα αγοραζόμενα από ανταγωνιστές προϊόντα δεν προκύπτουν, τουλάχιστον στον τομέα των μυκητοκτόνων, άλλες ή πρόσθετες αγορές από εκείνες που προέκυψαν από τις μελέτες «εξεταστικών επιτροπών» και μόνον σε μία περίπτωση παρουσιάσθηκε άξια λόγου απόκλιση, κάπως μεγαλύτερη από 5 % (μυκητοκτόνα πατάτας στη Γαλλία, όπου το συνολικό μερίδιο αγοράς των μερών μειώνεται κατά το ποσοστό αυτό). Στον τομέα των ζιζανιοκτόνων μεταβάλλονται αισθητά τα μερίδα αγοράς στα φρούτα και τα καρύδια στη Γαλλία όπου μειώνονται επίσης κατά 5 %. Νέες επηρεαζόμενες αγορές προκύπτουν στα ζιζανιοκτόνα αραβοσίτου. Εάν δεν ληφθούν υπόψη τα προϊόντα που πωλούνται διαμέσου άλλων ανταγωνιστών από τη συγκέντρωση επηρεάζονται τέσσερις αγορές όπου τα συνολικά μερίδια των μερών φθάνουν το πολύ [30-40 %] (7) (1995). Εάν συμπεριληφθούν τα προϊόντα που πωλούνται διαμέσου άλλων ανταγωνιστών από τη συγκέντρωση επηρεάζονται οκτώ αγορές όπου τα συνολικά μερίδια των μερών φθάνουν το πολύ μέχρι [50-60 %].

(140) Με βάση τα παραπάνω, από τη συγκέντρωση επηρεάζονται στους τομείς των μυκητοκτόνων, των ζιζανιοκτόνων και των εντομοκτόνων οι εξής αγορές:

(7) Για λόγους επιχειρηματικού απορρήτου τα ακριβή στοιχεία έχουν αντικατασταθεί με αγκύλες.

Μυκητοκτόνα για φρούτα και καρύδια:

— Γαλλία ([20-30 %· Ciba [10-20 %], Sandoz [10-20 %]),

— Πορτογαλία ([10-20 %]· Ciba [10-20 %], Sandoz [κάτω από 10 %]).

Μυκητοκτόνα για λαχανικά

— Βέλγιο ([10-20 %]· Ciba [10-20 %], Sandoz [κάτω από 10 %])

— Γαλλία ([20-30 %]· Ciba [10-20 %], Sandoz [10-20 %])

— Ιταλία ([20-30 %]· Ciba [20-30 %], Sandoz [κάτω από 5 %])

Μυκητοκτόνα για σιτηρά

— Βέλγιο ([30-40 %]· Ciba [10-20 %], Sandoz [10-20 %])

— Γερμανία ([10-20 %]· Ciba [10-20 %], Sandoz [κάτω από 5 %])

— Γαλλία ([20-30 %]· Ciba [20-30 %], Sandoz [κάτω από 10 %])

— Ηνωμένο Βασίλειο ([20-30 %]· Ciba [10-20 %], Sandoz [κάτω από 10 %])

— Κάτω Χώρες ([20-30 %]· Ciba [10-20 %], Sandoz [κάτω από 10 %])

— Αυστρία ([20-30 %]· Ciba [20-30 %], Sandoz [κάτω από 5 %])

— Ισπανία ([20-30 %]· Ciba [10-20 %], Sandoz [10-20 %])

Μυκητοκτόνα για πατάτες

— Βέλγιο ([20-30 %]· Ciba [10-20 %], Sandoz [10-20 %])

— Γερμανία ([10-20 %]· Ciba [10-20 %], Sandoz [κάτω από 5 %])

— Γαλλία ([40-50 %]· Ciba [κάτω από 10 %], Sandoz [40-50 %])

— Ηνωμένο Βασίλειο ([20-30 %]· Ciba [10-20 %], Sandoz [κάτω από 10 %])

— Ιταλία ([20-30 %]· Ciba [10-20 %], Sandoz [10-20 %])

— Πορτογαλία ([30-40 %]· Ciba [20-30 %], Sandoz [10-20 %])

— Ισπανία ([30-40 %]· Ciba [30-40 %], Sandoz [κάτω από 10 %])

Μυκητοκτόνα για ζαχαρότευτλα

— Βέλγιο ([40-50 %]· Ciba [20-30 %], Sandoz [20-30 %])

— Γαλλία ([50-60 %]· Ciba [20-30 %], Sandoz [30-40 %])

— Ιταλία ([20-30 %]· Ciba [10-20 %], Sandoz [κάτω από 10 %])

— Αυστρία ([20-30 %]· Ciba [κάτω από 5 %], Sandoz [20-30 %])

— Ισπανία ([20-30 %]· Ciba [20-30 %], Sandoz [κάτω από 5 %])

Μυκητοκτόνα για φασόλια και μπιζέλια που προορίζονται για ζωοτροφές

— Γαλλία ([30-40 %]· Ciba [κάτω από 10 %], Sandoz [20-30 %])

Ζιζανιοκτόνα για φρούτα και καρύδια

— Γαλλία ([30-40 %]· Ciba [20-30 %], Sandoz [κάτω από 10 %])

Ζιζανιοκτόνα για λαχανικά

— Βέλγιο ([20-30 %]· Ciba [20-30 %], Sandoz [κάτω από 5 %])

— Ηνωμένο Βασίλειο ([20-30 %]· Ciba [10-20 %], Sandoz [κάτω από 10 %])

Ζιζανιοκτόνα για τον αραβόσιτο

— Βέλγιο ([40-50 %]· Ciba [κάτω από 10 %], Sandoz [30-40 %])

— Γαλλία ([30-40 %]· Ciba [20-30 %], Sandoz [10-20 %])

— Ιταλία ([30-40 %]· Ciba [20-30 %], Sandoz [κάτω από 10 %])

— Αυστρία ([40-50 %]· Ciba [20-30 %], Sandoz [20-30 %])

— Γερμανία ([50-60 %]· Ciba [30-40 %], Sandoz [20-30 %])

— Κάτω Χώρες ([30-40 %]· Ciba [10-20 %], Sandoz [10-20 %])

— Πορτογαλία ([10-20 %]· Ciba [10-20 %], Sandoz [κάτω από 5 %])

— Ηνωμένο Βασίλειο ([40-50 %]· Ciba [30-40 %], Sandoz [10-20 %])

Εντομοκτόνα για φρούτα και καρύδια

— Γαλλία ([20-30 %]· Ciba [10-20 %], Sandoz [10-20 %])

Εντομοκτόνα για λαχανικά

— Ιταλία ([20-30 %]· Ciba [10-20 %], Sandoz [κάτω από 5 %])

Εντομοκτόνα για φασόλια και μπιζέλια που προορίζονται για ζωοτροφές

— Γαλλία ([30-40 %]· Ciba [κάτω από 10 %], Sandoz [30-40 %])

(141) Τα στοιχεία που ακολουθούν αφορούν τις αγορές στις οποίες τα μέρη συγκεντρώνουν από κοινού μερίδια αγοράς τουλάχιστον 25 %. Οι συνθήκες ανταγωνισμού στις υπόλοιπες αγορές που επηρεάζονται με τη συγκέντρωση πρέπει να αξιολογηθούν, ωστόσο, ανάλογα.

1. *Μέγεθος της αγοράς, μερίδια και ανταγωνιστές*

Μυκητοκτόνα

(142) Ο συνολικός κύκλος εργασιών σε επίπεδο ΕΟΧ στις αγορές *μυκητοκτόνων για σιτηρά,* ανήλθε το 1995 σε 700 εκατομμύρια Ecu περίπου, αυξήθηκε δηλαδή σχεδόν 8 % έναντι του 1994, μετά από το 1992 έως το 1994. Οι μεγαλύτερες αγορές είναι η Γαλλία (1995: 322 εκατομμύρια Ecu), η Γερμανία (186 εκατομμύρια Ecu) και το Ηνωμένο Βασίλειο (121 εκατομμύρια Ecu). Παρόμοιος κύκλος εργασιών εμφανίζεται, κατά τα άλλα, μόνον στις αγορές ζιζανιοκτόνων για σιτηρά.

(143) Στην αγορά μυκητοκτόνων για σιτηρά στη Γαλλία η Ciba από το 1994 έως το 1995 [κάτω από 5 %] αύξησε το μερίδιο αγοράς της, ενώ έχασε έναντι του 1992 [κάτω από 5 %]. Η Sandoz έχασε το 1995 κάτι περισσότερο από [κάτω από 5 %], διατήρησε όμως το ίδιο περίπου μερίδιο αγορά σε σχέση με το 1992. Ανταγωνιστές των μερών στον χώρο αυτόν είναι η BASF με μερίδιο αγοράς [20-30 %] (συν [κάτω από 5 %] έναντι του 1994, αλλά [10-20 %] έναντι του 1992), η Bayer [10-20 %] ([λιγότερο από 5 %] έναντι του 1992), η Agrevo (θυγατρική της Hoechst και της Schering) με [10-20 %] ([λιγότερο από 5 %] έναντι του 1993), η Du Pont με [κάτω από 10 %] [λιγότερο από 10 %] έναντι του 1992), η Zeneca με [κάτω από 10 %] ([λιγότερο από 5 %] έναντι του 1992). Με μικρά μερίδια αγοράς στη Γαλλία αλλά μεγαλύτερα σε άλλα κράτη μέλη εμφανίζονται η Rho ne-Poulenc, η American Cyanamid και άλλες επιχειρήσεις. Παρόμοια εικόνα, δηλαδή μερίδια αγοράς που σημειώνουν σοβαρές διακυμάνσεις με την πάροδο του χρόνου και πληθώρα ισχυρών ανταγωνιστών, παρουσιάζουν και οι αγορές μυκητοκτόνων για σιτηρά στη Γερμανία, το Βέλγιο, τις Κάτω Χώρες, την Ισπανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Αυστρία.

(144) Ο συνολικός κύκλος εργασιών σε επίπεδο ΕΟΧ στις αγορές *μυκητοκτόνων πατάτας,* ανήλθε το 1995 σε 132 εκατομμύρια Ecu και σε σχέση με το 1992 αυξήθηκαν κατά 10 % περίπου. Οι μεγαλύτερες αγορές είναι οι Κάτω Χώρες (1995: 36 εκατομμύρια Ecu), η Γερμανία (27 εκατομμύρια Ecu), η Γαλλία (17 εκατομμύρια Ecu), το Ηνωμένο Βασίλειο (12 εκατομμύρια Ecu) και το Βέλγιο (10 εκατομμύρια Ecu).

(145) Στην αγορά μυκητοκτόνων πατάτας στη Γαλλία τα μέρη αποτελούν, με απόσταση, τον μεγαλύτερο ανταγωνιστή με συνολικό μερίδιο αγοράς [40-50 %]. Το χρονικό διάστημα από το 1992 μέχρι το 1994 η Sandoz αύξησε το μερίδιο αγοράς της κατά [10-20 %], το 1995 όμως έχασε [κάτω από 5 %]. Το 1993 η Ciba έχασε [κάτω από 10 %], το 1994 κέρδισε [κάτω από 10 %] και το 1995 έχασε πάλι κάτι περισσότερο από [κάτω από 5 %]. Ακολουθεί η Bayer με [κάτω από 20 %], η Du Pont με [κάτω από 20 %], η Agrevo με [κάτω από 10 %] ([λιγότερο από +5 %] έναντι του 1992, JSB ([κάτω από 10 %], είσοδος στην αγορά το 1995], η Elf-Aquitaine ([κάτω από 10 %], είσοδος στην αγορά το 1993) και η Sostra με [κάτω από 10 %]. Στην αγορά κινείται επίσης, αλλά με πολύ μικρό μερίδιο η Rohm + Haas. Την ίδια εικόνα παρουσιάζουν η Πορτογαλία, η Ισπανία και αρκετές από τις άλλες αγορές μυκητοκτόνων πατάτας που επηρεάζονται από την συγκέντρωση, χωρίς ωστόσο τα μέρη να ηγούνται πάντοτε σε αυτές. Οι διακυμάνσεις των μεριδίων αγοράς και η παρουσία πολλών ανταγωνιστών σχετικοποιούν τα μεγάλα μερίδια αγοράς των μερών στις αγορές μυκητοκτόνων πατάτας. Επιπλέον, τα στοιχεία που εξετάζονται παρακάτω, όπως η δυνατότητα των ανταγωνιστών να αυξήσουν την παραγωγή τους, η συχνή ανανέωση των προϊόντων στην αγορά, η δυνατότητα εισόδου στην αγορά, ανταγωνισμού στις τιμές με προϊόντα κοινόχρηστης ονομασίας και η αντίπαλη ισχύς των αγοραστών, περιορίζουν τα περιθώρια ελιγμών των μερών.

(146) Ο συνολικός κύκλος εργασιών σε επίπεδο ΕΟΧ στις αγορές μυκητοκτόνων για ζαχαρότευτλα ανήλθε το 1995 σε 40 εκατομμύρια Ecu περίπου και, συνεπώς, αυξήθηκαν σε σχέση με το 1992 σχεδόν κατά 30 %. Μεγάλες αγορές είναι η Ιταλία (1995: 13 εκατομμύρια Ecu), η Γαλλία (12 εκατομμύρια Ecu) και η Ελλάδα (6 εκατομμύρια Ecu).

(147) Στην αγορά μυκητοκτόνων για ζαχαρότευτλα της Γαλλίας τα μέρη ηγούνται καθαρά με συνολικό μερίδιο [50-60 %]. Η Ciba αύξησε το μερίδιο της το 1995 κατά [κάτω από 10 %] περίπου, αλλά σε σχέση με το 1992 έμεινε σταθερή. Και η Sandoz διατήρησε το μερίδιο αγοράς της σε σχέση με το 1992. Ακολουθεί η Zeneca με [10-20 %] ([λιγότερο από 10 %] έναντι του 1992), Du Pont με [10-20 %] ([κάτω από 5 %] έναντι του 1992), η Elf-Aquitaine με [κάτω από 5 %] ([κάτω από 10 %] έναντι του 1992) καθώς και η Agrevo και η Sostra με μικρά μερίδια αγοράς. Αντίστοιχα, μεγάλες διακυμάνσεις των μεριδίων αγοράς και πληθώρα ανταγωνιστών παρατηρούνται και στην Αυστρία, το Βέλγιο, την Ιταλία και την Ισπανία. Στην αγορά της Αυστρίας, του Βελγίου και της Ισπανίας η Sandoz εισήλθε μόλις το 1993 και πολύ γρήγορα συγκέντρωσε μεγάλα μερίδια. Στις αγορές της Ισπανίας και του Βελγίου εισήλθε επίσης και η Du Pont. Σε ορισμένες περιπτώσεις υπήρξε αποχώρηση επιχειρήσεων από την αγορά (Agrevo και American Cyanamid στο Βέλγιο).

(148) Όσον αφορά τα μυκητοκτόνα πατάτας και ζαχαρότευτλων, τα μέρη κατέχουν εξέχουσα θέση στην αγορά της Γαλλίας (μερίδια αγοράς [40-50 %] και [50-60 %] αντίστοιχα). Η ισχύς της Sandoz στη

γαλλική αγορά οφείλεται σε ιστορικούς λόγους. Μετά το 20 παγκόσμιο πόλεμο το αγροχημικό τμήμα της Sandoz λειτούργησε πρώτα στη Γαλλία όπου και πωλούσε κυρίως προϊόντα άλλων παραγωγών. Το δίκτυο διανομής που δημιουργήθηκε κατ' αυτόν τον τρόπο χρησίμευσε αργότερα για τη διάθεση των δικών της προϊόντων. Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως στο πλαίσιο των αγορών μυκητοκτόνων πατάτας, παρά τα μεγάλα μερίδια αγοράς των μερών, τα περιθώρια ελιγμών τους είναι περιορισμένα.

(149) Ο κύκλος εργασιών στην αγορά *μυκητοκτόνων για φασόλια και μπιζέλια που προορίζονται για ζωοτροφές στη Γαλλία*, ανήλθε το 1995 σε 28 Ecu περίπου και σε σχέση με το 1993 μειώθηκε περισσότερο από 20 %.

(150) Η Sandoz, ιδιαίτερα, αύξησε το μερίδιό της στην αγορά αυτή κατά [10-20 %] σε σχέση με το 1993. Η Ciba αύξησε το μερίδιό της το 1994 σχεδόν κατά [κάτω από 10 %], αλλά το 1995 έχασε πάλι περισσότερο από [κάτω από 5 %]. Η μεγαλύτερη επιχείρηση είναι η Zeneca με μερίδιο αγοράς [30-40 %], ακολουθούμενη από τα μέρη, την Sostra [20-30 %], την BASF [κάτω από 10 %], την Sumitomo [κάτω από 10 %], την Rho ne-Poulenc και άλλους με μικρότερα μερίδια.

Ζιζανιοκτόνα

(151) Ο κύκλος εργασιών στην αγορά *ζιζανιοκτόνων για φρούτα και καρύδια στη Γαλλία ανήλθε το 1995* σε 88 εκατομμύρια Ecu περίπου και ήταν ανώτερος σε σχέση με το 1992 κατά 25 % περίπου.

(152) Στην αγορά αυτή η Ciba, την περίοδο 1992-1994 αύξησε το μερίδιό της κατά [10-20 %], ενώ το 1995 έχασε περίπου [κάτω από 5 %]. Το μερίδιο της Sandoz αυξήθηκε ελαφρά από [κάτω από 5 %] σε [κάτω από 10 %]. Η δεύτερη σε μέγεθος επιχείρηση, η Monsanto από το 1992 μέχρι το 1994 έχασε μερίδιο [κάτω από 10 %], αλλά το 1995 το αύξησε κατά [κάτω από 5 %], για να επιτύχει συνολικά το 1995 [20-30 %]. Άλλοι ανταγωνιστές είναι η Zeneca [κάτω από 10 %], η Elf-Aquitaine [κάτω από 10 %], η Dow-Elanco, η Sostra, η Agrevo και άλλοι.

(153) Ο συνολικός κύκλος εργασιών στην *αγορά ζιζανιοκτόνων για τα λαχανικά στο Ηνωμένο Βασίλειο* ανήλθε το 1995 σε 11 εκατομμύρια Ecu περίπου και σε σύγκριση με το 1992 παρέμεινε περίπου σταθερός.

(154) Στην αγορά αυτή η Ciba, την περίοδο 1992-1994, αύξησε το μερίδιό της κατά [κάτω από 5 %] και το 1995 έχασε περίπου [κάτω από 5 %], ενώ η Sandoz εισήλθε στην εν λόγω αγορά μόλις το 1994 και πέτυχε αμέσως μερίδιο [κάτω από 10 %]. Κατά τάξη μεγέθους ακολουθούν ως ανταγωνιστές η BASF [10-20 %], η American Cyanamid [10-20 %], η Zeneca [10-20 %], η Monsanto [κάτω από 10 %], η Agrevo [κάτω από 10 %] και άλλες επιχειρήσεις.

(155) Ο συνολικός κύκλος εργασιών σε επίπεδο ΕΟΧ στις *αγορές ζιζανιοκτόνων αραβοσίτου* ανήλθε το 1995 σε 298 εκατομμύρια Ecu περίπου και, ως εκ τούτου, αυξήθηκε το έτος εκείνο κατά 7 % περίπου, ενώ την περίοδο 1992-1994 δεν σημείωσε ανάπτυξη. Οι μεγαλύτερες αγορές είναι η Γαλλία (1995: 112 εκατομμύρια ECU), η Γερμανία (86 εκατομμύρια ECU) και η Ιταλία (50 εκατομμύρια ECU).

(156) Στην αγορά ζιζανιοκτόνων αραβοσίτου της Γερμανίας, τα μέρη κατέχουν ηγετική θέση με συνολικό μερίδιο [50-60 %]. Την περίοδο 1992/93 η Ciba έχασε μερίδιο [κάτω από 10 %], αλλά έκτοτε το αύξησε [κάτω από 5 %]. Το 1995 η Sandoz αύξησε το μερίδιό της κατά [κάτω από 10 %]. Οι μεγαλύτεροι ανταγωνιστές είναι η Du Pont με μερίδιο αγοράς περίπου [20-30 %] ([λιγότερο από +20 %] σε σχέση με το 1992), η Rho ne Poulenc με [10-20 %] (απώλεια μεριδίου [κάτω από 10 %] το 1993, έκτοτε αύξησή του κατά [κάτω από 5 %]), η American Cyanamid με [κάτω από 10 %] περίπου ([λιγότερο από +5 %] σε σχέση με το 1994), η Spiess/Urania με [κάτω από 5 %] και η BASF με [κάτω από 5 %] ([λιγότερο από −20 %] σε σχέση με το 1992). Ακόμη μεγαλύτερες διακυμάνσεις στα μερίδια αγοράς παρατηρήθηκαν στην βελγική αγορά ζιζανιοκτόνων αραβοσίτου, όπου η Ciba από το 1992 και μετά έχασε μερίδιο αγοράς [10-20 %], ενώ αντίθετα η Sandoz αύξησε το δικό της κατά [20-30 %]. Στους κερδισμένους συγκαταλέγεται και η Zeneca (συν [20-30 %]), στους χαμένους η BASF ([λιγότερο από −20 %]) και η Protex ([λιγότερο από −30 %]), ενώ η Rho ne-Poulenc διατήρησε σχεδόν ανέπαφο το μερίδιό της στην αγορά. Ανάλογη εικόνα παρουσιάζουν οι αγορές της Αυστρίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας, των Κάτω Χωρών, της Πορτογαλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου. Σε αυτές και άλλες αγορές ζιζανιοκτόνων αραβασίτου εκπροσωπείται κατά κανόνα και η Monsanto (μερίδιο αγοράς στην εκάστοτε αγορά πάνω από [10-20 %]).

(157) Η αύξηση των μεριδίων αγοράς της Sandoz στις αγορές ζιζανιοκτόνων αραβοσίτου οφείλονται κατά κύριο λόγο στην απόκτηση του τομέα των πυριδικών (Pyridate — ζιζανιοκτόνου ουσίας για τον αραβόσιτο) της Agrolinz, στα τέλη του 1994 στην Αυστρία. Από το 1995 η Sandoz εμπορεύεται τα ζιζανιοκτόνα για τον αραβόσιτο που αρχικά ανήκαν στην Agrolinz, είτε απευθείας (Γερμανία και Βέλγιο) είτε μέσω άλλων ανταγωνιστών. Τα ορισμένες φορές υψηλά μερίδια αγοράς των μερών στις αγορές ζιζανιοκτόνων αραβοσίτου δεν συνεπάγονται αναγκαστικά μεγάλα περιθώρια ελιγμών. Εκτός από την πληθώρα ανταγωνιστών, τα περιθώρια αυτά περιορίζονται και από τους παρακάτω παράγοντες: τη δυνατότητα των ανταγωνιστών να αυξήσουν την παραγωγή τους, τη συχνή

ανανέωση των προϊόντων τους, τη δυνατότητα εισόδου στην αγορά, τον ανταγωνισμό στις τιμές από προϊόντα κοινόχρηστης ονομασίας και την ισχύ των αγοραστών.

Εντομοκτόνα

(158) Με εξαίρεση την *αγορά εντομοκτόνων για φασόλια και μπιζέλεια που προορίζονται για ζωοτροφές στη Γαλλία* τα συνολικά μερίδια των μερών στον τομέα των εντομοκτόνων είναι κάτω από 25 %. Η αγορά εντομοκτόνων για τα φασόλια και τα μπιζέλια που προορίζονται για ζωοτροφές σημειώνει αξιόλογο κύκλο εργασιών μόνον στη Γαλλία, ίσο με 13 εκατομμύρια Ecu περίπου. Τα μερίδια αγοράς παρουσιάζουν επίσης σοβαρές διακυμάνσεις με την πάροδο του χρόνου. Εκτός από τα μέρη, άλλοι ανταγωνιστές στον χώρο αυτόν είναι οι: Zeneca (μερίδιο αγοράς [20-30 %]), American Cyanamid ([10-20 %]), Bayer ([10-20 %]), Agrevo ([κάτω από 10 %] και Rho ne-Poulenc ([κάτω από 5 %]).

Δυναμικό παραγωγής

(159) Τα μυκητοκτόνα, τα ζιζανιοκτόνα και τα εντομοκτόνα παράγονται κατά κύριο λόγο στα ίδια εργοστάσια («multipurpose plants»). Η αξιοποίηση των εγκαταστάσεων παραγωγής ανέρχεται κατά μέσο όρο μεταξύ [...] και [...]. Για τους λόγους αυτούς ([...]) οι ανταγωνιστές είναι σε θέση να αυξήσουν την παραγωγή τους άμεσα και ανά πάσα στιγμή.

2. *Νέα προϊόντα, είσοδος επιχειρήσεων στην αγορά και δυνητικός ανταγωνισμός*

(160) Όπως δείχνουν τα στοιχεία για τη διάρθρωση των αγορών, τα μερίδια αγοράς των παρουσιάζουν μεγάλες διακυμάνσεις μέσα στο χρόνο, πράγμα που οφείλεται κυρίως στην συχνή ανανέωση των προϊόντων. Οι έρευνες της Επιτροπής σε ανταγωνιστές και στις εθνικές υπηρεσίες που είναι αρμόδιες για την έγκριση των υπόψη προϊόντων καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι σε όλες τις αγορές αναφοράς ο ρυθμός ανανέωσης των προϊόντων θα εξακολουθήσει να είναι έντονος.

(161) Τα μέρη αναφέρουν πολλές επιχειρήσεις που πρόσφατα εισήλθαν στις αγορές μυκητοκτόνων, ζιζανιοκτόνων και εντομοκτόνων. Στους νέους ανταγωνιστές περιλαμβάνονται μεγάλες ιαπωνικές επιχειρήσεις όπως η Sumitomo, η Nissan και η ISK (βλέπε IV/M.354 American Cyanamid/Shell, αιτιολογική σκέψη 35). Τα μερίδια αγοράς της Sumitomo και της Nissan επιτεύχθηκαν με την απόκτηση της θυγατρικής της Rho ne-Poulenc, Rhodiagri το 1992. Στην αγορά δεν εισήλθαν νεοσυσταθείσες επιχειρήσεις. Η διαμόρφωση δικού τους δικτύου διανομής δεν είναι απαραίτητη διότι την πτυχή αυτή αναλαμβάνουν οι γεωργικοί συνεταιρισμοί και οι χονδρέμποροι. Το κόστος της προώθησης και διαφήμησης των προϊόντων αναλαμβάνουν κατά κανόνα οι διανομείς, και οι δαπάνες τους αντισταθμίζονται από το περιθώριο κέρδους που τους παρέχεται (15-25 %).

(162) Παραγωγοί προϊόντων κοινόχρηστης ονομασίας όπως η Griffin Corp. (Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής), η Sanachem (Νότια Αφρική), η United Phosphorus (Ινδία) και άλλοι εισήλθαν πρόσφατα στις ευρωπαϊκές αγορές. Τα μερίδια αγοράς τους, όμως, είναι ακόμη μικρά. Το κόστος εισόδου στην αγορά για τους παραγωγούς κοινόχρηστων προϊόντων υπολογίζονται σε 2 εκατομμύρια Ecu περίπου. Σε περίπτωση που, κατά την παραγωγή κοινόχρηστων προϊόντων, προκύψουν υποπροϊόντα τα οποία προκαλούν αμφιβολίες από άποψη τοξικότητας, το κόστος ανέρχεται σε 15 εκατομμύρια Ecu περίπου. Επειδή στην αγορά εμφανίζονται συχνά προϊόνται βελτιωμένης σύνθεσης ή/και με νέες δραστικές ουσίες, οι ανταγωνιστικές πιέσεις που ασκούν τα κοινόχρηστα προϊόντα θεωρούνται σχετικά ασήμαντες από τις επιχειρήσεις του τομέα. Οι παραγωγοί κοινόχρηστων προϊόντων δεν έχουν μπορέσει να επιβληθούν στην αγορά μέχρι σήμερα. Επιδρούν, όμως, «πειθαρχικά» στη διαμόρφωση των τιμών από τους παραγωγούς αυθεντικών προϊόντων ιδίως όταν δεν υπάρχουν (ακόμη) προϊόντα στην αγορά υψηλότερης τεχνολογικής στάθμης από τα κοινόχρηστα προϊόντα.

(163) Από τα στοιχεία σχετικά με τις διακυμάνσεις των μεριδίων αγοράς μέσα στο χρόνο, φαίνεται καθαρά ότι οι παραγωγοί μυκητοκτόνων, ζιζανιοκτόνων και εντομοκτόνων, που μέχρι σήμερα δραστηριοποιούνταν σε συγκεκριμένα κράτη μέλη, έχουν αρχίσει να δίνουν το παρόν και στις αγορές άλλων κρατών μελών. Μεταξύ των επιχειρήσεων αυτών συγκαταλέγονται οι Dow-Elanco, American Cyanamid, Zeneca και άλλες. Κατά την έννοια αυτή, ως δυνητικοί ανταγωνιστές μπορούν να εκληφθούν οι Monsanto, Rohm + Haas και FMC. Αναμένεται η είσοδος στην αγορά ιαπωνικών επιχειρήσεων όπως η Mitsubishi και η Mitsui καθώς και εντατικότερος ανταγωνισμός από παραγωγούς κοινόχρηστων προϊόντων της Ανατολικής Ευρώπης και Νοτιοανατολικής Ασίας.

(164) Για τους ανταγωνιστές που μέχρι σήμερα δραστηριοποιούνταν σε έναν ή δύο τομείς (π.χ. στον τομέα των ζιζανιοκτόνων) η είσοδος στην αγορά άλλου τομέα (π.χ. μυκητοκτόνων) δεν είναι ευκολότερη, κατά την άποψη των επιχειρήσεων που κινούνται στους τομείς αυτούς), από ότι για τους εντελώς νέους ανταγωνιστές. Συνεργασίες εμφανίζονται μεν στη διανομή και το μάρκετινγκ των προϊόντων αλλά λείπουν εντελών στην E & A. Η γνώση ενός τομέα π.χ. των ζιζανιοκτόνων αραβοσίτου, μπορεί ωστόσο να διευκολύνει την είσοδο στην αγορά π.χ. ζιζανιοκτόνων για σιτηρά, από άποψη E & A. Υπ' αυτή την έννοια θεωρείται ότι στην αγορά έχουν εισέλθει η Bayer, η Agrevo και άλλες επιχειρήσεις.

(165) Σε ορισμένες αγορές του τομέα των ζιζανιοκτόνων, μυκητοκτόνων και εντομοκτόνων, η συγκέντρωση δεν οδηγεί μεν σε πρόσθεση των μεριδίων αγοράς, αλλά μία από τις δύο μετέχουσες επιχειρήσεις κατέχει οπωσδήποτε πάνω από το 25 % της αγοράς. Ορισμένες μάλιστα φορές το μερίδιο αγοράς υπερ-

βαίνει το 80 %. Όπως αναφέρεται παραπάνω, συχνά εισέρχονται στην αγορά άλλων κρατών μελών, επιχειρήσεις που μέχρι τότε δραστηριοποιούνταν σε ένα κράτος μέλος μόνον. Επομένως, με τη συγκέντρωση, σε όλες τις αγορές στις οποίες, μέχρι σήμερα, υπήρχε μόνον ένα από τα μέρη, εξαλείφεται ένας δυνητικός ανταγωνιστής. Δυνητικό ανταγωνιστή, όμως, δεν αποτελεί μόνον η Sandoz, αλλά και όλες οι άλλες επιχειρήσεις που δίνουν το παρόν στην συγκεκριμένη αγορά. Στην σουηδική αγορά μυκητοκτόνων για σιτηρά, στην οποία η Ciba κατέχει το [πάτω από 80 %], ανταγωνιστικές επιχειρήσεις είναι οι Agrevo, Zeneca, Rhône-Poulenc, Dow-Elanco και άλλες. Επιπλέον, στις αγορές αυτές ισχύουν τα όσα προαναφέρονται σε σχέση με τις διακυμάνσεις των μεριδίων αγοράς (η Ciba αύξησε το μερίδιό της στη Σουηδία κατά [10-20 %] από το 1993 και μετά), την πληθώρα ισχυρών ανταγωνιστών (στη Σουηδία είναι η BASF και η Bayer και από το 1994 η Du Pont), την είσοδο και έξοδο επιχειρήσεων από την αγορά και την συχνή εμφάνιση νέων προϊόντων.

3. *Ζήτηση*

(166) Για τους εμπόρους και τους γεωργικούς συνεταιρισμούς είναι σημαντικό να διαθέτουν ολοκληρωμένο φάσμα προϊόντων. Οι τελικοί καταναλωτές, κυρίως γεωργοί, συχνά χρησιμοποιούν τα προϊόντα για πολλαπλούς σκοπούς π.χ. για την αντιμετώπιση ενός φάσματος ασθενειών σε διάφορα στάδια της εξέλιξης ενός φυτού. Ο γεωργοί, συνεπώς, προμηθεύονται διάφορα προϊόντα τα οποία στη συνέχεια, συνήθως αναμειγνύουν. Για τον παραγωγό, ωστόσο, δεν είναι απαραίτητο να προσφέρει ένα πλήρες φάσμα προϊόντων (όπως και στην απόφαση IV/M.392 Hoechst/Schering, αιτιολογική σκέψη 32). Η προσφορά μίας ευρείας σειράς προϊόντων, όμως, αποτελεί κατά την άποψη των επιχειρήσεων του τομέα, ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Μεταξύ των προμηθευτών αναπτύσσονται ορισμένες φορές συνεργασίες που αποσκοπούν στην από κοινού προσφορά συμπληρωματικών προϊόντων στην αγορά. Στο πλαίσιο αυτό, ο συνδυασμός προϊόντων ιδίως στον τομέα της φυτοπροστασίας και των σπόρων (βλέπει μέρος Δ), που διακινούνται κατά το μεγαλύτερο μέρος τους μέσα από τα ίδια κυκλώματα, συμφέρει τα μέρη.

(167) Επειδή οι γεωργικοί συνεταιρισμοί καλύπτουν ορισμένες φορές τις ανάγκες ολόκληρων περιοχών σε φυτοφάρμακα, διαθέτουν κάποια ισχύ από πλευράς ζήτησης. Η Ciba και η Sandoz παράγουν συμπληρωματικά προϊόντα σε πολλούς τομείς και ως εκ τούτου, μετά τη συγκέντρωση θα είναι σε θέση να προσφέρουν ένα ολοκληρωμένο φάσμα προϊόντων. Τα μέρη θα έχουν τη δυνατότητα, αν μη τι άλλο να απειλήσουν ότι θα δημιουργήσουν δικό τους δίκτυο διανομής και με τον τρόπο αυτόν να αποφύγουν «πειθαρχικές» πιέσεις οφειλόμενες στην ισχύ των γεωρικών συνεταιρισμών. Σύμφωνα με πληροφορίες της Επιτροπής, μία τέτοια εξέλιξη είναι απολύτως δυνατή αλλά μάλλον απίθανη. Ο εμπορικός κλάδος διαδραματίζει και κάποιο συμβουλευτικό ρόλο και για το λόγο αυτόν πρέπει να χαρακτηρίζεται από αμεροληψία. Ένας παραγωγός δεν θα μπορέσει ποτέ να αναπτύξει παρόμοιες σχέσεις εμπιστοσύνης με το γεωργό. Επιπλέον, η δημιουργία δικού του φορέα διανομής (εξωτερικές σχέσεις, υλικοτεχνική μέριμνα, αποθήκευση και διανομή κ.πλ.) είναι πολύ δαπανηρή και ενέχει μεγάλους οικονομικούς κινδύνους.

(168) Η πίστη στα επώνυμα φυτοπροστατευτικά προϊόντα αποτελεί δευτερεύοντα παράγοντα. Κριτήριο για την επιλογή ενός προϊόντος αποτελεί η αποτελεσματικότητά του στην καταπολέμηση ζιζανίων, εντόμων ή άλλων βλαβερών οργανισμών. Μόλις εμφανισθεί στην αγορά ένα αποτελεσματικότερο προϊόν, οι καταναλωτές στρέφονται αμέσως προς αυτό, όπως άλλωστε δείχνουν οι διακυμάνσεις των μεριδίων αγοράς.

(169) Από την πλευρά της ζήτησης επισημάνθηκε ότι η ύπαρξη πολλών ισχυρών ανταγωνιστών δεν αποτελεί το μόνο στοιχείο που θα εμπόδιζε τη δημιουργία δεσπόζουσας θέσης για την Novartis σε όλες τις επηρεαζόμενες από τη συγκέντρωση αγορές. Σε περίπτωση που αυτή προέβαινε σε σοβαρή αύξηση των τιμών σε ορισμένες αγορές, οι πελάτες θα μπορούσαν να απειλήσουν ότι θα στραφούν στα προϊόντα των ανταγωνιστών της και σε άλλες αγορές ζιζανιοκτόνων, μυκητοκτόνων και εντομοκτόνων. Συνεπώς, το περιθώριο διαμόρφωσης των τιμών που διαθέτουν τα μέρη, δεν επηρεάζεται μόνον από τις συνθήκες ανταγωνισμού που επικρατούν σε κάποια δεδομένη αγορά φυτοπροστατευτικών προϊόντων, αλλά και από τις συνθήκες που επικρατούν σε άλλες αγορές του τομέα.

4. *Έρευνα και ανάπτυξη*

(170) Οι περισσότεροι προμηθευτές φυτοφαρμάκων κινούνται σε όλους τους τομείς προϊόντων φυτοπροστασίας, δηλαδή, μυκητοκτόνα, ζιζανιοκτόνα και εντομοκτόνα και διαθέτουν αντίστοιχα μεγάλο δυναμικό E & A (ένταση E & A: 10 % και άνω). Αντίστοιχα, εμφανίζονται συχνά στην αγορά νέα προϊόντα τα οποία καταργούν τα προηγούμενα. Ωστόσο, το γενονός ότι μία επιχείρηση κατέχει ισχυρή θέση στην αγορά σήμερα δεν εγγυάται την διατήρηση της ισχύος της στο μέλλον (βλέπε IV/M.354 American Cyanamid/Shell, αιτιολογική σκέψη 33).

(171) Ο κύκλος εργασιών της Novartis στις αγορές φυτοπροστατευτικών προϊόντων θα είναι παγκοσμίως διπλάσιος και στην Ευρώπη περίπου μιάμιση φορά μεγαλύτερος από τον κύκλο εργασιών του επόμενου τη τάξη ανταγωνιστή (Agrevo, Du Pont, Monsanto, Zeneca, Bayer, Rho ne-Poulenc, Dow Elanco, American Cyanamid, που πραγματοποιούν εκάστη μεταξύ 1,4 και 1,8 δισεκατομμύρια Ecu στον τομέα της φυτοπροστασίας). Το δυναμικό E & A της Novartis θα είναι αντίστοιχης τάξεως και ο αριθμός των ερευνητικών της επιτυχιών μάλλον μεγάλος. Εξαιτίας των συνεργειών στην E & A, τις οποίες οι Ciba και Sandoz θα επιτύχουν με τη συγκέντρωση, η Novartis θα έχει μικρότερες ερευνητικές δαπάνες σε σχέση με τους ανταγωνιστές

της. Σε περίπτωση που διατηρηθεί η σημερινή ένταση E & A, τα προαναφερθέντα πλεονεκτήματα, λόγω μεγέθους, θα οδηγήσουν σε περαιτέρω ενίσχυση του δυναμικού E & A της Novartis. Οι προμηθευτές φυτοπροστατευτικών προϊόντων, ωστόσο, δεν συμφωνούν μεταξύ τους αν το μεγάλο δυναμικό E & A εγγυάται την επιτυχία των ερευνητικών προγραμμάτων. Συνεπώς, επιτρέπεται μόνον η υπόθεση ότι η Novartis θα διατηρήσει την ηγετική θέση της στον τομέα της φυτοπροστασίας, και ότι ενδέχεται να την επεκτείνει. Επιπλέον, οι έρευνες της Επιτροπής κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι τουλάχιστον οι ανταγωνιστές που αναφέρονται παραπάνω, έχουν την «κρίσιμη μάζα» που απαιτείται για την αποτελεσματική διεξαγωγή E & A.

(172) Κατά την άποψη των ανταγωνιστών, τα μέρη με την συγκέντρωση δραστικών ουσιών σε ορισμένες αγορές (π.χ. μυκητοκτόνα σιτηρών) θα επιτύχουν συνεργασίες και με τον τρόπο αυτόν θα είναι σε θέση να κυκλοφορήσουν στην αγορά νέα και αποτελεσματικά προϊόντα σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Η Επιτροπή πιστεύει ότι κάτι τέτοιο επιτυγχάνεται ήδη μέσω της συνεργασίας στον τομέα της E & A και ιδίως στον τομέα της ανάπτυξης δραστικών ουσιών. Ως εκ τούτου, η επιπλέον ενίσχυση της θέσης των μερών, που προκύπτει από τη συγκέντρωση στον υπόψη τομέα, είναι μάλλον περιορισμένη.

(173) Στο όχι και τόσο απώτερο μέλλον, τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα ενδέχεται να αντικατασταθούν από αντίστοιχα γενετικά διαφοροποιημένους σπόρους. Οι γονιδιακές μεταλλαγές θα αποσκοπούν στην αυτοπροστασία των φυτών από βλαβερούς οργανισμούς και έντομα (βλέπε ανάλυση στο μέρος Δ περί σπόρων). Η ισχυρή θέση της Ciba στον τομέα της φυτοπροστασίας και της Sandoz στον τομέα των σπόρων μπορεί να δημιουργήσει συνέργειες και με τον τρόπο αυτόν να οδηγήσει σε συνολικά ισχυρότερη θέση των μερών στην αγορά. Οι γνώσεις σχετικά με τις μυκητοκτόνες και εντομοκτόνες ιδιότητες ορισμένων μικροοργανισμών και τα γονίδια τα οποία αφορούν τις ιδιότητες αυτές, καθώς και οι βιοτεχνολογικές μέθοδοι εισαγωγής γονιδίων μπορούν να εφαρμοσθούν τόσο στον τομέα των σπόρων όσο και στον τομέα της φυτοπροστασίας. Οστόσο, σύμφωνα με πληροφορίες επιχειρήσεων του τομέα, μέχρι στιγμής δεν έχουν προκύψει ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα από ταυτόχρονες δραστηριότητες στους τομείς των σπόρων και της φυτοπροστασίας.

(174) Όσον αφορά τη χρησιμοποίηση μυκητοκτόνων και εντομοκτόνων υπάρχουν αντίθετα συμφέροντα μεταξύ φυτοπροστασίας και των σπόρων, δεδομένου ότι τα προϊόντα αυτά επιτυγχάνουν τα ίδια αποτελέσματα με διαφορετικούς τρόπους. Στον τομέα των ζιζανιοκτόνων τα προϊόντα είναι συμπληρωματικά και όχι ανταγωνιστικά μεταξύ τους. Η καταπολέμηση ενός ζιζανίου δεν μπορεί να επιτευχθεί με βιοτεχνολογικά μέσα σε αντίθεση με τα μυκητοκτόνα και τα εντομοκτόνα. Τα ζιζανιοκτόνα αποσκοπούν στην εξάλειψη των ζιζανίων που φύονται μεταξύ των καλλιεργούμενων φυτών χωρίς να βλάψουν τις καλλιέργειες. Προκειμένου να καταστραφούν όλα τα ζιζάνια χρησιμοποιούνται προϊόντα ευρέος φάσματος. Για τον λόγο αυτόν, οι επιχειρήσεις του τομέα (πέραν των μερών π.χ. η Monsanto και η Agrevo) καταβάλλουν προσπάθειες να αναπτύξουν βιοτεχνολογικές μεθόδους για να καταστήσουν τα καλλιεργήσιμα φυτά ανθεκτικά στα ζιζανιοκτόνα. Τόσο η Ciba όσο και η Sandoz αναπτύσσουν δραστηριότητες E & A περιορισμένης κλίμακας στο χώρο αυτόν.

(175) Η Ciba και η Sandoz διαθέτουν πληθώρα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στον τομέα της φυτοπροστασίας εκ των οποίων άλλα εκπνέουν πριν και άλλα μετά το 2000. Η προηγηθείσα, όμως, ανάλυση δείχνει ότι τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας στις αγορές αυτές δεν πρόκειται να δημιουργήσουν δεσπόζουσες θέσεις στις αγορές αυτές. Επιπλέον, οι καταναλωτές μπορούν να στραφούν σε κοινόχρηστα προϊόντα για κάποιο παλαιότερο προϊόν που δεν κατοχυρώνεται πλέον από δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, σε περίπτωση που οι προμηθευτές προϊόντων νέας γενεάς επιβάλουν υπέρογκες τιμές.

5. *Συμπέρασμα*

(176) Παρά το γεγονός ότι τα μέρη κατέχουν σε ορισμένες περιπτώσεις πολύ μεγάλα μερίδια αγοράς, ότι ηγούνται εδώ και καιρό σε ορισμένες από τις εν λόγω αγορές και ότι, εξαιτίας της ισχυρής τους θέσης όσον αφορά την E & A μπορεί να εξακολουθήσουν να ηγούνται σε αυτές,

— οι σημαντικές διακυμάνσεις των μεριδίων αγοράς με την πάροδο του χρόνου,

— η πληθώρα ανταγωνιστών σε όλες τις υπόψη αγορές,

— το επίσης σημαντικό δυναμικό E & A των ανταγωνιστών,

— η πληθώρα νέων προϊόντων που εισάγονται και αναμένεται να εισέλθουν μελλοντικά στην αγορά προϊόντων,

— η είσοδος και έξοδος επιχειρήσεων σε όλες τις υπόψη αγορές,

— η «πειθαρχική» επιρροή των κοινόχρηστων προϊόντων (όσον αφορά της τιμές),

— η ισχύς των χονδρεμπόρων και των γεωργικών συνεταιρισμών,

δείχνουν ότι με τη συγκέντρωση δεν δημιουργείται ούτε ενισχύεται δεσπόζουσα θέση, η οποία θα εμπόδιζε τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό στην κοινή αγορά ή σε σημαντικό τμήμα αυτής.

γ) **Ιχνοστοιχεία**

(177) Σύμφωνα με στοιχεία των μερών από τη συγκέντρωση επηρεάζονται οι εξής αγορές στον τομέα των ιχνοστοιχείων:

— ιχνοστοιχεία για φρούτα και καρύδια στην Ισπανία ([30-40 %]· Ciba [30-40 %], Sandoz [κάτω από 10 %]),

— ιχνοστοιχεία για *λαχανικά* στην Ισπανία ([20-30 %]· Ciba [10-20 %], Sandoz [10-20 %]).

(178) Σε αμφότερες τις αγορές τα μέρη θα έχουν ηγετική θέση. Στην αγορά ιχνοστοιχείων για φρούτα και καρύδια θα ακολουθούνται από την Agrevo (μερίδιο αγοράς [κάτω από 10 %], τη Sostra [κάτω από 5 %]), την Rho ne Poulenc ([κάτω από 5 %]) και την Bayer ([κάτω από 5 %]). Στην αγορά ιχνοστοιχείων για λαχανικά ακολουθούνται από την Rhône Poulenc ([κάτω από 10 %]) και την Agrevo ([κάτω από 5 %]). Την υπόλοιπη αγορά ([40-50 %], και [70-80 %] αντίστοιχα) νέμεται πληθώρα άλλων ανταγωνιστών. 50 τοπικές επιχειρήσεις προσφέρουν 76 προϊόντα για την αντιμετώπιση της έλλειψης σιδήρου στα λαχανικά, τα φρούτα και τα καρύδια.

(179) Στις δύο αγορές ιχνοστοιχείων τα μερίδια αγοράς παρουσιάζουν επίσης διακυμάνσεις με την πάροδο του χρόνου (± 4 %), αλλά όχι τόσο έντονες όσο στον τομέα των μυκητοκτόνων, των ζιζανιοκτόνων και των εντομοκτόνων.

(180) Η Ciba κινείται επίσης και στις αγορές ιχνοστοιχείων για φρούτα και λαχανικά στη Γαλλία, την Ελλάδα και την Ιταλία. Σε αυτές ηγείται καθαρά, με μερίδια που κυμαίνονται από [20-30 %] έως [60-70 %]. Στην Ιταλία, την Ciba ανταγωνίζονται οι American Cyanamid ([10-20 %]), Du Pont ([10-20 %]), Zeneca ([κάτω από 10 %], Rhône Poulenc ([κάτω από 10 %]) και Valagro ([κάτων από 5 %]). Η Zeneca και η Du Pont δραστηριοποιούνται μόνον στην Ιταλία και από το 1992 δεν έχουν προσπαθήσει να εισέλθουν σε άλλες αγορές. Στην Ελλάδα εκτός από τη Ciba υπάρχουν οι Hellapharm ([κάτω από 10 %]) και Rhône-Poulenc ([κάτω από 10 %]). Στην Γαλλία υπάρχουν άλλοι ανταγωνιστές (τοπικές επιχειρήσεις), οι οποίες νέμονται το υπόλοιπο [70-80 %] της αγοράς, μεταξύ αυτών η Etablissement de Roure, Bardentane, με μερίδιο που υπερβαίνει το [10-20 %].

(181) Οι συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις δεν διαθέτουν κατοχυρωμένα με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας προϊόντα στον τομέα των ιχνοστοιχείων. Ως εκ τούτου είναι αμφίβολο, κατά πόσο υπάρχει αλληλοεπικάλυψη στις αγορές αυτές. Το ερώτημα αυτό, όμως, μπορεί να παραμείνει ανοικτό διότι στις αγορές αυτές η συγκέντρωση δεν έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης.

(182) Εξαιτίας των σχετικά χαμηλών μεριδίων αγοράς των μερών, της πληθώρας δυνητικά ισχυρών ανταγωνιστών, του μεγάλου αριθμού μικρότερων ανταγωνιστών, των διακυμάνσεων των μεριδίων αγοράς με την πάροδο του χρόνου και της κατάστασης που επικρατεί όσον αφορά τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η συγκέντρωση δεν οδηγεί στη δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης στις αγορές ιχνοστοιχείων.

Γ. ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

1. *Κτηνιατρικά προϊόντα εκτός των μικρών ζώων — Εκτοπαρασιτοκτόνα*

α) **Καθορισμός της αγοράς προϊόντος**

(183) Ο κτηνιατρικός κλάδος διακρίνεται στους εξής τομείς:

— εμβόλια

— προσθετικά ζωοτροφών

— κτηνιατρικά φάρμακα

— υγιεινή.

Οι τομείς αυτοί να διαιρούνται σε επιμέρους υποτομείς προκειμένου να προσδιορισθούν οι σχετικές αγορές προϊόντος. Αυτό δεν είναι απαραίτητο για τους σκοπούς της παρούσας απόφασης για τα εμβόλια και τα προσθετικά ζωοτροφών, διότι τα μέρη δεν δραστηριοποιούνται στους τομείς αυτούς ή διότι δεν υπάρχουν επηρεαζόμενες από τη συγκέντρωση αγορές κατά την έννοια του εντύπου CO.

(184) Ο τομέας *των κτηνιατρικών φαρμάκων* δύναται να αναλυθεί σε αντιμικροβιακά (αντιβιοτικά υπό μορφή ενέσεων, αλοιφών, σταγονών κ.λπ.), παρασιτοκτόνα (προϊόντα για την πρόληψη της προσβολής από παράσιτα) και άλλα προϊόντα. Η κατηγορία των «άλλων προϊόντων» δεν έχει σχέση με την συγκέντρωση.

1. *Αντιμικροβιακά*

(185) Στον τομέα των αντιμικροβιακών η συγκέντρωση αφορά την θεραπεία της δυσεντερίας των χοίρων. Τα μέρη είναι της γνώμης ότι δεν υπάρχει τέτοια αγορά διότι τα φάρμακα δεν χορηγούνται όταν εμφανισθεί η νόσος αλλά προληπτικά διότι πρώτιστος στόχος είναι η αποφυγή των ασθενειών. Σχεδόν όλα τα σκευάσματα για τη δυσεντερία των χοίρων αφορούν διάφορες ενδείξεις και είναι αποτελεσματικά, εκτός από τις ασθένειες του πεπτικού συστήματος, και για ασθένειες του αναπνευστικού συστήματος των χοίρων και των πουλερικών. Η Επιτροπή δεν αμφισβητεί το γεγονός αυτό αλλά θεωρεί ότι από την πλευρά της ζήτησης, π.χ. του χοιροτρόφου, η αγορά των προϊόντων εξαρτάται

από το εάν το προϊόν είναι αποτελεσματικό είτε για την πρόληψη της εν λόγω ασθένειας είτε για την αντιμετώπισή της αφού εμφανισθεί. Συνεπώς δεν πρόκειται να ζητήσει ένα προϊόν για την καταπολέμηση ασθενειών του αναπνευστικού συστήματος. Στο βαθμό που όλα τα προϊόνται είναι αποτελεσματικά τόσο για τη δυσεντερία των χοίρων όσο και για ασθένειες του αναπνευστικού συστήματος των χοίρων, τα εν λόγω προϊόντα ανήκουν τόσο στην αγορά θεραπείας της δυσεντερίας των χοίρων όσο και στην αγορά ασθενειών του αναπνευστικού συστήματος των χοίρων. Δεν υπάρχει, όμως, μία ενιαία αγορά για τις δύο αυτές ενδείξεις. Ο ακριβής προσδιορισμός της αγοράς, ωστόσο, μπορεί να μείνει ανοικτός στην προκειμένη περίπτωση, διότι ακόμη και εάν προσδιορισθεί στενά (αγορά θεραπείας της δυσεντερίας των χοίρων) η συγκέντρωση δεν δημιουργεί ούτε ενισχύει δεσπόζουσα θέση.

2. *Παρασιτοκτόνα*

(186) Τα παρασιτοκτόνα διαιρούνται σε:

— εκτοπαρασιτοκτόνα (μέσα για την καταπολέμηση εξωτερικών παρασίτων π.χ. ψύλλοι και τσιμπούρια) και

— ενδοπαρασιτοκτόνα (μέσα για την καταπολέμηση παρασίτων μέσα στον οργανισμό του ζώου, π.χ. σκουλήκια).

Τόσο τα εκτοπαρασιτοκτόνα όσο και τα ενδοπαρασιτοκτόνα μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε μικρά οικόσιτα ζώα και σε ωφέλιμα ζώα.

(187) Συνεπώς, προκύπτουν οι εξής κατηγορίες προϊόντων:

— εκτοπαρασιτοκτόνα για ωφέλιμα ζώα,

— ενδοπαρασιτοκτόνα για ωφέλιμα ζώα,

— εκτοπαρασιτοκτόνα για μικρά ζώα,

— ενδοπαρασιτοκτόνα για μικρά ζώα.

(188) Οι υποδιαιρέσεις αυτές οφείλονται στο γεγονός ότι τα εκάστοτε προϊόντα διαφέρουν ως προς την δράση, σύνθεση και παρασκευή τους και με αποτέλεσμα για να μπορούν να χορηγηθούν είτε σε ωφέλιμα ζώα είτε σε μικρά ζώα. Επιπλέον, το κοινό που αγοράζει τα εν λόγω προϊόντα διαφέρει: οι γεωργοί αγοράζουν προϊόντα για ωφέλιμα ζώα και τα νοικοκυριά προϊόντα για οικόσιτα ζώα. Εκτός αυτού τα προϊόντα ανάλογα με τη μορφή τους και την δραστική ουσία που περιέχουν ενδείκνυνται μόνον για την καταπολέμηση ενδοοργανικών ή εξωτερικών παρασίτων. Οι τέσσερις κατηγορίες προϊόντων έχουν ως εκ τούτου διαφορετικές ιδιότητες και χρήσεις. Τα μέρη είναι της γνώμης ότι σε κάθε μία από αυτές αντιστοιχεί και μία σχετική αγορά προϊόντος.

(189) Οι αγορές ενδοπαρασιτοκτόνων δεν επηρεάζονται από την συγκέντρωση. Με εξαίρεση την αγορά εκτοπαρασιτοκτόνων για μικρά οικόσιτα ζώα, οι έρευνες της Επιτροπής επιβεβαιώνουν τον προτεινόμενο από τα μέρη προσδιορισμό αγορών. Εξαιτίας του ότι η συγκέντρωση προκαλεί προβλήματα ανταγωνισμού στον τομέα των εκτοπαραστοκτόνων για μικρά οικόσιτα ζώα, η Επιτροπή εκθέτει τα πορίσματα των ερευνών της και την απόφασή της στον εν λόγω τομέα σε χωριστό τμήμα του κεφαλαίου περί κτηνιατρικών προϊόντων (βλέπε αιτιολογική σκέψη 2).

(190) Στα προϊόντα *υγιεινής* ανήκουν εκείνα που χρησιμοποιούνται σε σταύλους και τα απολυμαντικά. Στον τομέα της υγιεινής η συγκέντρωση αφορά μόνον την αγορά προϊόντων που χρησιμοποιούνται σε σταύλους (έλεγχος της μύγας των σταύλων). Η αγορά αυτή περιλαμβάνει προϊόντα για την καταπολέμηση της μύγας των σταύλων.

(191) Η αγορά προϊόντων κατά της μύγας των σταύλων διαφέρει από τον πραναφερθέντα τομέα εκτοπαρασιτοκτόνων για ωφέλιμα ζώα στο βαθμό που καταπολεμούνται διαφορετικά είδη εντόμων. Τα εκτοπαρασιτοκτόνα ενεργούν κατά βλαβερών οργανισμών που ζούν επάνω σε κάποιο ζώο ξενιστή το οποίο κεντούν ή δαγκώνουν για να τραφούν μεταδίδοντας έτσι διάφορες ασθένειες. Αντίθετα οι μύγες των σταύλων κάθονται στα ζώα πολύ λίγο, δεν τα κεντούν ούτε τα δαγκώνουν, αλλά τα αναστατώνουν και συνιστούν πρόβλημα υγιεινής.

(192) Οι ερωτηθέντες ανταγωνιστές των μερών δεν κάνουν πάντοτε διάκριση μεταξύ των εκτοπαρασιτοκτόνων για ωφέλιμα ζώα και του ελέγχου της μύγας των σταύλων, ενώ ορισμένες φορές από τις απαντήσεις τους διαφαίνεται ότι τα προϊόντα που ενεργούν κατά των επιβλαβών εντόμων, δρούν και κατά της μύγας των σταύλων. Ως εκ τούτου, μεταξύ των εκτοπαρασιτοκτόνων για ωφέλιμα ζώα και των προϊόντων που χρησιμοποιούνται σε σταύλους υπάρχει αλληλοεπικάλυψη και συνεπώς δυνατότητα υποκατάστασης σε ορισμένο βαθμό, που πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την αξιολόγηση του ανταγωνισμού.

(193) Για την παραγωγή κτηνιατρικών προϊόντων απαιτούνται διάφορες *δραστικές ουσίες*. Τα μέρη είναι της άποψης ότι οι δραστικές ουσίες είναι ανταλλάξιμες μεταξύ τους. Για παράδειγμα, η τιαμουλίνη (Tiamulin) είναι ανταλλάξιμη με άλλες ουσίες για την παραγωγή κτηνιατρικών αντιβιοτικών, διότι τα προϊόντα υπό το σήμα Tiamutin, της Sandoz που παράγονται με βάση την τιαμουλίνη, χρησιμοποιούνται για ένα ευρύ φάσμα μολυσματικών ασθενειών. Τα μέρη αναφέρουν ολόκληρη σειρά δραστικών ουσιών που είναι ανταλλάξιμες με την τιαμουλίνη.

(194) Στον τομέα της φυτοπροστασίας (βλέπε μέρος Β) η Επιτροπή διαπίστωσε ότι κατά βάση οι δραστικές ουσίες δεν είναι ανταλλάξιμες μεταξύ τους, διότι με την αντικατάσταση μιας ουσίας από κάποια άλλη προκύπτει νέο προϊόν του οποίου η σύνθεση πρέπει να μελετηθεί και η αποτελεσματικότητα να ελεγχθεί πριν γίνει η αίτηση καταχώρησής του. Η

όλη διαδικασία είναι δαπανηρή και, για το λόγο αυτόν, η δυνατότητα υποκατάστασης μεταξύ δραστικών ουσιών δεν είναι δεδομένη. Αυτό ισχύει και για τις αγορές κτηνιατρικών προϊόντων.

β) *Γεωγραφική αγορά*

(195) Τα κτηνιατρικά προϊόντα υπόκεινται σε εθνικές προδιαγραφές έγκρισης. Οι διαφορές τιμών μεταξύ κρατών μελών είναι σημαντικές και δεν υπάρχουν ενδείξεις εξισορρόπησης των τιμών τα τελευταία χρόνια. Πέραν αυτού, ο τρόπος διάθεσης των προϊόντων διαφέρει στα κράτη μέλη. Στο Ηνωμένο Βασίλειο π.χ. η διανομή πραγματοποιείται μέσω χονδρεμπόρων κτηνιατρικών και γεωργικών προϊόντων, ενώ στη Γαλλία το χονδρεμπόριο φαρμάκων αποτελεί ένα ακόμη κύκλωμα διάθεσης των προϊόντων αυτών, μεταξύ άλλων.

(196) Εκτός αυτού, υπάρχουν ενδείξεις ότι οι αγορές μπορούν να αποκτήσουν ευρωπαϊκές διαστάσεις, αν δεν τις έχουν ήδη. Τα προϊόντα ενός παραγωγού δεν διαφέρουν κατά κανόνα από ένα κράτος μέλος σε άλλο. Επιπλέον τα υπόψη προϊόντα παράγονται σε κεντρικές μονάδες παραγωγής και από εκεί πωλούνται σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη, και ορισμένες φορές σε όλον τον κόσμο. Για παράδειγμα, η Ciba παράγει αντίστοιχα προϊόντα στο Ηνωμένο Βασίλειο, στις Η.Π.Α. και την Ελβετία. Επίσης ο κανονισμός (ΕΚ) 2309/93 του Συμβουλίου [8] προβλέπει ενιαία διαδικασία έγκρισης για ολόκληρη την Κοινότητα.

(197) Δραστικές ουσίες αγοράζονται από παραγωγούς κτηνιατρικών προϊόντων (και από παραγωγούς φυτοπροστατευτικών προϊόντων). Πρόκειται συνήθως για μεγάλες επιχειρήσεις οι οποίες παρακολουθούν την αγορά και οι οποίες πραγματοποιούν τις προμήθειες σε ευρωπαϊκό αν όχι σε παγκόσμιο επίπεδο. Ως εκ τούτου πρόκειται για αγορές δραστικών ουσιών τουλάχιστον ευρωπαϊκής έκτασης.

(198) Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία η Επιτροπή είναι της άποψης ότι οι σχετικές αγορές κτηνιατρικών προϊόντων έχουν εθνικό χαρακτήρα ενώ οι αγορές των δραστικών ουσιών πανευρωπαϊκό. Όσον αφορά τα εκτοπαρασιτοκτόνα για ωφέλιμα ζώα, τα προϊόντα για σταύλους και την αγορά θεραπείας της δυσεντερίας των χοίρων, ο προσδιορισμός της γεωγραφικής αγοράς αναφοράς μπορεί να μείνει ανοικτός διότι τόσο κατά τη στενότερη έννοια (εθνική) όσο σε όλες τις επόμενες βαθμίδες η συγκέντρωση δεν δημιουργεί ούτε ενισχύει δεσπόζουσα θέση. Όσον αφορά τα εκτοπαρασιτοκτόνα για μικρά οικόσιτα ζώα, βλέπε σημείο 2.

γ) **Αξιολόγηση από άποψη ανταγωνισμού**

1. *Δραστικές ουσίες*

(199) Οι ανταγωνιστές επεσήμαναν ότι η τιαμουλίνη, που χρησιμοποιείται ιδίως στα προϊόντα για τη δυσεντερία των χοίρων, παράγεται μόνον από τη Sandoz και τη Ciba. Μετά τη συγκέντρωση, ως εκ τούτου, θα δημιουργηθεί μονοπώλιο ως προς αυτήν.

(200) Σε κάθε περίπτωση, οι παραγωγοί δραστικών ουσιών είναι καθετοποιημένες επιχειρήσεις που δεν πωλούν τις δραστικές ουσίες σε τρίτους, αλλά τις κρατούν για την παραγωγή δικών τους κτηνιατρικών, φυτοπροστατευτικών και άλλων προϊόντων του τομέα της υγείας. Στο πλαίσιο αυτό η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η Ciba και η Sandoz παράγουν ουσίες αποκλειστικά για τις δικές τους ανάγκες (βλέπε μέρος Α) και ότι στον τομέα της φυτοπροστασίας, μόνον η Ciba πωλεί δραστικές ουσίες σε τρίτους και αυτό μόνον όταν πρόκειται για Commodities (ουσίες που δεν είναι κατοχυρωμένες με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ή τεχνογνωσίας). Τα μέρη επιβεβαιώνουν ότι ούτε η τιαμουλίνη πωλείται σε τρίτους. Με βάση τα δεδομένα αυτά η συγκέντρωση δεν επιφέρει καμία μεταβολή στις συνθήκες ανταγωνισμού που επικρατούν σήμερα στην αγορά τιαμουλίνης.

2. *Αγορές εκτοπαρασιτοκτόνων για ωφέλιμα ζώα*

(201) Στην κοινοποίησή τους τα μέρη ανέφεραν ότι η αγορά εκτοπαρασιτοκτόνων για ωφέλιμα ζώα επηρεάζεται από την συγκέντρωση. Το συνολικό τους μερίδιο σε αυτήν θα ανέλθει σε [40-50 %] (Ciba [30-40 %], Sandoz [10-20 %]). Αργότερα, τα μέρη διόρθωσαν τα στοιχεία όσον αφορά τα μερίδια της Sandoz, διότι η επιχείρηση αυτή δεν πωλεί πλέον στη βρετανική αγορά εκτοπαρασιτοκτόνων για ωφέλιμα ζώα κανένα σκεύασμα, αλλά μόνον τη δραστική ουσία Propetamphos προς την Grampian η οποία παράγει δικά της σκευάσματα. Συνεπώς η Sandoz δεν συμμετέχει στη βρετανική αγορά τελικών προϊόντων. Επιπλέον δεν παράγει η ίδια τη δραστική αυτή ουσία, αλλά την προμηθεύεται από τη Nippon Kayaku, Japan. [...].

(202) [...]. Ωστόσο είναι βέβαιο ότι η συγκέντρωση έχει ως αποτέλεσμα την εξάλειψη ενός δυνητικού ανταγωνιστή, της Sandoz. Στην αγορά όμως, θα εκπροσωπούνται όπως και πριν οι: Bayer (μερίδιο το 1995 [10-20 %]), με σοβαρή αύξηση μεριδίου σε σχέση με το 1992 (+[5-15 %]), η Grampian με περίπου 30 % (σοβαρή αύξηση σε σχέση με το 1992), η

[8] ΕΕ αριθ. 214 της 24. 8. 1993, σ. 1.

Mallinckrodt με [10-20 %], η Hoechst, η MSD (Merck, Sharp and Dome), η Pfizer και άλλες επιχειρήσεις με μικρότερα μερίδια εκάστη. Οι έρευνες της Επιτροπής απέδειξαν εξάλλου ότι τα στοιχεία των μερών ως προς τα δικά τους μερίδια αγοράς είναι κάπως υψηλότερα από το κανονικό.

(203) Δεδομένου ότι η Sandoz δραστηριοποιείται μόνον στην αγορά δραστικών ουσιών (και μόνον ως διανομέας), [...], ότι το μερίδιο της Ciba ανέρχεται σε [20-30 %] και ότι υπάρχει πληθώρα ισχυρών ανταγωνιστών, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η συγκέντρωση δεν δημιουργεί ούτε ενισχύει δεσπόζουσα θέση στην αγορά αυτή.

3. *Προϊόντα για σταύλους*

(204) Στην κοινοποίησή τους τα μέρη ανέφεραν ότι από τη συγκέντρωση επηρεάζεται η αγορά προϊόντων για σταύλους στη Γαλλία. Το συνολικό μερίδιό τους στην αγορά αυτή θα ανέρχεται σε [30-40 %] (Ciba [20-30 %], Sandoz [κάτω από 10 %]).

(205) Και στην περίπτωση αυτή, η Sandoz διακινεί τα προϊόντα της κατά κύριο λόγο μέσω τρίτων, πράγμα το οποίο τα μέρη δεν έλαβαν υπόψη τους κατά τον υπολογισμό των μεριδίων αγοράς. Σύμφωνα με μία πρώτη εξέταση από την Επιτροπή, τα μερίδια αγοράς σε επτά επηρεαζόμενες από τη συγκέντρωση αγορές (GB, DK, E, F, B, D, I) κυμαίνονται από [30-40 %] (D) έως [90-100 %] (GB).

(206) Αφού κινήθηκε η διαδικασία τα μέρη δήλωσαν ότι στην πράξη δεν είναι δυνατός ο ακριβής υπολογισμός του κύκλου εργασιών για τα προϊόντα που χρησιμοποιούνται σε σταύλους. Ιδιαίτερα η Ciba και η Sandoz ήταν σε θέση να λάβουν υπόψη τους και να αξιολογήσουν μόνον τα προϊόντα εκείνα για τα οποία έχουν οι ίδιες μια εικόνα της κατάστασης που επικρατεί στην αγορά των διαφόρων κρατών. Για το λόγο αυτόν, ορισμένοι τομείς προϊόντων για σταύλους δεν λήφθηκαν επαρκώς υπόψη. Για παράδειγμα, στην αρχική εκτίμηση του κύκλου εργασιών στο Ηνωμένο Βασίλειο έλειπαν τα ψεκάσματα και τα αεροζόλ. Ο πραγματικός όγκος της αγοράς στο Ηνωμένο Βασίλειο, ως εκ τούτου, δεν ανέρχεται σε 0,78 εκατομμύρια Ecu, αλλά σε 4,5 εκατομμύρια Ecu (1994) και το μερίδιο των μερών ήταν, για το λόγο αυτό, μόνον [10-20 %] (1994) και [10-20 %] (1995) σε συνολικό όγκο της αγοράς μεταξύ 3,6 και 4 εκατομμύρια Ecu το 1995. Για παρόμοιους λόγους, υποτιμήθηκε ο όγκος της αγοράς στην Ιταλία, όπου το συνολικό μερίδιο των μερών το 1995 ανήλθε σε [30-40 %] περίπου. Στο Βέλγιο η Sandoz πωλεί από το 1995 η ίδια τα προϊόντα της, πράγμα που είχε προσωρινά ως συνέπεια να χάσει σημαντικό μέρος της αγοράς. Στο Βέλγιο ως εκ τούτου δεν υπάρχει επηρεαζόμενη από τη συγκέντρωση αγορά. Με βάση νεότερα στοιχεία ούτε η γερμανική αγορά επηρεάζεται πλέον από την συγκέντρωση.

(207) Οι ερωτηθέντες από την Επιτροπή ανταγωνιστές εκτίμησαν τον όγκο εργασιών στην εν λόγω αγορά τουλάχιστον στο ίδιο ύψος, αλλά κατά κανόνα σε υψηλότερα επίπεδα από τα μέρη. Και αυτό διότι υπάρχει κάποια αλληλοεπικάλυψη μεταξύ του τομέα εκτοπαρασιτοκτόνων για ωφέλιμα ζώα και ελέγχου της μύγας των σταύλων. Συνεπώς το συμπέρασμα είναι ότι τα μερίδια των μερών έχουν μάλλον υπερεκτιμηθεί.

(208) Συνοπτικά, για το 1995 προκύπτουν οι εξής αγορές για προϊόντα σταύλων:

— Γαλλία ([40-50 %]· Ciba [30-40 %], Sandoz [κάτω από 5 %]),

— Ηνωμένο Βασίλειο: ([10-20 %]· Ciba [10-20 %], Sandoz [κάτω από 10 %],

— Δανία: ([40-50 %]· Ciba [30-40 %], Sandoz [κάτω από 10 %]),

— Ισπανία: ([40-50 %]· Ciba [40-50 %], Sandoz [κάτω από 5 %]),

— Ιταλία: ([40-50 %]· Ciba [30-40 %], Sandoz [κάτω από 10 %]).

α) Διάρθρωση της αγοράς

(209) Στις επηρεαζόμενες από την συγκέντρωση αγορές ελέγχου της μύγας των σταύλων η Ciba κατέχει ιδιαίτερα ισχυρή θέση στην αγορά, με μερίδια ανερχόμενα σε [30-40 %] και άνω. Τα μερίδια που θα μεταβιβάσει η Sandoz στη Novartis, ανέρχονται σε [κάτω από 10 %] και είναι σχετικά μικρά. Επιπλέον, η Sandoz αύξησε το μερίδιό της μόνον στη Δανία ([κάτω από 10 %] σε σχέση με το 1993), ενώ το διατήρησε σε άλλες επηρεαζόμενες αγορές με εξαίρεση τη Γαλλία όπου σημείωσε τεράστιες απώλειες ([λιγότερο από –20 %] σε σχέση με το 1993). Επιπλέον, το μερίδιο της Ciba μειώθηκε τόσο στη Γαλλία [10-20 %], όσο και στη Δανία [κάτω από 10 %]. Στις άλλες επηρεαζόμενες αγορές, η Ciba κατάφερε να αυξήσει το μερίδιό της [κάτω από 10 %].

(210) Στη Γαλλία, άλλοι ανταγωνιστές ήταν η Bayer (μερίδιο αγοράς το 1995 [...]), με μεγάλη ανάπτυξη σε σχέση με το 1993 ([...]), η Mallinckrodt ([...]), με απώλειες σε σχέση με το 1993 ([...]), η Sogeval ([κάτω από 10 %]) και πληθώρα (60-80) άλλων ανταγωνιστών με μικρά μερίδια αγοράς.

(211) Στη Δανία, εκτός από τα μέρη στην αγορά δίνουν το παρόν η Mallinckrodt (είσοδος στην αγορά το

1993, μερίδιο αγοράς 1995 [...]), η Estromat ([10-20 %]), η οποία αύξησε το μερίδιό της σε σχέση με το 1993, η KvK ([κάτω από 5 %]), με απώλειες σε σχέση με το 1993 και πολλοί άλλοι ανταγωνιστές με πολύ μικρά μερίδια αγοράς.

(212) Στην Ιταλία τα μέρη συναντούν ανταγωνισμό από την Bayer (μερίδιο αγοράς 1995 [...]), με απώλειες σε σχέση με το 1993, την Hoechst (μεταξύ [...]), την Copyr (περίπου [...]), και πολλούς άλλους με μικρότερα μερίδια αγοράς. Παρόμοια εικόνα, δηλαδή μερικοί μεγάλοι και πολλοί μικρότεροι ανταγωνιστές καθώς και μεταβαλλόμενα με την πάροδο του χρόνου μερίδια αγοράς, παρουσιάζει η αγορά της Ισπανίας όπου οι μεγαλύτεροι ανταγωνιστές των μερών είναι η Esteve ([30-40 %]) και η Bayer ([...]).

(213) Η κατάσταση αυτή δείχνει ότι μετά τη συγκέντρωση τα μέρη θα κατέχουν ηγετική θέση στις αγορές ορισμένων κρατών μελών και ότι σε κάθε περίπτωση θα έχουν τουλάχιστον ένα και συχνά δύο ισχυρούς ανταγωνιστές και πληθώρα μικρότερων. Τα μεταβαλλόμενα με την πάροδο του χρόνου μερίδια αγοράς αποτελούν επίσης ένδειξη σοβαρού ανταγωνισμού.

β) Νέα προϊόντα, δυνητικός ανταγωνισμός

(214) Παρότι οι αγορές προϊόντων για τον έλεγχο της μύγας των σταύλων παρουσίασαν γενικά περιορισμένη, και ορισμένες μάλιστα φορές αρνητική ανάπτυξη, αναμένεται ότι στο μέλλον θα εξακολουθήσουν να εμφανίζονται νέα προϊόντα στην αγορά. Και αυτό γιατί οι μύγες εθίζονται σε σχετικά σύντομο χρόνο στις διάφορες ουσίες με αποτέλεσμα να δημιουργείται ανάγκη για νέα προϊόντα.

(215) Κατά τις εκτιμήσεις των μερών το κόστος ανάπτυξης νέων προϊόντων για σταύλους ανέρχεται σε 7 εκατομμύρια Ecu. Όταν οι παραγωγοί διαθέτουν δικό τους δίκτυο διανομής δεν υπάρχει σημαντικό κόστος εισαγωγής στο εμπόριο. Όταν δεν διαθέτουν δίκτυο διανομής, διανέμουν τα προϊόντα τους μέσω τρίτων, όπως η Sandoz (μέχρι τα τέλη του 1994 τουλάχιστον, πωλούσε το μεγαλύτερο μέρος των προϊόντων της μέσω τρίτων που εμφανίζονται και ως ανταγωνιστές της).

(216) Για ανταγωνιστές που ήδη δραστηριοποιούνται σε ένα κράτος μέλος, δεν υπάρχουν ιδιαίτερα σοβαρά εμπόδια εισόδου σε κάποια άλλη εθνική αγορά. Αυτό κυρίως επειδή τα προϊόντα ενός παραγωγού δεν διαφοροποιούνται ανάλογα με το κράτος μέλος. Η απαραίτητη καταχώρηση των προϊόντων την ευθύνη των οποίων έχει η αρμόδια για τη φυτοπροστασία αρχή απαιτεί ανάλογα με το κράτος μέλος από 6 μήνες έως 3 έτη. Δυνητικοί ανταγωνιστές υπό την έννοια αυτή εξακολουθούν να παραμένουν τουλάχιστον η Bayer, η Mallinckrodt και η Hoechst. Εάν ληφθούν υπόψη οι αλληλοεπικαλύψεις μεταξύ της αγοράς εκτοπαρασιτοκτόνων για ωφέλιμα ζώα και της αγοράς ελέγχου της μύγας των σταύλων, ως δυνητικοί ανταγωνιστές των μερών εμφανίζονται οι Grampian, Pitman-Moore, American Cyanamid, MSD (Merck, Sharp and Dome), Pfizer και άλλες επιχειρήσεις.

(217) Η είσοδος στην αγορά έχει το μικρότερο κόστος για τους παραγωγούς κοινόχρηστων προϊόντων. Εφόσον οι παραγωγοί των προϊόντων αυτών μπορούν να αποδείξουν ότι η ποιότητα των προϊόντων τους είναι εφάμιλλη των κυκλοφορούντων προϊόντων, μπορούν να αναθέσουν την παραγωγή τους σε άλλες επιχειρήσεις χωρίς να χρειάζεται να δημιουργήσουν δικές τους εγκαταστάσεις ειδικά προς το σκοπό αυτόν. Τα κοινόχρηστα προϊόντα δεν έχουν, όμως, μέχρι στιγμής επιβληθεί στην αγορά. Είσοδος στην αγορά παραγωγών της κατηγορίας αυτής παρατηρείται συνήθως μόνον σε προϊόντα που βασίζονται σε δραστικές ουσίες στις οποίες τα έντομα δεν έχουν αναπτύξει αντιστάσεις και δεν παρουσιάζουν άλλου είδους προβλήματα. Τα μέρη ανέφεραν τις επιχειρήσεις παραγωγής κοινόχρηστων προϊόντων Farnharn, Fermone/Troy Biosciences και Denka οι οποίες πρωτοεμφανίσθηκαν το 1990 στη γαλλική αγορά προϊόντων για τον έλεγχο της μύγας των σταύλων.

γ) Ζήτηση

(218) Τα μέρη πωλούν τα προϊόντα για τον έλεγχο της μύγας των σταύλων απευθείας ή μέσω των θυγατρικών τους ή των τρίτων που έχουν αναλάβει την πώλησή τους (π.χ. Sanofi μέχρι τα τέλη του 1994) προς γεωργικούς συνεταιρισμούς ή χονδρεμπόρους οι οποίοι με τη σειρά τους τα μεταπωλούν μέσω δικών τους εμπόρων ή τρίτων. Η πελατεία των μερών στον τομέα της φυτοπροστασίας είναι σε μεγάλο βαθμό ίδια με την πελατεία της υπόψη αγοράς. Ως εκ τούτου ισχύουν τα όσα αναφέρθηκαν κατά την εξέταση του τομέα της φυτοπροστασίας: σε περίπτωση που τα μέρη επιχειρήσουν να αυξήσουν σημαντικά τις σημερινές τιμές των προϊόντων τους, οι πελάτες όχι μόνον μπορούν να στραφούν σε προϊόντα ανταγωνιστών αλλά να απειλήσουν ότι στο μέλλον θα προμηθεύονται και ζιζανιοκτόνα, εντομοκτόνα και μυκητοκτόνα από τους ανταγωνιστές τους. Ως εκ τούτου τα περιθώρια που έχουν τα μέρη ως προς τη διαμόρφωση των τιμών περιορίζονται αποτελεσματικά.

δ) E & A

(219) Η αξιολόγηση των επιπτώσεων του δυναμικού E & A των μερών στις μελλοντικές συνθήκες ανταγωνισμού μπορεί να γίνει όχι μόνον σε σχέση με τα προϊόντα κατά της μύγας των σταύλων αλλά και σε

ευρύτερο πλαίσιο. Αυτό ιδίως εξαιτίας της αλληλοεπικάλυψης με τον τομέα των εκτοπαρασιτοκτόνων για ωφέλιμα ζώα και διότι υπάρχουν ουσίες προερχόμενες από τον τομέα της φυτοπροστασίας (ιδίως εντομοκτόνα) εξίσου αποτελεσματικές κατά των παρασίτων και της μύγας των σταύλων.

(220) Στον κτηνιατρικό τομέα οι Ciba και Sandoz επενδύουν [...] του συνολικού τους κύκλου εργασιών σε E & A πράγμα που αντιστοιχεί στον μέσο όρο του κλάδου. Όλοι οι σημαντικοί ανταγωνιστές τους ανέπτυξαν νέες δραστικές ουσίες τα τελευταία χρόνια και διεξάγουν E & A. Οι πιο αξιόλογοι στον τομέα αυτόν είναι οι Bayer, Hoechst, Rhône-Mérieux, Pfizer, MSD και η American Cyanamid. Για ορισμένες μάλιστα από αυτές τα εκτοπαρασιτοκτόνα ανήκουν στο βασικό πυρήνα των δραστηριοτήτων τους.

(221) Από τις δραστηριότητες που αναπτύσσονται στους τομείς της υγείας και της φυτοπροστασίας μπορούν να προκύψουν συνέργειες με τον τομέα των κτηνιατρικών προϊόντων. Οι έρευνες στον κτηνιατρικό τομέα βασίζονται σε ουσίες από τον τομέα της φυτοπροστασίας και, σε μικρότερο βαθμό, από το φαρμακευτικό τομέα, που δοκιμάζονται στην αντιμετώπιση ασθενειών των ζώων και την καταπολέμηση εντόμων. Οι ουσίες αυτές, όμως, αντλούνται κατά το μεγαλύτερο μέρος τους από εξωγενείς πηγές (πανεπιστήμα και τρίτες επιχειρήσεις). Επιπλέον, στις περισσότερες περιπτώσεις, συνέργειες επιτυγχάνουν και οι προαναφερόμενοι ανταγωνιστές.

(222) Πλεονεκτήματα απορρέουν για τα μέρη από το μέγεθος των εγκαταστάσεων που διαθέτουν για E & A. Και εδώ, για την επιτυχία των δραστηριοτήτων E & A απαιτείται κάποια «κρίσιμη μάζα» (βλέπε μέρος B) την οποία συγκεντρώνουν τουλάχιστον όλοι οι προαναφερόμενοι ανταγωνιστές των μερών.

ε) Οι αγορές προϊόντων για τον έλεγχο της μύγας των σταύλων συνοπτικά

(223) Παρά το γεγονός ότι τα μέρη επιτυγχάνουν στις αγορές προϊόντων για σταύλους ορισμένες φορές μερίδια που υπερβαίνουν το [40-50 %] με αποτέλεσμα να ηγούνται της αγοράς,

— οι σχετικά μικρές προσθέσεις μεριδίων αγοράς,

— τα κυμαινόμενα με την πάροδο του χρόνου μερίδια αγοράς,

— τα αναμενόμενα νέα προϊόντα,

— η μόνιμη παρουσία τουλάχιστον ενός ισχυρού ανταγωνιστή και πληθώρας μικρότερων ανταγωνιστών,

— η δυνατότητα εισόδου ισχυρών ανταγωνιστών σε εθνικές αγορές στις οποίες δεν εκπροσωπούνται ακόμη,

— η ισχύς των καταναλωτών,

— η παρουσία ισχυρών ανταγωνιστών και στον τομέα E & A,

δείχνουν ότι στις υπόψη αγορές η συγκέντρωση δεν πρόκειται να δημιουργήσει ή να ενισχύσει δεσπόζουσα θέση.

4. *Αγορές προϊόντων για τη δυσεντερία των χοίρων*

(224) Κατά τα λεγόμενα των μερών δεν είναι δυνατόν να δοθούν στοιχεία σχετικά με τον κύκλο εργασιών και τα μερίδια αγοράς που σημειώνονται στις εν λόγω αγορές διότι τα σκευάσματα που χρησιμοποιούνται για την ασθένεια αυτή προσφέρονται και για άλλες ενδείξεις. Ως εκ τούτου δεν είναι δυνατό να διαπιστωθεί αν οι πελάτες χρησιμοποιούν τα προϊόντα που αγοράζουν για τη θεραπεία ή την πρόληψη κάποιας ασθένειας του αναπνευστικού συστήματος ή της δυσεντερίας. Ο κύκλος εργασιών της Sandoz στην Ευρώπη για το Tiamutin για όλες τις ενδείξεις (και κατά των λοιμώξεων στα πουλερικά) ανήλθε το 1995 σε [...] εκατομμύρια Ecu. Τα μέρη υποθέτουν ότι η Sandoz σημειώνει στα διάφορα κράτη μερίδιο [...] σε σχέση με τη δυσεντερία. Συνεπώς, δεν αποκλείουν το ενδεχόμενο να συγκεντρώνουν στην Ελλάδα και την Ιταλία από κοινού μερίδια πάνω από [...], δηλαδή στα κράτη μέλη εκείνα στα οποία η Ciba προσφέρει επίσης ένα προϊόν με βάση την τιαμουλίνη (Dynamutilin). Από τις έρευνες της Επιτροπής δεν προέκυψαν ακριβέστερα στοιχεία αλλά βγαίνει το συμπέρασμα ότι τα μέρη κατέχουν στις αγορές αυτές θέση ανταποκρινόμενη στα προαναφερόμενα μεγέθη.

(225) Προϊόντα για την θεραπεία της δυσεντερίας των χοίρων προσφέρουν και οι Upjohn/Pharmacia, Dow Elanco και ιδίως πολλοί παραγωγοί κοινόχρηστων προϊόντων. Ορισμένα από τα προϊόντα αυτά βασίζονται στην τιαμουλίνη ενώ άλλα σε διαφορετικές συσίες όπως λινκομυκίνη, λινκομυκίνη και σπεκτινομυκίνη, τυλοσίνη και μετρονιδαζόλη. Οι ουσίες αυτές δεν κατοχυρώνονται πλέον με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και για το λόγο αυτόν παράγονται και από εταιρείες κοινόχρηστων προϊόντων.

(226) Η προστασία της τιαμουλίνης, της ουσίας στην οποία βασίζεται το επιτυχές προϊόν των μερών, έχει λήξει από καιρού στην Ευρώπη, με εξαίρεση τη Γαλλία, όπου το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας της Sandoz παρατάθηκε μέχρι το 1997. Ως εκ τούτου οι τρίτοι έχουν τη δυνατότητα (ή πρόκειται να την αποκτήσουν σύντομα) να παράγουν τιαμουλίνη και να παρασκευάζουν αντίστοιχα προϊόντα. Ισάξιας ποι-

ότητας τιαμουλίνη παράγει και εξάγει ήδη η Archemia/Geopharma, Μιλάνο. Επειδή οι αγορές προϊόντων για τη δυσεντερία των χοίρων είναι πολύ μικρές δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η Archemia θα μπορούσε να εξυπηρετεί το σύνολο της αγοράς. Σύμφωνα με τους ανταγωνιστές, εντός 1-3 ετών τιαμουλίνη ικανοποιητικής ποιότητας θα μπορέσουν να παράγουν και άλλοι ανταγωνιστές ή τρίτες επιχειρήσεις. Ως εκ τούτου πρέπει να αναμένεται η είσοδος και άλλων ανταγωνιστών στην αγορά αυτή εφόσον υπάρξουν προοπτικές κερδών.

(227) Λόγω του ότι το προϊόν των μερών μπορεί να χρησιμοποιηθεί πέραν της δυσεντερίας των χοίρων και για τη θεραπεία ασθενειών του αναπνευστικού και πεπτικού συστήματος στους χοίρους και τα πουλερικά, τα μέρη δεν είναι σε θέση να αυξήσουν την τιμή των προϊόντων τους μόνον στην αγορά προϊόντων για τη δυσεντερία των χοίρων. Η αύξηση των τιμών του προϊόντος τους στις αγορές στις οποίες τα μέρη δεν έχουν τόσο ισχυρή θέση (σύμφωνα με δικές τους εκτιμήσεις, όσον αφορά τα βασιζόμενα στην τιαμουλίνη προϊόντα, τα μέρη διαθέτουν από κοινού κάτω από το 15 % της αγοράς) θα σήμαινε κατά πάσα πιθανότητα την απώλεια μεριδίου αγοράς και θα επιδρούσε αρνητικά στα έσοδά τους. Τα περιθώρια των μερών όσον αφορά τη διαμόρφωση των τιμών περιορίζονται εξάλλου από το γεγονός ότι η αύξηση των τιμών θα προκαλέσει κατά πάσα πιθανότητα την είσοδο άλλων ανταγωνιστών στην αγορά.

(228) Για όλους αυτούς τους λόγους (ορισμένους ισχυρούς ανταγωνιστές, των οποίων τα προϊόντα βασίζονται σε διαφορετικές ουσίες από την τιαμουλίνη, πληθώρα παραγωγών κοινόχρηστων προϊόντων, μικρά περιθώρια διαμόρφωσης των τιμών, πιθανότητα εισόδου άλλων ανταγωνιστών στην αγορά σε περίπτωση που τα μέρη αυξήσουν τις τιμές τους) η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι στις αγορές προϊόντων κατά της δυσεντερίας των χοίρων —στο βαθμό που η αγορά προϊόντος μπορεί όντως να προσδιορισθεί τόσο στενά— η συγκέντρωση δεν πρόκειται να δημιουργήσει ή να ενισχύσει δεσπόζουσα θέση.

2. ***Εκτοπαρασιτοκτόνα μικρών οικόσιτων ζώων***

α) **Προσδιορισμός της αγοράς προϊόντος**

(229) Με βάση τα σχόλια των ανταγωνιστών και τη γνώμη της ίδιας της Επιτροπής ως προς με τον τρόπο δράσης των εκτοπαρασιτοκτόνων μικρών οικόσιτων ζώων (EMZ), η Επιτροπή είναι της άποψης ότι θα ήταν υπερβολικά απλό να θεωρηθεί η αγορά αυτή ως ομοιογενής αγορά προϊόντος. Συγκεκριμένα η θεώρηση αυτή θα είχε ως αποτέλεσμα την υποτίμηση της πραγματικής θέσης των μερών στην αγορά.

1. *Επιμέρους τμήματα της αγοράς EMZ*

(230) Η αγορά αυτή περιλαμβάνει διάφορα τμήματα. Ο καταμερισμός της μπορεί να γίνει με δύο τρόπους:

i) σύμφωνα με το πού χρησιμοποιείται το προϊόν, δηλαδή:

— απευθείας στο ζώο ή

— στους χώρους όπου κινείται το ζώο·

ii) σύμφωνα με το είδος του προϊόντος, δηλαδή:

— ακμαιοκτόνα, τα οποία καταστρέφουν ανεπτυγμένα παράσιτα και συχνά τις κάμπιες και

— ρυθμιστές που εμποδίζουν την ανάπτυξη των εντόμων (ο όρος που έχει καθιερωθεί στον κλάδο και που χρησιμοποιείται στο παρόν έγγραφο είναι «insect growth regulators» ή IGR), τα οποία στειρώνουν τα έντομα ανακόπτοντας έτσι τον πολλαπλασιασμό τους.

(231) Μεταξύ των δύο τρόπων ταξινόμησης υπάρχει κάποια σχέση. Πολλά από τα ακμαιοκτόνα χρησιμοποιούνται συνήθως απευθείας στα ζώα π.χ. υπό μορφή κολλάρων, σκόνη, σαμπουάν ή βάζοντας μία μικρή ποσότητα του προϊόντος ανάμεσα στις ωμοπλάτες του ζώου. Αντίθετα, πολλά από τα IGR χρησιμοποιούνται στο περιβάλλον του ζώου, διότι ο κύκλος αναπαραγωγής των εντόμων μπορεί να διακοπεί αποτελεσματικά μόνον όταν το πρόβλημα των ψύλλων αντιμετωπίζεται και στους χώρους που κινείται το ζώο. Δεν χρησιμοποιούνται όλα τα ακμαιοκτόνα απευθείας στα ζώα ούτε όλα τα IGR μόνον στους διάφορους χώρους. Η αγορά εξελίσσεται προς νέα προϊόντα καινοτομίας πράγμα που σημαίνει ότι ο διαχωρισμός αυτός παύει να ισχύει. Παράδειγμα καινοτομίας αποτελεί το νέο προϊόν «Program» της Ciba, ένα IGR το οποίο χορηγείται στο ζώο υπό μορφή δισκίου.

(232) Οι έρευνες της Επιτροπής δείχνουν ότι τα ακμαιοκτόνα και τα εντομοκτόνα δεν αποτελούν τέλεια υποκατάστατα μεταξύ τους. Είναι βέβαιο ότι ένα IGR δεν έχει καμία επίδραση σε ανεπτυγμένα παράσιτα. Όσον αφορά τη χρησιμοποίηση ακμαιοκτόνων ως IGR οι νεκροί ψύλλοι ασφαλώς δεν γεννούν αυγά. Η παρατήρηση αυτή, ωστόσο, αποτελεί τον πυρήνα του προβλήματος. Οι μέθοδοι αντιμετώπισης του προβλήματος διαφέρουν ως προς την αντίληψη. Τα ακμαιοκτόνα είναι αποτελεσματικά βραχυπρόθεσμα, αλλά μακροπρόθεσμα είναι απαραίτητη η χρησιμοποίηση IGR. Η επανειλημμένη χρησιμοποίηση ακμαιοκτόνων δεν καταπολεμά το κακό στη ρίζα του, δηλαδή την αναπαραγωγή των εντόμων. Για το λόγο αυτόν τα ακμαιοκτόνα και τα IGR θα πρέπει να θεωρούνται ως συμπληρωματικά προϊόντα.

(233) Από τους ερωτηθέντες ανταγωνιστές (Bayer, Hoechst, Mallinckrodt, Pfizer, Rhône-Mérieux,

Sanofi και Virbac) πάνω από τους μισούς (4/7) θεωρούν ότι τα ακμαιοκτόνα και τα IGR δεν αλληλοϋποκαθίστανται. Από τους υπόλοιπους τρεις, οι δύο θεωρούν ότι τα IGR και τα ακμαιοκτόνα αλληλοσυμπληρώνονται κατά την έννοια της εύκολης και αποτελεσματικής λύσης. Ορισμένοι σκοπεύουν να αναπτύξουν ένα IGR που να χρησιμοποιείται απευθείας στο ζώο κάτι που είναι απαραίτητο για ένα πλήρες φάσμα προϊόντων.

2. *Προϊόντα συνδυασμών*

(234) Οι ανταγωνιστές επεσήμαναν και την ανάπτυξη συνδυασμένων προϊόντων (π.χ. προϊόντα που συνδυάζουν ακμαιοκτόνα και IGR). Τα προϊόντα αυτά συνδυάζουν τα προτερήματα του ακμαιοκτόνου, δηλαδή τη βραχυπρόθεσμη λύση, που καταπολεμά αποτελεσματικά τους νεοεμφανιζόμενους πληθυσμούς ψύλλων και τα προτερήματα του IGR, τη μακροπρόθεσμη λύση, που διακόπτει τον κύκλο της αναπαραγωγής. Τα συνδυασμένα προϊόντα αποκτούν μεγαλύτερη σημασία ακόμη και αν σήμερα καταλαμβάνουν μόνον ένα μικρό μέρος της αγοράς.

(235) Κατά τα λεγόμενα των μερών τα συνδυασμένα προϊόντα που πωλούνται σήμερα στην Ευρώπη είναι ψεκάσματα ή αεροζόλ. Όλα αφορούν το περιβάλλον και κανένα δεν χρησιμοποιείται απευθείας στα ζώα.

(236) Η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι η συνύπαρξη ενός ακμαιοκτόνου και ενός IGR στο ίδιο προϊόν δεν αποτελεί ένδειξη δυνατότητας υποκατάστασης μεταξύ των δύο αυτών ειδών προϊόντων. Αντίθετα αποδεικνύει ότι πρόκειται για δύο πτυχές του ίδιου προβλήματος και υπογραμμίζει το συμπληρωματικό τους χαρακτήρα.

3. *Σύγκριση τιμών*

(237) Τα μέρη έδωσαν επίσης στοιχεία σχετικά με τις τιμές των ακμαιοκτόνων στο Ηνωμένο Βασίλειο, στην Ιρλανδία και τις Κάτω Χώρες [9]. Η σύγκριση τιμών βασίζεται στο κόστος χρησιμοποίησης των προϊόντων αυτών στα ζώα. Τα αποτελέσματα [10] έχουν ως εξής:

Ηνωμένο Βασίλειο

	Προϊόν	Παραγωγός	Δείκτης τιμών
Ακμαιοκτόνα	Tiguvon	Bayer	100
	Frontline	Rhône-Mérieux	98
IGR	Program	Ciba	128

Ιρλανδία

	Προϊόν	Παραγωγός	Δείκτης τιμών
Ακμαιοκτόνα	Tiguvon	Bayer	100
	Frontline	Rhône-Mérieux	72
IGR	Program	Ciba	136

Κάτω Χώρες

	Προϊόν	Παραγωγός	Δείκτης τιμών
Ακμαιοκτόνα	Tiguvon	Bayer	100
IGR	Program	Ciba	133

[9] Αυτές είναι οι αγορές αναφοράς κατά την άποψη των μερών (συνολική αγορά των ΕΜΖ).

[10] Η Επιτροπή γνωρίζει ότι τα στοιχεία των μερών αφορούν επίσης και ένα ακμαιοκτόνο της Mallinckrodt το οποίο πωλείται στις Κάτω Χώρες, το Pulvex, με δείκτη 262. Μπορεί να πρόκειται για ένα εξειδικευμένο προϊόν ή ο υψηλός δείκτης να εκφράζει τη γενικότερη θέση της Mallnickrodt στην αγορά.

(238) Η σύγκριση τιμών δείχνει ότι το IGR, Program, είναι πολύ ακριβότερο σε σχέση με δύο από τα σημαντικότερα ακμαιοκτόνα, τα Tiguvon και Frontline. Παρότι το γεγονός αυτό δεν οδηγεί με βεβαιότητα σε κανένα συμπέρασμα ιδίως αν ληφθεί υπόψη η παρατήρηση σχετικά με το Pulvex (βλέπε υποσημείωση 10), αποτελεί ωστόσο ένδειξη ενός ανεπαίσθητου ανταγωνισμού μεταξύ του Program και των ακμαιοκτόνων, Tiguvon και Frontline.

4. *Τρόποι διάθεσης*

(239) Η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι δεν υπάρχει καμία διαφορά μεταξύ των EMZ τα οποία διατίθενται μέσω των κτηνιάτρων και εκείνων που διατίθενται μέσω του λιανικού εμπορίου [δηλαδή προϊόντα over the counter (OTC), τα οποία πωλούνται σε καταστήματα οικόσιτων ζώων («pet shops») και σε μικρά και μεγάλα καταστήματα λιανικής πώλησης] η οποία να δικαιολογεί περαιτέρω ανάλυση των αγορών. Νεότερα και ακριβότερα προϊόντα κυκλοφορούν τακτικά μέσω των κτηνιάτρων αλλά καταλήγουν εντός 3 έως 5 ετών στο λιανικό κύκλωμα υπό την προϋπόθεση ότι δεν θα παρουσιάσουν προβλήματα. Επίσης οι καταναλωτές έχουν πρόβαση σε αμφότερα τα κυκλώματα διάθεσης των προϊόντων αυτών στα οποία μάλιστα τις περισσότερες φορές κυκλοφορούν ισοδύναμα προϊόντα.

5. *Συμπεράσματα ως προς τον προσδιορισμό της αγοράς προϊόντος*

(240) Η κατάσταση αυτή οδηγεί στα εξής συμπεράσματα:

— ο σαφής και αδιαμφισβήτητος προσδιορισμός της αγοράς προϊόντος δεν είναι δυνατός, προκύπτουν ωστόσο τα εξής:

— ένα IGR δεν είναι, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα, κατάλληλο υποκατάστατο ενός ακμαιοκτόνου (κατά την έναρξη της αντιμετώπισης του προβλήματος εκτός από το Program πρέπει να χρησιμοποιηθεί και ένα ακμαιοκτόνο),

— υπό κλινικές συνθήκες τόσο τα IGR όσο και τα ακμαιοκτόνα μπορούν να διακόψουν τον κύκλο αναπαραγωγής. Στην πράξη όμως έχει αποδειχθεί ότι αμφότερες οι πτυχές του προβλήματος (βραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη) πρέπει να ληφθούν υπόψη,

— η πλειοψηφία των ανταγωνιστών είναι της γνώμης ότι τα IGR και τα ακμαιοκτόνα δεν αλληλοϋποκαθίστανται,

— οι άλλοι ανταγωνιστές είτε αναγνωρίζουν τη συμπληρωματικότητα μεταξύ IGR και ακμαιοκτόνων είτε επιθυμούν να έχουν ένα IGR ώστε να προσφέρουν πλήρες φάσμα προϊόντων,

— η ύπαρξη συνδυασμένων προϊόντων αποδεικνύει την συμπληρωματικότητα μεταξύ IGR και ακμαιοκτόνων,

— η αγορά εξελίσσεται προς την κατεύθυνση των προϊόντων προηγμένης τεχνολογίας.

Για τους λόγους αυτούς έχει σημασία για τους ανταγωνιστές να είναι σε θέση να παράγουν ένα IGR, πράγμα, όμως, το οποίο απαιτεί πρόσβαση σε κάποια δραστική ουσία που μπορεί να εξυπηρετήσει την ανάπτυξη ενός τέτοιου προϊόντος.

(241) Η ανάλυση των συνθηκών ανταγωνισμού πραγματοποιείται στο πλαίσιο της συνολικής αγοράς EMZ, όπου εξαιτίας της αποφασιστικής σημασίας που θα έχουν στο μέλλον τα IGR πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη θέση που κατέχουν τα μέρη.

β) *Γεωγραφική αγορά*

(242) Τα μέρη είναι της άποψης ότι υπάρχει σαφώς μια τάση δημιουργίας πανευρωπαϊκών αγορών. Στο πλαίσιο αυτό επισημαίνονται τα μέτρα εναρμόνισης στο εσωτερικό της Ένωσης, και ιδίως η εισαγωγή ενιαίων διαδικασιών έγκρισης, και η σύσταση της European Medical Evaluation Agency. Επιπλέον, τα προϊόντα παράγονται σε κεντρικές μονάδες παραγωγής και από εκεί διατίθενται σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Επίσης, οι διαφορές τιμών μεταξύ των κρατών μελών πρόκειται να μειωθούν προοδευτικά.

(243) Η Επιτροπή δεν αγνοεί την τάση προς ενοποίηση των αγορών αλλά πιστεύει ότι οι συνθήκες ανταγωνισμού δεν είναι ακόμη αρκετά ομοιογενείς ώστε να θεωρηθεί δεδομένη η ύπαρξη αγοράς κοινοτικών διαστάσεων. Ως εκ τούτου, εξακολουθούν να υπάρχουν εθνικές διαδικασίες έγκρισης που διαφέρουν μεταξύ τους, τα μερίδια των ανταγωνιστών στα διάφορα κράτη μέλη διαφέρουν σημαντικά ενώ υπάρχουν διαφορές και ως προς τον τρόπο διάθεσης των προϊόντων. Για παράδειγμα, η Sandoz πωλεί τα προϊόντα της σε διάφορα κράτη μέλη μέσω διαφόρων ανταγωνιστών της [...].

(244) Η ανομοιογένεια των προϊόντων δυσχεραίνει τη σύγκριση τιμών μεταξύ των κρατών μελών. Ωστόσο, οι διαφορές τιμών μεταξύ 25 και 50 % σε ορισμένα από τα ηγετικά προϊόντα EMZ μπορούν να εκληφθούν ως ένδειξη για τα όρια των εθνικών αγορών.

(245) Σε κάθε περίπτωση ορισμένοι από τους σπουδαιότερους ανταγωνιστές εμφανίζονται σε περισσότερα κράτη μέλη. Ορισμένες φορές η εκμετάλλευση της

ίδιας δραστικής ουσίας εκχωρείται σε διάφορες εταιρείες στα κράτη μέλη. Η αξιολόγηση των συνθηκών ανταγωνισμού πρέπει να λάβει υπόψη της την ευρύτερη αυτή διάσταση. Όντως, στις περιπτώσεις που υπάρχουν σοβαρές επιφυλάξεις (δραστικές ουσίες IGR), η θέση που κατέχουν τα μέρη σε εθνικό επίπεδο έχει μικρότερη σημασία και ως εκ τούτου πρέπει να δοθεί προσοχή στην ευρωπαϊκή ή ακόμη και στη διεθνή διάσταση των αγορών.

γ) **Αξιολόγηση του ανταγωνισμού**

1. *Διάρθρωση της αγοράς*

(246) Στην αγορά EMZ υπάρχουν ορισμένοι μεγάλοι ανταγωνιστές και πληθώρα μικρότερων ανταγωνιστών. Πολλοί από τους μικρότερους ανταγωνιστές πωλούν σχετικά απλά και ορισμένες φορές λιγότερο αποτελεσματικά προϊόντα, συχνά μέσω του λιανικού κυκλώματος OTC (over the counter).

(247) Τα μέρη δεν μπόρεσαν να παράσχουν στοιχεία σχετικά με τα μερίδια αγοράς τους στους τομείς των IGR και των ακμαιοκτόνων, ιδίως ανά κράτος μέλος. Επεσήμαναν ότι η συγκέντρωση αξιόπιστων στοιχείων είναι πολύ δύσκολη. Όντως, τα στοιχεία σχετικά με τα μερίδια αγοράς που είχαν υποβάλει αρχικά τα μέρη έπρεπε να διορθωθούν διότι δεν περιλάμβαναν τα προϊόντα τα οποία η Sandoz πωλεί μέσω τρίτων (π.χ. Sanofi). Η Επιτροπή αναγκάσθηκε ως εκ τούτου να τηρήσει την πραγματιστική προσέγγιση όσον αφορά την ανάλυση της σημασίας της μελλοντικής θέσης των μερών στην αγορά.

(248) Τα τελευταία στοιχεία που τα μέρη υπέβαλαν στην Επιτροπή —η οποία και τα εξέτασε —σχετικά με τα μερίδια αγοράς δεν κάνουν διάκριση μεταξύ των IGR και των ακμαιοκτόνων. Σε εθνικό επίπεδο υπάρχουν τρεις επηρεαζόμενες από τη συγκέντρωση αγορές: η Μεγάλη Βρετανία, η Ιρλανδία και οι Κάτω Χώρες.

ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ

(Μέγεθος της αγοράς σύμφωνα με τα στοιχεία των μερών)

Μεγάλη Βρετανία

	Μέγεθος (1)	Ciba	Sandoz	Σύνολο	Bayer	Rhône-Mérieux	Mallinckrodt
1993	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]		[...]
1994	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	
1995	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

(1) Μέγεθος της αγοράς σε εκατομμύρια Ecu.

Κάτω Χώρες

	Μέγεθος (1)	Ciba	Sandoz	Σύνολο	Bayer	Rhône-Mérieux	Virbac
1993	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]		[...]
1994	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]		[...]
1995	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]		[...]

(1) Μέγεθος της αγοράς σε εκατομμύρια Ecu.

Ιρλανδία

	Μέγεθος (1)	Ciba	Sandoz	Σύνολο	Bayer	Rhône-Mérieux	Mallinckrodt
1993	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]		[...]
1994	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]		[...]
1995	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	

(1) Μέγεθος της αγοράς σε εκατομμύρια Ecu.

(249) Με τη συγκέντρωση η Novartis αποκτά ηγετική θέση σε όλες τις σχετικές αγορές, και ιδιαίτερα ισχυρή θέση στη Μεγάλη Βρετανία. Σημαντικότεροι ανταγωνιστές της είναι η Bayer και η Rhône-Mérieux. Η μεγάλη ανάπτυξη της αγοράς EMZ και στα τρία κράτη μέλη φαίνεται από τον διπλασιασμό του κύκλου εργασιών τα τελευταία 2 έως 3 έτη.

(250) Επειδή η Μεγάλη Βρετανία αποτελεί με απόσταση τη μεγαλύτερη αγορά, η Επιτροπή προτίθεται να δώσει ιδιαίτερο βάρος σε αυτήν. Από τα προαναφερθέντα στοιχεία σχετικά με τα μερίδια αγοράς, συνάγεται το συμπέρασμα ότι η θέση των μερών στα άλλα κράτη μέλη είναι ακόμη πιο ισχυρή. Η κατάσταση στη Μεγάλη Βρετανία όμως μπορεί να ληφθεί ως δείκτης για την κατάσταση που επικρατεί σε επίπεδο Κοινότητας.

(251) Η θέση των μερών στη βρετανική αγορά είναι γενικά ισχυρή. Από τα στοιχεία των μερών προκύπτουν τα εξής μερίδια αγοράς για τους ανταγωνιστές τους το 1995: Bayer [10-20 %], Rhône-Mérieux [κάτω από 10 %], Mallinckrodt [κάτω από 5 %]. Τα στοιχεία δείχνουν ότι τα μέρη συγκεντρώνουν από κοινού σε όλον τον τομέα τετραπλάσιο μερίδιο αγοράς από εκείνο των δύο επόμενων ανταγωνιστών τους και περίπου εικοσαπλάσιο του τρίτου κατά σειρά ανταγωνιστή τους. Οι άλλοι ανταγωνιστές στη Μεγάλη Βρετανία έχουν πολύ μικρά μερίδια αγοράς και πωλούν —σύμφωνα με τα στοιχεία της Επιτροπής— σχετικά απλά και μη εξελιγμένα προϊόντα.

(252) Η εικόνα αυτή επιβεβαιώνεται σε μεγάλο βαθμό από τα (εμπιστευτικά) στοιχεία που εκδίδει το British Veterinary Institute (BVI). Σε αυτά περιλαμβάνεται μόνον το κύκλωμα των κτηνιάτρων. Είναι σχεδόν αδύνατο να υπολογισθεί το μέγεθος της λιανικής αγοράς OTC. Από τις έρευνες της Επιτροπής απορρέει ότι δεν υπάρχει κανένας αξιόλογος ανταγωνιστής στη λιανική αγορά OTC, που να μην εμφανίζεται στον κατάλογο του BVI. Η Επιτροπή εκτιμά ότι τα στοιχεία του BVI καλύπτουν πάνω από το 70 % του συνόλου της βρετανικής αγοράς.

(253) Τα στοιχεία του BVI για την αγορά (4ο τρίμηνο του 1995) έχουν ως εξής:

Ciba	[30–40 %]
Sandoz (Sanofi)	[10–20 %]
Σύνολο	[50–60 %]
Bayer	[10–20 %]
Rhône-Mérieux	[10–20 %]
Virbac	[10–20 %]
Mallinckrodt	[κάτω από 5 %]
Pfizer	[κάτω από 5 %]
Hoechst	[κάτω από 5 %]

Σύμφωνα με τα στοιχεία του BVI οι Ciba-Sandoz θα καταλάβουν ηγετική θέση με μερίδιο αγοράς πάνω από 50 %.

(254) Κατά την άποψη της Επιτροπής τόσο η Sanofi όσο και η Pfizer δεν μπορούν να θεωρηθούν ως ανεξάρτητοι ανταγωνιστές. Τα προϊόντα που αυτές πωλούν υπό την επωνυμία τους παράγονται από τη Sandoz. Οι Pfizer και Sanofi απλώς παρέχουν το σήμα τους και αναλαμβάνουν τη διαφήμιση και τη διανομή.

(255) Ενόψει των νέων δυνατοτήτων μάρκετινγκ και διανομής που θα αποκτήσει η Sandoz χάρη στη συγκέντρωση με την Ciba, δεν θα υπάρχει ιδιαίτερο κίνητρο για τη συνέχιση των συμφωνιών αυτών μετά τη λήξη τους. Η Sandoz έχει ήδη καταγγείλει μία συμφωνία διανομής με τη Sanofi για προϊόντα καταπολέμησης της μύγας των σταύλων. Η Επιτροπή έχει επίσης υπόψη της ότι τον Ιούνιο του 1996 η Sandoz κατήγγειλε μία ακόμη τέτοια συμφωνία που έχει συνάψει με κάποιον άλλο ανταγωνιστή της.

(256) Η Virbac πωλεί προϊόντα τα οποία περιλαμβάνουν δύο ακόμη δραστικές ουσίες IGR εκτός από το Methoprene της Sandoz. Η πρώτη καλείται Pyriproxifene την οποία προμηθεύει η Sumitomo και η άλλη Fenoxyarb την οποία παράγει και προμηθεύει η Ciba. Επιπλέον, η Virbac διατηρεί σχέσεις εξάρτησης και για άλλες δραστικές ουσίες όπως για την ακμαιοκτόνο δραστική ουσία Diazine της Ciba. Ακόμη, η Virbac θα είναι πολύ μικρή σε σχέση με τη Novartis με ασυγκρίτως πενιχρότερα οικονομικά μέσα.

(257) Ο μεγαλύτερος ανταγωνιστής είναι η Bayer. Ακόμη και αυτή όμως προμηθεύεται δραστικές ουσίες από τη Novartis. Συγκεκριμένα, προμηθεύεται Methoprene της Sandoz για το προϊόν της, Bolfo Plus [...]. Μέχρι στιγμής υπάρχει ουσιαστικός συμβατικός σύνδεσμος μεταξύ των μερών και του μεγαλύτερου ανταγωνιστή τους. Η ισχύς της θέσης τους στην αγορά και η συμβατική σχέση μεταξύ Novartis και Bayer στον τομέα των IGR, στον οποίο η Novartis θα κατέχει ιδιαίτερη ισχύ, θέτει υπό αμφισβήτηση τη δυνατότητα της Bayer να ανταγωνιστεί τη Novartis.

2. *Τομέας των IGR*

(258) Η συγκέντρωση επακριβών στοιχείων ως προς τα μερίδια αγοράς στους τομείς των IGR και των ακμαιοκτόνων αποδείχθηκε ιδιαίτερα δύσκολη. Τα μόνα στοιχεία που τα μέρη μπόρεσαν να παράσχουν ως προς τη θέση τους στην αγορά IGR και ακμαιοκτόνων αφορούν την ευρωπαϊκή αγορά:

ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΟ 1995

(Ακμαιοκτόνα/IGR — στοιχεία προερχόμενα από τα μέρη)

	Μερίδιο αγοράς	Σχόλιο των μερών
IGR	+/- 100 %	Το Program της Ciba αποτελεί στην πράξη το μόνο προϊόν Η Sandoz δεν δραστηριοποιείται στον τομέα αυτόν
IGR/A (1)	> [...]	Το μερίδιο της Sandoz είναι μεγαλύτερο από [...] Η Ciba δεν δραστηριοποιείται στον τομέα αυτόν
Ακμαιοκτόνα	< 15 %	Τα μερίδια αγοράς είναι μάλλον μικρότερα από [...], αλλά συνιστούν το μεγαλύτερο τμήμα της αγοράς

(1) Τα IGR/A αποτελούν προϊόντα που συνδυάζουν δραστικές ουσίες ακμαιοκτόνων και IGR.

(259) Τα μέρη ισχυρίζονται ότι τα καθαρά προϊόντα IGR και τα συνδυασμένα προϊόντα πρέπει να θεωρούνται χωριστά τμήματα της αγοράς. Συνεπώς, δεν προκύπτει επηρεαζόμενη από τη συγκέντρωση αγορά διότι μόνον ένα από τα δύο μέρη δραστηριοποιείται στο εκάστοτε τμήμα. Η Επιτροπή δεν συμφωνεί με την άποψη αυτή. Λόγω του ότι τα ίδια τα μέρη ισχυρίζονται ότι τα ακμαιοκτόντα και τα IGR αλληλοϋποκαθίστανται, θα πρέπει σύμφωνα με το ίδιο σκεπτικό να είναι δυνατή η υποκατάσταση μεταξύ IGR και συνδυασμένων προϊόντων.

(260) Η Επιτροπή έλαβε από έναν ανταγωνιστή τις εξής εκτιμήσεις σχετικά με τα μερίδια αγοράς των μερών στον τομέα IGR για ορισμένα κράτη μέλη:

ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ ΤΟ 1995 ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ IGR

(στοιχεία ανταγωνιστικής επιχείρησης)

Κράτος μέλος	Μέγεθος της αγοράς (σε εκατομμύρια ECU)	Ciba συν Sandoz
Μεγάλη Βρετανία	10,7	[70- 80 %]
Γερμανία	4,8	[70- 80 %]
Γαλλία	3,9	[90–100 %]
Κάτω Χώρες	1,2	[90–100 %]

Παρότι τα μερίδια αγοράς στον τομέα των IGR δεν μπορούν να προσδιορισθούν με βεβαιότητα, υπάρχουν λόγοι για τους οποίους τα μερίδια των μερών σε ευρωπαϊκή βάση πρέπει να βρίσκονται μεταξύ [80-90 %] έως [90-100 %].

(261) Η Ciba πωλεί το Program στη Μεγάλη Βρετανία. Το προϊόν αυτό περιέχει τη δραστική ουσία Lufenuron που ενδείκνυται για προϊόντα IGR. Η Sandoz δεν δραστηριοποιείται η ίδια στο εν λόγω κράτος μέλος, αλλά πωλεί συνδυασμένα προϊόντα μέσω του ανταγωνιστή της, Sanofi. Πρόκειται για το συνδυασμένο προϊόν Acclaim Plus, το οποίο παράγει η Sandoz για την Sanofi, και περιέχει την ουσία IGR, Methoprene. Αντίστοιχα, η Pfizer διακινεί το προϊόν Canovel, επίσης συνδυασμένο προϊόν, το οποίο περιέχει την ουσία IGR, Methoprene, της Sandoz.

(262) Το προϊόν Program της Ciba σημειώνει ιδιαίτερη επιτυχία στις ΗΠΑ. Αντιμετωπίζει το πρόβλημα των χώρων ξεκινώντας από το ζώο αντίθετα με όλα τα IGR που πωλούται σήμερα στην Ευρώπη, τα οποία λαμβάνουν ως βάση το χώρο. Τα παρακάτω προβλήματα που συνδέονται με τη χρήση ακμαιοκτόνων ή IGR για την προστασία των χώρων δεν παρουσιάζονται στο Program:

— όχι ιδιαίτερα εύχρηστα,

— δεν τηρούνται οι οδηγίες χρήσεως επειδή είναι επαχθείς,

— η χρήση δεν συνεπάγεται πάντοτε επιτυχία,

— τα σημεία στα οποία εναποτίθενται τα ωά των εντόμων είναι ορισμένες φορές δυσπρόσιτα,

— η έκταση που πρέπει να καλυφθεί είναι μεγάλη,

— κίνδυνοι για την υγεία κατά τη χρήση ψεκασμάτων.

(263) Η Ciba προέβη σε μεγάλες διαφημιστικές εκστρατείες για το προϊόν Program στις ΗΠΑ. Οι εξελίξεις στην αγορά των ΗΠΑ έχουν σημασία επειδή συνήθως προδιαγράφουν τις εξελίξεις στην ευρωπαϊκή αγορά. Παρότι το προϊόν Program κυκλοφορεί τόσο στην Ευρώπη όσο στις ΗΠΑ, η Ciba διέθεσε σημαντικά ποσά για την προώθησή του μόνον στις ΗΠΑ. Το μέγεθος της επιτυχίας της στις ΗΠΑ προκύπτει από τον πίνακα που ακολουθεί:

(σε 1 000 Ecu)

Έτος	Ευρώπη	Διεθνώς (συν ΗΠΑ)
1990	0	[...]
1991	0	[...]
1992	[...]	[...]
1993	[...]	[...]
1994	[...]	[...]
1995	[...]	[...]

(264) Η Επιτροπή διεπίστωσε ότι οι Hoechst, Mallinckrodt και Rhône-Mérieux δεν πωλούν προϊόντα IGR σε καθαρή μορφή ή σε συνδυασμό ούτε στη Μεγάλη Βρετανία ούτε πουθενά αλλού στην Ευρώπη και ότι ούτε η Bayer διαθέτει προϊόντα IGR χρησιμοποιούμενα απευθείας στα ζώα, τα οποία, όπως αποδεικνύεται παραπάνω, έχουν ιδιαίτερη σημασία για την μελλοντική εξέλιξη της αγοράς.

(265) Έξι από τις επτά μεγαλύτερες επιχειρήσεις στον τομέα αυτόν είναι της γνώμης ότι υπάρχει κάποια τάση ανάπτυξης προϊόντων IGR χρησιμοποιούμενων απευθείας στα ζώα ενώ η έβδομη αναφέρθηκε στην επιτυχία του Program που αποτελεί σήμερα το μόνο τέτοιο προϊόν IGR. Έξι επιχειρήσεις επιβεβαίωσαν εξάλλου ότι τα χρησιμοποιούμενα απευθείας στα ζώα IGR είναι καλύτερα από εκείνα που χρησιμοποιούνται στους χώρους. Έξι από τους ανταγωνιστές δεν διαθέτουν κανένα IGR χρησιμοποιούμενο απευθείας στα ζώα και οι περισσότεροι από αυτούς επιθυμούν να αναπτύξουν ένα τέτοιο προϊόν. Μία από τις επιχειρήσεις φαίνεται ότι ήδη διαθέτει ένα τέτοιο προϊόν άλλα η Επιτροπή δεν γνωρίζει αν κυκλοφορεί καν στην αγορά. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι για όλες τις επιχειρήσεις του τομέα η κατοχή ενός IGR έχει μεγάλη σημασία για την εξασφάλιση της μελλοντικής τους θέσης στην αγορά.

(266) Για τη Ciba, η απώλεια ενός δυνητικού ανταγωνιστή στο πρόσωπο της Sandoz, έχει στο πλαίσιο αυτό ιδιαίτερη σημασία. Σύμφωνα με πληροφορίες της Επιτροπής, η Sandoz έχει ήδη αναπτύξει ένα IGR χρησιμοποιούμενο απευθείας στα ζώα, το οποίο περιέχει Methoprene, και ήδη κυκλοφορεί στις ΗΠΑ.

3. *Δραστικές ουσίες*

(267) Αποφασιστικός παράγοντας για την αξιολόγηση των συνθηκών ανταγωνισμού είναι οι ποσότητες δραστικών ουσιών που προμηθεύει η Novartis στους ανταγωνιστές της. Σε αντίθεση με τις αγορές προϊόντων φυτοπροστασίας (βλέπε μέρος Β) στην αγορά EMZ φαίνεται ότι οι παραδόσεις δραστικών ουσιών για IGR και για ακμαιοκτόνα είναι μονοσήμαντες, δηλαδή από τη Novartis προς άλλες επιχειρήσεις, και όχι αντίθετα. Η Επιτροπή δεν γνωρίζει αν υπάρχει κάποια ουσία χρησιμοποιούμενη για την παρασκευή IGR ή ακμαιοκτόνων, την οποία η Novartis προμηθεύεται από κάποια άλλη επιχείρηση.

(268) Στον τομέα των IGR υπάρχουν, σύμφωνα με τα στοιχεία της Επιτροπής, πέντε ουσίες που ενδείκνυνται για την παρασκευή IGR ([11]):

Δραστικές IGR	Κάτοχοι	Λήξη του διπλωματος ευρεσιτεχνίας
Methoprene RS + S	Sandoz	έχει λήξει, για το Methoprene S έχει ζητηθεί παράταση
Fenoxycarb	Ciba	Μάρτιος 1999
Lufenuron	Ciba	Οκτώβριος 2005
Flufenoxuron	American Cynamid	Απρίλιος 2005
Piryproxyfene	Sumitomo	Απρίλιος 2004

Τρεις από τις πέντε αυτές ουσίες ελέγχονται από τα μέρη. Η Sandoz προμηθεύει έμμεσα Methoprene (ως συστατικό του τελικού προϊόντος) προς τις Sanofi, Pfizer και απευθείας στην Bayer. Μετά τη συγκέντρωση η Novartis δεν πρόκειται να έχει κανένα κίνητρο να συνεχίσει τις παραδόσεις αυτές (βλέπε παραπάνω διάρθρωση της αγοράς). Σύμφωνα με στοιχεία της Επιτροπής, η πλειοψηφία των ανταγωνιστών δεν θα έχει τη δυνατότητα να προμηθεύεται τις ουσίες αυτές ούτε από την American Cynamid και τη Sumitomo.

4. *Δυνητική είσοδος στην αγορά μέσω άλλων πηγών προμήθειας Methoprene*

(269) Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι το Methoprene δεν κατοχυρώνεται πλέον με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Ωστόσο, φαίνεται ότι υπάρχουν τουλάχιστον τρία ουσιαστικά προβλήματα για την εξεύρεση του κατάλληλου παραγωγού κοινόχρηστων προϊόντων για Methoprene.

([11]) Τα μέρη ανέφεραν και μία έκτη δραστική ουσία, το Triflumuron της Bayer, η οποία όμως φαίνεται ότι προτιμά τα Pyriproxyfene και Methoprene για τα οποία έχει άδειες εκμετάλλευσης.

(270) Πρώτον, φαίνεται ότι είναι δύσκολο να εξασφαλισθεί ο κατάληλος προμηθευτής. Τα μέρη ανέφεραν δύο δυνητικούς προμηθευτές από την Ουγγαρία ([12]). Σύμφωνα με στοιχεία της Επιτροπής η Egis Pharmaceuticals δεν πρόκειται να προμηθεύσει Methoprene σε καθαρή μορφή, αλλά μόνον το τελικό προϊόν. Η Babolna-bio φαίνεται ότι είναι πρόθυμη να προμηθεύσει την ουσία. Κατά τους ανταγωνιστές των μερών όμως είναι αμφίβολο αν θα είναι σε θέση να προμηθεύσουν όλα τα διαφορετικά είδη Methoprene τα οποία μπορεί να ζητήσουν οι σημερινοί πελάτες της Sandoz. Το Methoprene S αποτελεί βελτιωμένο προϊόν με μεγαλύτερης διάρκειας αποτελέσματα που παράγεται σήμερα μόνον από τη Sandoz. Ακόμη και στην περίπτωση που τα κοινόχρηστα προϊόντα από την Ουγγαρία ή την Κίνα αποδειχθούν κλινικά εφάμιλλα του προϊόντος της Sandoz, οι αγορές που δεν πραγματοποιούν οι ανταγωνιστές από άλλα κράτη μέλη δείχνουν ότι το Methoprene που παράγεται στην Ουγγαρία και την Κίνα δεν αποτελεί την κατάλληλη εναλλακτική λύση για το προϊόν της Sandoz.

(271) Δεύτερον, κάθε δυνητικός προμηθευτής θα έπρεπε να προμηθεύει το προϊόν με βάσει τις επιθυμητές προδιαγραφές. Σύμφωνα με τις διαθέσιμες πληροφορίες οι παραγωγοί κοινόχρηστων προϊόντων δεν είναι σε θέση να επιτύχουν τις προδιαγραφές καθαρότητας στην περίπτωση του Methoprene λόγω της έλλειψης της σχετικής τεχνογνωσίας.

(272) Για ήδη κυκλοφορούσες ουσίες και τελικά προϊόντα υπάρχει ένας «φάκελος» (master file), που περιλαμβάνει όλες τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες για την υποβολή αίτησης για την έγκριση του προϊόντος προς τις αρμόδιες αρχές της χώρας. Ο φάκελος αυτός ανήκει στην εταιρεία η οποία υποβάλει την αίτηση και δεν επιτρέπεται η πρόσβαση τρίτων σε αυτόν μετά τη λήξη του τυχόντος διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Έτσι προκύπτει μία τρίτη πηγή καθυστερήσεων για την εισαγωγή στην αγορά ενός τελικού προϊόντος βασιζόμενου σε κοινόχρηστα προϊόντα, διότι οι αρμόδιες αρχές δεν διαθέτουν master file για τα σχετικά κοινόχρηστα προϊόντα. Ως εκ τούτου οι αρχές πρέπει να εξετάσουν την ουσία και το τελικό προϊόν από άποψη ασφάλειας και αποτελεσματικότητας. Οι έρευνες της Επιτροπής επιβεβαίωσαν ότι ακόμη και στην περίπτωση που το Methoprene διετίθετο σήμερα στις επιθυμητές ποιότητες, η ανάπτυξη ενός νέου IGR χρησιμοποιούμενου απευθείας στα ζώα θα απαιτούσε κατά μέσο όρο τέσσερα έως πέντε έτη.

([12]) Ο μόνος άλλος παραγωγός που έχει υπόψη της η Επιτροπή διεθνώς είναι το Tianjin Institute of Pesticides στην Κίνα. Οι επιχειρήσεις δεν το ανέφεραν ως πιθανή πηγή και πρέπει να θεωρηθεί τουλάχιστον ως επιχείρηση που μάλλον παρουσιάζει τα ίδια μειονεκτήματα με τους δύο δυνητικούς προμηθευτές από την Ουγγαρία.

5. *Ισχύς των καταναλωτών*

(273) Η ζήτηση είναι εξαιρετικά κατακερματισμένη διότι πρόκειται για μεμονωμένους καταναλωτές που προμηθεύονται τα προϊόντα αυτά κυρίως μέσω κτηνιάτρων, ζωεμπόρων κ.λπ. Η Επιτροπή είναι της άποψης ότι η πλευρά της ζήτησης δεν έχει ουσιαστική δύναμη. Τα μέρη εξάλλου δεν την επικαλέσθηκαν.

6. *Συμπέρασμα*

(274) Από την ισχύ της Novartis γενικά στην αγορά EMZ και ειδικότερα στην αγορά IGR και μάλιστα σε συνδυασμό με την εξάρτηση των ανταγωνιστών σύμφωνα με τα όσα προαναφέρονται σε σχέση με την προμήθεια άλλων δραστικών ουσιών και ειδικότερα Methoprene, είναι αρκετά πιθανό τα περιθώρια ελιγμών την Novartis να μην περιορίζονται αρκετά από τον ανταγωνισμό. Ως εκ τούτου η συγκέντρωση θα δημιουργήσει δεσπόζουσα θέση στην εν λόγω αγορά.

δ) **Δέσμευση που προτίθενται να αναλάβουν οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις**

(275) Τα μέρη δέχθηκαν τις επιφυλάξεις της Επιτροπής σχετικά με τη μελλοντική θέση της Novartis στην αγορά, ιδίως σε σχέση με την προμήθεια Methoprene. Προκειμένου να αρθούν οι επιφυλάξεις αυτές πρότειναν να αναλάβουν την ακόλουθη δέσμευση:

«Αμφότερες οι επιχειρήσεις αναλαμβάνουν, στο πλαίσιο της Novartis AG, με την παρούσα τη δέσμευση, να χορηγούν, μετά την παρέλευση δύο ετών από τη συγχώνευση των δραστηριοτήτων τους στη Novartis AG, σε κάθε σοβαρό και κατάλληλο ενδιαφερόμενο μη αποκλειστική και αορίστου διαρκείας άδεια παραγωγής της δραστικής ουσίας Methoprene RS και S προς το σκοπό της παρασκευής εκτοπαρασιτοκτόνων μικρών ζώων προοριζόμενων για την ευρωπαϊκή αγορά. Προς το σκοπό αυτό, θα τεθούν στη διάθεση των επιχειρήσεων στις οποίες θα δοθεί η άδεια τα απαραίτητα τεχνικά δεδομένα και ο σχετικός φάκελος (master file). Οι όροι της άδειας παραγωγής θα είναι δίκαιοι και αναλογικοί. Τα τρέχοντα δικαιώματα θα ανέρχονται σε 5 % επί του κύκλου εργασιών, η διάρκεια ισχύος δεν θα υπερβαίνει τα 10 έτη και τα αρχικά καταβαλλόμενα έξοδα θα υπολογίζονται επί των τρεχόντων δικαιωμάτων. Σε περίπτωση που ο κύκλος εργασιών του δικαιοδόχου βασίζεται σε προϊόν που περιλαμβάνει περισσότερες δραστικές ουσίες, ο υπολογισμός των δικαιωμάτων πραγματοποιείται μόνον με βάση την αναλογία του Methoprene. Η Novartis είναι πρόθυμη να προμηθεύσει τους δικαιοδόχους με Methoprene υπό τους συνήθεις όρους της αγοράς, κατά το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την χορήγηση της άδειας μέχρι την έναρξη παραγωγής του προϊόντος από το δικαιοδόχο, το πολύ, όμως, επί δύο έτη.»

ε) **Αξιολόγηση της προτεινόμενης δέσμευσης**

(276) Με τη συγκέντρωση τα μέρη θα αποκτήσουν ιδιαίτερα ισχυρή θέση στην αγορά ΕΜΖ, ιδίως όσον αφορά τις δραστικές ουσίες για IGR, που θα διαδραματίσουν αποφασιστικό ρόλο στη μελλοντική εξέλιξη της αγοράς και τις οποίες προμηθεύουν σε διάφορους ανταγωνιστές τους. Η Ciba διαθέτει τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας για δύο ουσίες IGR, τις Lufenuron και Fenoxycarb· η Sandoz είχε τα αρχικά δικαιώματα για το Methoprene, τα οποία εν τω μεταξύ έληξαν, ενώ έχει υποβάλει αίτηση για την παράταση του διπλώματος ευρεσιτεχνίας για το Methoprene S. Η Sandoz είναι ο μόνος παραγωγός Methoprene S διεθνώς και διαθέτει την αντίστοιχη πολύτιμη τεχνογνωσία.

(277) Η προτεινόμενη δέσμευση επιτρέπει στους ανταγωνιστές να αποκτήσουν άδεια παραγωγής Methoprene RS και S. Με τον τρόπο αυτόν αποφεύγονται οι αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό του συνδυασμού των δικαιωμάτων IP για τις τρεις δραστικές ουσίες IGR. Το Methoprene θα εξακολοθήσει να διατίθεται στην αγορά και μπορεί να χρησιμοποιηθεί από ανταγωνιστές για την ανάπτυξη της νέας γενεάς προϊόντων IGR. Ένα ολοκληρωμένο σύνολο τεχνικών στοιχείων συμπεριλαμβανομένου του master file τίθεται στη διάθεση των ανταγωνιστών πράγμα που θα επιτρέψει την ανάπτυξη IGR με βάση το Methoprene από μέρους τους. Η εκχώρηση αδειών, συνεπώς, επιτρέπει την είσοδο άλλων παραγωγών στην αγορά οι οποίοι θα πρέπει να ανταγωνιστούν τα άλλα σημαντικά πλεονεκτήματα της Novartis.

(278) Ταυτόχρονα, οι σημερινοί ανταγωνιστές θα έχουν τη δυνατότητα να απαγκιστρωθούν από τη σχέση εξάρτησης με τη Novartis σε σχέση με το Methoprene τύπου S ή RS. Ως εκ τούτου, θα έχουν τη δυνατότητα να καταστρώσουν την επιχειρηματική τους στρατηγική χωρίς να εξαρτώνται από τη Novartis για το Methoprene·

(279) Με βάση τα παραπάνω η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι παρά το γεγονός ότι η Novartis θα συνεχίσει να είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός ΕΜΖ στην Ευρώπη και να έχει ισχυρή θέση στην αγορά, δεν είναι πλέον πιθανό ότι τα μέρη θα μπορούν να ενεργούν χωρίς να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τους ανταγωνιστές τους.

(280) Για να μπορέσει η Επιτροπή να παρακολουθήσει την τήρηση της δέσμευσης κατά την επόμενη διετία, τα μέρη θα πρέπει να υποβάλουν, ανά τρίμηνο, έκθεση με τα εξής στοιχεία:

— υποβληθείσες αιτήσεις για την εκχώρηση αδειών για το Methoprene,

— χορηγηθείσες άδειες για Methoprene,

— εάν δεν χορηγήθηκαν άδειες, τους σχετικούς λόγους,

— αναλυτικά στοιχεία για τις ποσότητες Methoprene RS και S που παραδόθηκαν σε τρίτους, είτε υπό μορφή δραστικών ουσιών είτε υπό μορφή τελικών προϊόντων.

Δ. ΣΠΟΡΟΙ ΠΡΟΣ ΣΠΟΡΑ

1. *Αγορά προϊόντος*

(281) Η παραγωγή σπόρων προς σπορά περιλαμβάνει γενετική βελτίωση/ανάπτυξη, πολλαπλασιασμό/παραγωγή και διάθεση των σπόρων στο εμπόριο. Σπόροι προς σπορά υπάρχουν για όλα τα είδη (ωφέλιμων) φυτών όπως ζαχαρότευτλα, αραβόσιτος, σίτος, κριθή, άμπελος κ.λπ. Τα διάφορα αυτά είδη σπόρων δεν αλληλοϋποκαθίστανται και για το λόγο αυτόν σχηματίζουν εκάστοτε χωριστή αγορά προϊόντος (βλέπε απόφαση IV/M.556 Zeneca/Vanderhave, αιτιολογική σκέψη 11).

(282) Οι ανταγωνιστές πρότειναν και ένα στενότερο προσδιορισμό της αγοράς. Ο γεωργός, με βάση διάφορα κριτήρια, πρώτα αποφασίζει το είδος φυτού που θα καλλιεργήσει και μετά επιλέγει μεταξύ των διαφόρων ειδών σπόρων που προσφέρονται προς τον σκοπό αυτόν. Ανάλογα με τις κλιματικές συνθήκες και τη σύσταση του εδάφους, τα είδη σπόρων που χρησιμοποιούνται σε μία περιοχή δεν μπορούν να αντικατασταθούν με σπόρους που χρησιμοποιούνται σε άλλες περιοχές. Συνεπώς, υπάρχουν σχετικές αγορές προϊόντος για τα είδη σπόρων που διαφέρουν ανάλογα με την περιοχή. Επειδή όλοι οι μεγάλοι παραγωγοί προσφέρουν σπόρους προς σπορά για όλες τις περιοχές, στην προκειμένη περίπτωση αρκεί να προσδιορισθεί η αγορά χωρίς διαφοροποίηση κατά περιοχή.

(283) Κατά την παραγωγή σπόρων υπάρχουν δύο στάδια: γενετική βελτίωση και εμπορική παραγωγή σπόρων προς σπορά (βλέπε IV/M.556 Zeneca/Vanderhave, αιτιολογική σκέψη 12). Η εμπορική παραγωγή σπόρων προς σπορά υποδιαιρείται σε δύο φάσεις: οι βελτιωμένοι από την επιχείρηση σπόροι, οι λεγόμενοι βασικοί σπόροι, πολλαπλασιάζονται επί πληρωμή από συνεταιρισμούς και γεωργούς σε ακαθάριστο έτοιμο υλικό σποράς. Μετά τον πολλαπλασιασμό το υλικό σποράς μεταφέρεται σε εγκαταστάσεις επεξεργασίας της ίδιας της επιχείρησης σπόρων ή άλλων τρίτων επιχειρήσεων όπου γίνεται ο καθαρισμός, η διαλογή και η συσκευασία του.

(284) Τα μέρη δεν αναφέρονται στα περιγραφέντα στάδια παραγωγής ως χωριστές αγορές προϊόντων,

διότι οι σπόροι παραμένουν καθ' όλη τη διαδικασία στην ιδιοκτησία της επιχείρησης σπόρων, δηλαδή δεν πραγματοποιούνται αγοραπωλησίες. Σε κάθε περίπτωση υπάρχει μία αγορά πολλαπλασιασμού βασικών σπόρων στην οποία οι συνεταιρισμοί και οι γεωργοί προσφέρουν τις υπηρεσίες τους.

(285) Οι επιχειρήσεις σπόρων ανταλλάσσουν ορισμένες φορές γενετικό υλικό προκειμένου να βελτιώσουν τους βασικούς τους σπόρους. Στο πλαίσιο αυτό αναπτύσσονται κοινά υβρίδια πράγμα που σημαίνει ότι φυτά δύο εταιρειών διασταυρώνονται μεταξύ τους. Η δραστηριότητα αυτή διεξάγεται μόνον από τη μία επιχείρηση. Στην άλλη καταβάλλονται μόνον δικαιώματα. Γενετικό υλικό δημιουργείται και ανανεώνεται με μακροχρόνιες βελτιωτικές εργασίες από τις επιχειρήσεις σπόρων και συγκρίνεται με τα άυλα αγαθά του χημικού και τεχνικού τομέα, τα οποία κατοχυρώνονται με διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Επομένως, τα μέρη και οι άλλες επιχειρήσεις του τομέα δεν πωλούν γενετικό υλικό σε τρίτους. Σύμφωνα με πληροφορίες από ανταγωνιστές, όμως, υπάρχουν πολλές επιχειρήσεις που παράγουν υλικό σποράς χρησιμοποιώντας γενετικό υλικό από τους λεγόμενους «foundation seed houses» (οίκοι βασικών σπόρων — τα ιδρύματα αυτά ειδικεύονται στη συγκέντρωση γενετικού υλικού από διάφορες επιχειρήσεις το οποίο και μεταβιβάζουν προς άλλες επιχειρήσεις προς διασταύρωση). Με τον τρόπο αυτόν δημιουργούνται αγορές γενετικού υλικού. Ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε, τα μέρη δεν πωλούν γενετικό υλικό σε τρίτους και ως εκ τούτου δεν έχουν δραστηριότητες στις αγορές αυτές.

2. *Γεωγραφική αγορά*

(286) Όσον αφορά τις *αγορές σπόρων προς σπορά*, το δυναμικό απόδοσης ενός συγκεκριμένου σπόρου αποτελεί τον αποφασιστικό παράγοντα για την αγορά του. Επειδή οι κλιματικές συνθήκες και η σύσταση του εδάφους διαφέρουν κατά περιοχή, την καλύτερη απόδοση έχουν διαφορετικοί κατά περιοχή σπόροι. Ως εκ τούτου η ζήτηση αφορά διαφορετικούς σπόρους ανάλογα με την περιοχή και το κλίμα (βλέπε IV/M.556 Zeneca/Vanderhave, αιτιολογική σκέψη 14).

(287) Πριν κυκλοφορήσει στο εμπόριο ένας σπόρος πρέπει να καταχωρηθεί σε ένα κράτος μέλος. Αφού γίνει η σχετική αίτηση και εφόσον διαπιστωθεί ότι οι σπόροι ανταποκρίνονται στις σχετικές απαιτήσεις, συμπεριλαμβάνονται αυτόματα στον ευρωπαϊκό κατάλογο. Στη συνέχεια ο σπόρος μπορεί να κυκλοφορήσει στο εμπόριο σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Εκτός αυτού, από τα στοιχεία των μερών απορρέει ότι οι τιμές των σπόρων διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών.

(288) Οι επιχειρήσεις υλικού σποράς δεν παράγουν σπόρους σε όλα τα κράτη μέλη αλλά μόνον σε ορισμένα από αυτά και ορισμένες φορές εκτός Ευρώπης. Στις περιπτώσεις αυτές ισχύουν οι αντίστοιχες εξαγωγικές και εισαγωγικές ποσοστώσεις.

(289) Στην προκειμένη περίπτωση ο προσδιορισμός της γεωγραφικής αγοράς αναφοράς μπορεί να μείνει ανοικτός διότι τόσο στο στενότερο επίπεδο (εθνικό) όσο και σε ευρύτερο δεν δημιουργείται ούτε ενισχύεται δεσπόζουσα θέση (βλέπε στοιχεία παρακάτω)

(290) Λόγω του ότι υλικό σποράς αναπτύσσεται για συγκεκριμένες κλιματικές ζώνες, η *αγορά πολλαπλασιασμού σπόρων* πρέπει να ορισθεί σύμφωνα με τις κλιματικές ζώνες που σε κάποιο βαθμό υπερβαίνουν τα εθνικά σύνορα. Στην Ευρώπη υπάρχουν τέσσερις τέτοιες ζώνες από Βορρά προς Νότο. Οι ευρωπαϊκές αγορές εφοδιάζονται κατά ένα μέρος με σπόρους που έχουν αναπτυχθεί και παραχθεί (και πολλαπλασιαστεί) στη γνωστή ως «Corn belt» περιοχή των ΗΠΑ. Ως εκ τούτου κατά τον προσδιορισμό της αγοράς πρέπει να ληφθούν υπόψη όλες οι παρόμοιες κλιματικές ζώνες του κόσμου.

3. *Αξιολόγηση του ανταγωνισμού*

α) Αγορές πολλαπλασιασμού των σπόρων

(291) Στις αγορές πολλαπλασιασμού των σπόρων υπάρχουν χιλιάδες γεωργικοί συνεταιρισμοί και γεωργοί που προσφέρουν την υπηρεσία αυτή. Το εισόδημα των συνεταιρισμών και των γεωργών από την δραστηριότητα αυτή είναι πολύ μικρό και ως εκ τούτου έχει δευτερεύουσα οικονομική σημασία. Εκτός αυτού, η συγκέντρωση συνεπάγεται κάποια μικρή αλληλοεπικάλυψη όσον αφορά τους σπόρους αραβοσίτου. Οι επιπτώσεις της συγκέντρωσης στις συνθήκες ανταγωνισμού που επικρατούν στις διεθνείς αγορές πολλαπλασιασμού σπόρων, που αφορούν όλους τους σπόρους και όχι μόνον τον αραβόσιτο, είναι συνεπώς μικρές. Επιπλέον, στην αγορά αυτή δραστηριοποιούνται όλοι οι παραγωγοί σπόρων με αποτέλεσμα οι γεωργοί να έχουν διάφορες δυνατότητες επιλογής. Για τους λόγους αυτούς δεν είναι δυνατή η κατάχρηση ισχύος από πλευράς ζήτησης. Στην αγορά πολλαπλασιασμού σπόρων, συνεπώς, η συγκέντρωση δεν πρόκειται να δημιουργήσει ή να ενισχύσει δεσπόζουσα θέση.

β) Αγορές σπόρων προς σπορά

1. *Διάρθρωση της αγοράς*

(292) Τα μερίδια αγοράς των μερών μετά τη συγκέντρωση θα υπερβούν το 15 % μόνον στις εξής περιπτώσεις:

— σπόροι αραβοσίτου στην Ελλάδα ([30-40 %]· Ciba [20-30 %], Sandoz [κάτω από 5 %]),

— σπόροι αραβοσίτου στην Ισπανία ([30-40 %]· Ciba [30-40 %], Sandoz [κάτω από 5 %])·

(293) Η πρόσθεση μεριδίων αγοράς είναι σχετικά περιορισμένη με αποτέλεσμα η θέση των μερών να ενισχύεται ασήμαντα, στο πλαίσιο της συγκέντρωσης. Αυτό επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι το μερίδιο αγοράς της Sandoz στην Ελλάδα έχει μειωθεί κατά [κάτω από 5 %] σε σχέση με το 1992 ενώ στην Ισπανία δεν υπερέβη την τελευταία τριετία το [κάτω από 5 %]. Μόνον η Ciba κατέχει ισχυρή θέση στην αγορά με μερίδιο [30-40 %] στην Ισπανία, που παραμένει σταθερό, και με διπλασιασμό του μεριδίου της στην Ελλάδα από [10-20 %] (1992) σε [20-30 %] (1994).

(294) Ο σημαντικότερος ανταγωνιστής τους είναι η Pioneer με μερίδιο αγοράς [40-50 %] στην Ελλάδα και [30-40 %] στην Ισπανία. Στην Ελλάδα η Pioneer έχασε από το 1992 μέχρι το 1994 [κάτω από 10 %] της αγοράς· στην Ισπανία, αντίθετα, αύξησε το μερίδιό της [κάτω από 5 %] κατά το ίδιο χρονικό διάστημα. Άλλος σημαντικός ανταγωνιστής είναι η Limagrain με μερίδιο αγοράς [κάτω από 10 %] ([λιγότερο από -5 %] σε σχέση με το 1992). Η Limagrain διεξάγει επίσης δραστηριότητες στην Ισπανία, όπου όμως το μερίδιό της στην αγορά είναι μικρό και φθίνον. Στην Ισπανία υπάρχει επίσης η Zeneca με μερίδιο αγοράς λιγότερο από 5 %· στην Ελλάδα το μερίδιό της είναι πολύ μικρό. Τα μέρη και οι ερωτηθέντες ανταγωνιστές αναφέρουν και άλλες επιχειρήσεις τόσο στην Ισπανία όσο και στην Ελλάδα με πολύ μικρά όμως μερίδια αγοράς.

2. *Δυνητικοί ανταγωνιστές και νεοεισερχόμενες στην αγορά επιχειρήσεις*

(295) Όπως φαίνεται από την περίπτωση της Ελλάδας, οι αυξήσεις και οι απώλειες στα μερίδια αγοράς μπορούν να συμβούν μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα. Νέοι βελτιωμένοι σπόροι με μεγαλύτερη απόδοση από τους υπάρχοντες επιβάλλονται στην αγορά πολύ γρήγορα. Η πίστη στα προϊόντα έχει δευτερεύουσα σημασία (βλέπε IV/M.556 Zeneca/Vanderhave, αιτιολογική σκέψη 21). Από τις έρευνες της Επιτροπής προέκυψε ότι κάθε χρόνο κυκλοφορούν στην αγορά πολλά νέα προϊόντα.

(296) Η εξειδίκευση σε μία ή περισσότερες αγορές σπόρων δεν διευκολύνει ιδιαίτερα την είσοδο σε νέες αγορές σπόρων. Η δυνατότητα δραστηριοποίησης σε κάποια αγορά σπόρων εξαρτάται από το γενετικό υλικό που διαθέτει κάποια επιχείρηση. Επίσης, οι βελτιωτικές μέθοδοι, η παραγωγή, το μάρκετινγκ και η διανομή προϋποθέτουν ειδικές γνώσεις ανάλογα με το προϊόν.

(297) Τα μέρη ανέφεραν ότι από το 1990 εμφανίσθηκαν στις αγορές αραβοσίτου που προορίζεται για ζωοτροφή ως ανταγωνιστές οι Mycogen και Golden Harvest. Από τις έρευνες της Επιτροπής προκύπτει ότι δεν πρόκειται για σημαντικούς ανταγωνιστές. Εξάλλου τα μέρη δεν τους αναφέρουν ως ανταγωνιστές στις αγορές της Ελλάδας και της Ισπανίας.

(298) Η Ciba δραστηριοποιείται αποκλειστικά στις αγορές αραβοσίτου για ζωοτροφή όπου η Sandoz —όπως προαναφέρεται— δεν κατέχει σημαντική θέση. Η Sandoz εξάλλου κινείται και στις άλλες αγορές σπόρων και σε ορισμένες από αυτές κατέχει μεγάλο μερίδιο αγοράς όπως στην αγορά σπόρων ανθέων του Βελγίου (μερίδιο αγοράς [60-70 %]), στην αγορά σπόρων ζαχαροτεύτλων του Ηνωμένου Βασιλείου [80-90 %], στην αντίστοιχη αγορά της Σουηδίας [90-100 %], στην αντίστοιχη αγορά της Ιρλανδίας [80-90 %] κ.λπ. Επειδή η Ciba δεν διαθέτει γενετικό υλικό στις αγορές αυτές και επειδή η ανάπτυξή του είναι χρονοβόρα, η Ciba θα μπορούσε να μην θεωρηθεί ως δυνητικός ανταγωνιστής της Sandoz. Με τον τρόπο αυτόν η κατάσταση του ανταγωνισμού με την συγκέντρωση κατά βάση δεν αλλάζει στις αγορές σπόρων στις οποίες κινείται μόνον η Sandoz.

3. *Έρευνα και ανάπτυξη*

(299) Επειδή τα βελτιωμένα προϊόντα επιβάλλονται εύκολα στην αγορά, το δυναμικό E & A ενός ανταγωνιστή με σημαντική θέση στην αγορά διαδραματίζει αποφασιστικό ρόλο για την αξιολόγησή του. Τα μέρη δαπανούν περίπου το 10 % του κύκλου εργασιών τους στον τομέα των σπόρων για E & A. Άλλες ισχυρές στον τομέα της E & A επιχειρήσεις είναι οι Pioneer, Limagrain, DeKalb, Seminis, Zeneca/Vanderhave, Cargill και KWS (Kleinwanzleber Saatzucht). Η σπουδαιότερη καινοτομία ήταν η παραγωγή υβριδίων αραβοσίτου την δεκαετία του 1920. Η ανάπτυξη νέων υλικών σποράς οδηγεί στην αύξηση της εσοδείας κατά 1 % περίπου κατ' έτος.

(300) Όπως ήδη αναφέρθηκε στην ανάλυση των αγορών προϊόντων φυτοπροστασίας (βλέπε μέρος Β), οι γνώσεις που αποκτώνται στον τομέα των σπόρων σχετικά με τη χρησιμοποίηση της βιοτεχνολογίας και της γενετικής τεχνολογίας για την εισαγωγή γονιδίων με συγκεκριμένες ιδιότητες (π.χ. ανθεκτικότητα) και οι γνώσεις που προέρχονται από τον τομέα της φυτοπροστασίας σχετικά με τη μυκητοκτόνο ή εντομοκτόνο δράση ορισμένων μικροοργανισμών και γονιδίων μπορούν να εφαρμοσθούν τόσο στον τομέα της φυτοπροστασίας όσο και στον τομέα των σπόρων προς σπορά. Στο πλαίσιο αυτό, η Ciba ζήτησε ήδη την έγκριση για γονιδιακά μεταλλαγμένο υβριδικό αραβόσιτο, που αυτοπρο-

στατεύεται από ένα συγκεκριμένο είδος κάμπιας. Η ισχυρή θέση της Sandoz στον τομέα των σπόρων (εκτός από τον αραβόσιτο) και η ισχυρή θέση της Ciba στον τομέα της φυτοπροστασίας μπορεί να οδηγήσουν σε διάφορες συνέργειες όσον αφορά την έρευνα και ανάπτυξη. Σύμφωνα με τις πληροφορίες των ανταγωνιστών μέχρι στιγμής η διεξαγωγή δραστηριοτήτων ταυτόχρονα στους τομείς των σπόρων και της φυτοπροστασίας δεν έχει δημιουργήσει ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα.

(301) Τα τελευταία χρόνια αναπτύχθηκαν νέες τεχνολογίες (κυρίως στον τομέα της μοριακής βιολογίας και της γενετικής μηχανικής) που ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα την είσοδο νέων επιχειρήσεων στην αγορά. Τα μέρη και οι ανταγωνιστές τους αναμένουν ότι διάφορες επιχειρήσεις θα φέρουν νέα προϊόντα στην αγορά σπόρων προς σπορά. Μεταξύ αυτών είναι οι: Pioneer, Dekalb, Monsanto (εισαγωγή σπόρων σόγιας που προσφέρουν αυτοπροστασία των φυτών από βλαβερούς οργανισμούς και έντομα και ανθεκτικότητα στα ζιζανιοκτόνα, που έχει ήδη επιτύχει κατά ένα μέρος), KWS, Mycogen, Plant Genetic Systems, Calgen, Zeneca, Seminis και Rhône-Poulenc.

(302) Οι ανταγωνιστές επεσήμαναν ότι ο νέος τομέας της μοριακής βιολογίας θα απαιτήσει πρόσθετες επενδύσεις σε προσωπικό και υλικό. Επειδή η τεχνολογία αυτή δεν αντικαθιστά τις παραδοσιακές βιοτεχνολογικές μεθόδους, αλλά τις συμπληρώνει, οι επιχειρήσεις σπόρων είναι αναγκασμένες να προβούν σε πρόσθετες επενδύσεις για E & A. Οι μεγάλες επιχειρήσεις μπορούν να φέρουν ευκολότερα το σχετικό κόστος. Οι έρευνες της Επιτροπής κατέληξαν στο ότι την απαραίτητη «κρίσιμη μάζα» θα πετύχουν τουλάχιστον οι Pioneer και Zeneca. Επίσης, οι υπόλοιποι ανταγωνιστές που αναφέρονται παραπάνω δεν πρόκειται αναγκαστικά να βρεθούν σε μειονεκτική θέση, διότι στον τομέα της E & A υπάρχουν ήδη συνεργασίες μεταξύ επιχειρήσεων σπόρων (βλέπε IV/M.556 Zeneca/Vanderhave, αιτιολογική σκέψη 19).

4. *Ολιγοπωλιακή κατάσταση*

(303) Τα μέρη και η Pioneer θα συγκεντρώσουν στην Ελλάδα και την Ισπανία αντίστοιχα το [70-80 %] και το [70-80 %] της αγοράς. Έτσι προκύπτει το θέμα του ολιγοπωλίου. Στην υπόθεση IV/M.556 Zeneca/Vanderhave, αιτιολογική σκέψη 26, λαμβάνεται ως υπόθεση ότι και άλλοι βελτιωτές σπόρων θα έχουν κερδοφόρες ευκαιρίες και θα αναπτύξουν αντίστοιχα νέες γενεές σπόρων, σε περίπτωση που κάποια επιχείρηση θελήσει να εκμεταλλευθεί τη θέση της στην αγορά αυξάνοντας τις τιμές της. Αυτό ισχύει και στην προκειμένη περίπτωση, διότι το κόστος μεταφοράς είναι σχετικά ασήμαντο ενώ το κόστος εισόδου στην αγορά για επιχειρήσεις που ήδη δραστηριοποιούνται στην αγορά σπόρων εκτιμάται σε 2 έως 5 εκατομμύρια Ecu. Με βάση τα όσα προαναφέρονται, αυτό ισχύει μόνον για τις επιχειρήσεις που ήδη δραστηριοποιούνται στην αγορά σπόρων αραβοσίτου. Σε αυτές ανήκουν τουλάχιστον οι Limagrain, Pau/Rustica, KWS και Zeneca. Οι Zeneca και Limagrain εκπροσωπούνται, εκτός αυτού, η στην Ισπανία και την Ελλάδα με μικρά μερίδια αγοράς.

(304) Επιπλέον στις αγορές σπόρων αραβοσίτου υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση από άποψη προϊόντων. Επειδή οι γεωργοί επιλέγουν τους σπόρους με βάση πολλά και διάφορα κριτήρια (σύσταση του εδάφους, χρόνος ανάπτυξης των φυτών, προβλεπόμενη απόδοση κ.λπ.), στην αγορά σπόρων αραβοσίτου υπάρχει πληθώρα προϊόντων με διαφορετικές ιδιότητες το καθένα. Ως εκ τούτου, υπάρχει ετερογένεια στα προϊόντα και ο κάθε προμηθευτής διαθέτει κάποια περιθώρια ελιγμών ως προς τις τιμές. Αυτό συνάγεται και από μία σύγκριση των μέσων τιμών σπόρων αραβοσίτου της Sandoz και της Ciba στην Ισπανία και στην Ελλάδα. Η Ciba προσέφερε σπόρους αραβοσίτου σε τιμές που υπερέβαιναν τις τιμές της Sandoz μέχρι και κατά 100 %.

(305) Εκτός αυτού οι μεγάλες απώλειες μεριδίων αγοράς της Pioneer στην Ελλάδα και η αύξηση των μεριδίων της στην Ισπανία δείχνουν ότι δεν υπάρχει ολιγοπωλιακή συμπεριφορά από μέρους των ηγετικών επιχειρήσεων του κλάδου.

γ) **Σύνοψη όσον αφορά τους σπόρους προς σπορά**

(306) Εξαιτίας

— της περιορισμένης πρόσθεσης μεριδίων αγοράς,

— της διακύμανσης των μεριδίων αγοράς με την πάροδο του χρόνου,

— του μεγάλου αριθμού ανταγωνιστών,

— της παρουσίας ορισμένων ισχυρών ανταγωνιστών και στον τομέα της E & A και

— τη δικαιολογημένη υπόθεση ότι στις αγορές που η Sandoz έχει ισχυρή παρουσία η Ciba δεν αποτελούσε δυνητικό ανταγωνιστή της,

η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι στις αγορές σπόρων προς σπορά η συγκέντρωση δεν οδηγεί στη δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης.

Ε. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

1. ***Προϊόντα του τομέα της υγείας***

(307) Τόσο στις επηρεαζόμενες εθνικές αγορές φαρμάκων όσο και στις αγορές δραστικών ουσιών η συγκέντρωση δεν οδηγεί στη δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης υπέρ των μερών. Επίσης, δεν αναμένεται ότι η συγκέντρωση θα οδηγήσει στη δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης σε μελλοντικές αγορές.

2. ***Προϊόντα φυτοπροστασίας***

(308) Στον τομέα της φυτοπροστασίας η συγκέντρωση δεν πρόκειται να οδηγήσει στη δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης, η οποία θα προκαλούσε σοβαρά προβλήματα στην άσκηση αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην κοινή αγορά ή σε σημαντικό τμήμα της.

3. ***Κτηνιατρικά προϊόντα***

(309) Από τις έρευνες της Επιτροπής προέκυψε ότι στις αγορές δραστικών ουσιών, εκτοπαρασιτοκτόνων για ωφέλιμα ζώα, προϊόντων για τον έλεγχο της μύγας των σταύλων και προϊόντων θεραπείας της δυσεντερίας των χοίρων, η συγκέντρωση δεν οδηγεί στη δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης. Υπό τον όρο ότι τα μέρη θα τηρήσουν τη δέσμευση που ανέλαβαν, η αξιολόγηση αυτή ισχύει και για τις αγορές εκτοπαρασιτοκτόνων για μικρά οικόσιτα ζώα.

4. ***Σπόροι προς σπορά***

(310) Η συγκέντρωση δεν πρόκειται να οδηγήσει στη δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης ούτε στις οικείες αγορές σπόρων προς σπορά.

V. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ

(311) Με βάση τα παραπάνω και υπό τον όρο ότι τα μέρη θα τηρήσουν τη δέσμευση που έχουν αναλάβει, συνάγεται το συμπέρασμα ότι η προτεινόμενη συγκέντρωση δεν πρόκειται να οδηγήσει στη δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης η οποία θα προκαλούσε σοβαρά προβλήματα στην άσκηση αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην κοινή αγορά ή σε σημαντικό τμήμα αυτής. Υπό τον όρο αυτόν, συνεπώς, και δυνάμει του άρθρου 2 παράγραφος 2 του κανονισμού για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων και το άρθρο 57 της συμφωνίας για τον ΕΟΧ, η συγκέντρωση κηρύσσεται συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά και τη λειτουργία της συμφωνίας για τον ΕΟΧ.

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Η κοινοποιηθείσα συγκέντρωση μεταξύ της Ciba-Geigy AG και της Sandoz AG κηρύσσεται συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά και τη λειτουργία της συμφωνίας για τον ΕΟΧ, υπό τον όρο ότι τα μέρη θα τηρήσουν τη δέσμευση που αναφέρεται παραπάνω στην αιτιολογική σκέψη 275.

Άρθρο 2

Τα μέρη οφείλουν να ενημερώνουν την Επιτροπή σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται στην αιτιολογική σκέψη 280 της παρούσας απόφασης.

Άρθρο 3

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στις επιχειρήσεις:

1. Ciba-Geigy AG
CH-4003 Basel

2. Sandoz AG
CH-4002 Basel

Βρυξέλλες, 17 Ιουλίου 1996.

Για την Επιτροπή

Karel VAN MIERT

Μέλος της Επιτροπής